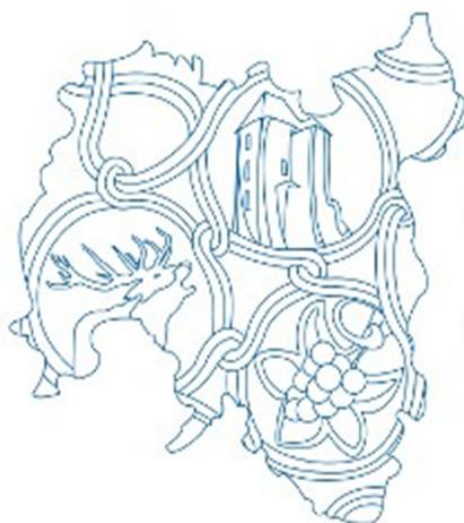

A SZEKSZÁRDI KISTÉRSÉG FEJLESZTÉSI PROGRAMJA

(2. SZ. MUNKAVÁLTOZAT)

2014-2020

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Készítette

a Tolna Megyei Önkormányzat megbízásából

a **HOZAM 2001 Vidékfejlesztő és Gazdasági Szolgáltató Kft.**

Szekszárd, 2013. november 25.

Tartalomjegyzék

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	7
2. MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA, FORRÁSOK	8
2.1. Unió szint	8
2.1.1. Az Európai Unió fejlesztési politikája 2014-2020.....	8
2.1.2. Integrált Területi Befektetés (Kohéziós Politika 2014 és 2020 között)	12
2.2. Országos szint	14
2.2.1. Magyarország fejlesztési politikája 2014-2020 a Nemzeti fejlesztés 2020 Az Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió című dokumentum szerint	14
2.2.2. Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) 3.0 tervezési változat	19
2.3. Regionális szint	26
2.4. Megyei szint	28
2.5. Térségi szint	32
2.5.1. Szekszárd Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája	32
2.5.2. Tolna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája	34
2.5.3. Bátaszék Város Integrált Városfejlesztési Stratégia.....	36
2.6. A részprogram és a releváns fejlesztési dokumentumok összefüggései.....	39
3. A SZEKSZÁRDI KISTÉRSÉG HELYZETELEMZÉSE	42
3.1. Földrajz.....	43
3.1.1. A Szekszárdi kistérség elhelyezkedése Tolna megyében	43
3.1.2. A Szekszárdi kistérség települései, településszerkezete	43
3.1.3. Kistérségek Tolna megyében	44
3.1.4. Természeti adottságok a Szekszárdi kistérségben	45
3.2. Demográfia, népmozgalmi jellemzők.....	47
3.3. Infrastruktúra	48
3.3.1. Közlekedés, megközelíthetőség	48
3.3.2. Lakhatás	50

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

3.3.3.	Közműellátottság	50
3.3.4.	Épített környezet.....	54
3.3.5.	Hulladékgazdálkodás	55
3.3.6.	Környezetvédelem.....	56
3.4.	Gazdaság	58
3.4.1.	Vállalkozások, vállalkozásfejlesztés	58
3.4.2.	Mezőgazdaság	60
3.4.3.	Ipar.....	61
3.4.4.	Szolgáltatások	63
3.4.5.	Turisztika, kultúra	63
3.5.	Társadalmi helyzetkép	71
3.5.1.	Foglalkoztatottság	71
3.5.2.	Oktatás.....	73
3.5.3.	Helyi nemzetiségek	74
3.5.4.	Civil szervezetek a Szekszárdi kistérségben	74
3.6.	Szociális helyzetkép.....	76
3.6.1.	Egészségügy.....	76
3.6.2.	Szociális ellátások, szolgáltatások	76
3.6.3.	Szociális gazdaság a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásának lehetősége	78
3.7.	Közigazgatás	80
3.7.1.	A Szekszárdi- és Tolnai Járási Hivatal	80
3.7.2.	A Szekszárdi kistérség közigazgatási szerepének megszűnése a járási rendszer bevezetésével.....	83
3.8.	A Szekszárdi kistérség nemzetközi kapcsolatai, projektjei.....	84
3.8.1.	Nemzetközi kapcsolatok, testvér- és partnervárosok.....	84
3.8.2.	Nemzetközi projektek	85
4.	KIEMELT TERÜLETI FEJLESZTÉSI CSOMAGOK BEMUTATÁSA	86
4.1.	A projektcsomagok részletes bemutatása	93

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

4.1.1.	Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúra- fejlesztés a kulturális és természeti értékek megóvásával	93
4.1.2.	A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása	95
4.1.3.	Belterületen fekvő barnamezős területek rehabilitációja	97
4.1.4.	Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések	98
4.1.5.	Települési energiahatékonyság növelése	101
4.1.6.	Környezetbarát közlekedési rendszerek bevezetése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése, továbbá a szén-dioxid kibocsátás csökkentése	102
4.1.7.	Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése	104
4.1.8.	A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése ...	106
4.1.9.	Térségi és helyi közszolgáltatási és közigazgatási infrastruktúra-fejlesztés	107
4.1.10.	Szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott városrészek rehabilitációja.....	108
4.1.11.	A foglalkoztatási szint javítása megyei, térségi és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával	110
4.1.12.	A munkavállalók készségeinek és a helyi gazdaság potenciális igényeinek közelítése	111
4.1.13.	A helyi identitás növelése – az egyének és a lakóhely közötti kapcsolat erősítése	112
4.1.14.	Megyei és helyi speciális közösségfejlesztést és társadalmi befogadást támogató fejlesztési programok	113
4.1.15.	A helyi szerveződések elősegítése (civil szervezetek) – a civil szervezetek és a település / térség közintézményei, valamint a helyi lakosok közötti kapcsolat erősítése	114
4.1.16.	Helyi foglalkoztatást, munkába állást és családokat segítő programok és programalapú fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések)	116
4.2	A projektcsomagok tervezett kedvezményezetti körének bemutatása	118
5.	PROJEKTKATASZTER	120
5.1.	A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása	120
5.2.	Belterületen fekvő barnamezős területek rehabilitációja	122
5.3.	Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúrafejlesztések	123

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

5.4. Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúrafejlesztés a kulturális és természeti értékek megóvásával.....	125
5.5. A települési infrastrukturális létesítményekben – önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézményekben és az önkormányzati bérlakásokban – az energiahatékonyság növelése és a megújuló energia felhasználás támogatása	128
5.6. Alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó stratégiák támogatása	130
5.7. Kisléptékű közlekedési fejlesztések.....	131
5.8. Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése	134
5.9. A helyi szerveződések elősegítése (civil szervezetek) – a civil szervezetek és a település/térség közintézményei, valamint a helyi lakosok közötti kapcsolat erősítése	134
6. A PROJEKTKATASZTERBE NEM BESOROLHATÓ, DE IGÉNYKÉNT FELMERÜLT FEJLESZTÉSEK	135
7. FÜGGELÉK	137
7.1. Forráslista	137

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Tolna Megyei Önkormányzat megbízásából 2013 októberében indult el a Hozam 2001. Kft. munkája, melynek eredményeképpen 2013. november 5-én átadásra került a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programhoz illeszkedő KISTÉRSÉG FEJLESZTÉSI PROGRAM 1. sz. munkaváltozata, valamint 2013. november 25-én a KISTÉRSÉG FEJLESZTÉSI PROGRAM 2. sz. munkaváltozata.

A munkánk során arra törekedtünk, hogy a nemzeti fejlesztési fókuszoknak megfelelően - a tervezési munka eredményeként- elősegítsük a kistérség gazdaságfejlesztését és a foglalkoztatást, valamint ezekhez a célkitűzésekhez kapcsolódó társadalmi és infrastrukturális fejlesztéseket.

A 1831/2013. (XI. 14.) Kormány határozatban megjelentek alapján Tolna megye gazdaságfejlesztési programjára 13, 836 Mrd Ft áll rendelkezésre, mely érinti Tolna megye 5 kistérségét, ám ezen felül a Város és térsége (kistérségi) részprogram keretében a Szekszárdi kistérség további 2, 447 Mrd Ft forrásnagysággal tervezhet.

A Szekszárdi kistérség fejlesztési elképzelései alapján az alábbi fő prioritások és beavatkozási területek azonosíthatók:

- **A befektetők és lakosság számára vonzó városi és várostérségi környezet fejlesztése, megújítása;**
- **Az alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken; a társadalmi befogadás erősítése és a közösségi szolgáltatások helyi szintű fejlesztése;**
- **A közösségi szinten irányított várostérségi fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések);**
- **A megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, társadalmi befogadás és foglalkoztatás ösztönzés prioritások között.**

A kistérségi fejlesztési dokumentum a következő 4 pilléren nyugszik:

1. Módszertan és a rendelkezésre álló források bemutatása;
2. A Szekszárdi kistérség helyzetelemzése;
3. A projektcsomagok bemutatása;
4. A fejlesztési igények projektkataszterben történő szerepeltetése.

A kistérség fejlesztési program eltérő területi igényekre eltérő **beavatkozásokat**, valamint a **kistérségek belső erőforrásaira szinergikusan építkező fejlesztéseket** céloz meg.

A kistérségi szinten rendelkezésre álló támogatási lehetőségeket úgy kell felhasználni, hogy az mérhető és fenntartható változásokat, fejlődést hozzon, ezért célzottan, egyes kiemelt területekre és ágazatokra, illetve azokra a meghatározó szervezetekre kell koncentrálni a támogatási lehetőségeket, melyek számon kérhető módon, multiplikátor hatást képesek generálni.

2. MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA, FORRÁSOK

Jelen fejezetben **a releváns fejlesztési dokumentumok vázlatos bemutatása** (uniós-, országos-, regionális-, megyei- és térségi szinten), illetve **a részprogram és a releváns fejlesztési dokumentumok összefüggései** kerülnek bemutatásra.

2.1. Uniós szint

Jelen fejezetben két meghatározó fejlesztési dokumentum, az **Európa 2020 Stratégia**, valamint a **Kohéziós Politika 2014-2020** című dokumentumok összefoglaló bemutatására kerül sor.

2.1.1. Az Európai Unió fejlesztési politikája 2014-2020¹

Az Európai Bizottság a következő 7 éves ciklusra tervezett fejlesztéspolitikájának kulcsszavai: intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés. E három szó jellemzi a leginkább a 2009-es évben Világ- és Európa szerte végigsöprő gazdasági válság utáni újrakezdés sarokpontjait.

Az elmúlt években megjelenő pénzügyi válság globális hatásai – köztük a munkanélküliség növekedése, az adósságteher nehézségei – rávilágítottak arra, hogy változtatni kell az eddigi gazdaságpolitikán. Rövid távú célként a válságból való kilábalás fogalmazódott meg, hosszú távon azonban Európának vissza kell térnie a helyes kerékvágásba, és ott is kell maradnia. Ezt a célt Európának 2020-ra kell elérnie.

A stratégia elsősorban **munkahelyteremtésről** és az **életszínvonal emeléséről** szól. Ezek eléréséhez megvannak az alapfeltételek: kiváló adottságú munkavállalók, jelentős ipar és technológia, erős belső piac és közös valuta, szociális piacgazdasági rendszer.

A Bizottság javaslata öt területre terjed ki, ahol meg kell valósítani ezeket a törekvéseket:

- 1. Foglalkoztatás**
- 2. Kutatás és innováció**
- 3. Éghajlatváltozás és energia**
- 4. Oktatás**
- 5. Szegénység elleni küzdelem**

A cél megvalósítása érdekében konkrét javaslatokat bocsátott az államok rendelkezésére a Bizottság, mely megfogadása és saját programokba való beépítése a siker kulcsa.

¹ A Bizottság Közleménye Európa 2020 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés Stratégiája, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:HU:PDF>

Európa 2020 Stratégia összefoglalva

Európa az államok összefogásával, együttműködésével, közösen, unióként lehet sikeres, így a kijelölt stratégiát is együttesen kell alkalmazni a magas foglalkoztatottság és termelékenység, erős társadalmi kohézió elérése érdekében.

Ehhez **három fő prioritást kell szem előtt tartani:**

- 1. Intelligens növekedés,** ahol tudáson és innováción alapul a gazdaság. Erősíteni kell a jövőbeni növekedés alapjait képező tényezőket: tudást és az innovációt. Ehhez elengedhetetlen az oktatás minőségének javítása, kutatások ösztönzése, innováció népszerűsítése. Ezek mellett fontos a digitális társadalom erősítése, a nagy sebességű internet használatának kiterjesztése.
- 2. Fenntartható növekedés,** ahol erőforrás-hatékony, környezetbarát és versenyképes a gazdaság, fokozottabban, mint az eddigiekben. Cselekedni kell a versenyképesség fokozása érdekében a kereskedelem terén, valamint az éghajlatváltozás elleni küzdelmet erősíteni kell, javítani kell az erőforrás-hatékonytságot. Cél a tiszta és hatékony energia előállítása.
- 3. Inkluzív növekedés,** ahol a foglalkoztatás magas, és a szociális és területi kohézió kialakítására irányuló törekvések vannak. Fontos a foglalkoztatás, a szakképzettség és a szegénység elleni küzdelem területén végrehajtott intézkedések, fejlesztések.

A stratégia alapján megfogalmazódtak **konkrét mérhető célok**, melyek 2020-ra kell, hogy realizálódjanak és illeszkedniük kell az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés témaköréhez.

Ezek a következők:

- 1. A foglalkoztatás terén a cél, hogy a 20-64 évesek 75%-a rendelkezzen munkahellyel.** Jelenleg ez az arány 69%. A fejlődést a nők és az idősebbek nagyobb mértékű foglalkoztatásával és a migránsok fokozottabb munkaerő-piaci integrációja révén lehet elérni.
- 2. A kutatás fejlesztés erősítése érdekében az EU GDP-jének 3%-át erre a célra kell fordítani.** Jelenleg ez 2% alatt van, Japánban 3,4%, USA-ban 2,6%. Fontos, hogy mind állami mind a magánszektor beruházása fontos ezen a területen, támogatni kell a K+F-be való magánberuházások feltételeinek javítását.
- 3. Az éghajlat-változási célkitűzéseket teljesíteni kell** (csökkenjen a szén-dioxid kibocsátás 30%-kal). Teljesíteni kell a 20/20/20 célkitűzést, azaz az 1990-es szinthez képest legalább 20%-kal csökkenjenek az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása, 20%-ra kell növelni a megújuló energiaforrások arányát a teljes energiafogyasztásban, valamint 20%-kal kell növelni az energiahatékonytságot.
- 4. 10% alá csökkenjen az iskolából kimaradók aránya** a jelenlegi 15%-ról, és a fiatalok (30-34 évesek) 40%-a rendelkezzen diplomával a jelenlegi 31% helyett.
- 5. 20 millió fővel csökkenjen a szegénységnek kitett lakosok száma,** ezzel 25%-kal csökkenne az országos szegénységi küszöbök alatt élők száma.

Ez az öt célkitűzés egymással szorosan egymáshoz kapcsolódva fejti ki hatását. Az oktatási rendszerek fejlesztése magasabbban kvalifikált munkaerő állományt hoz létre, ami jobb alkalmazási lehetőségeket kínál, ami pedig a foglalkoztatási arányt növeli, minek révén csökken a szegények száma. A K+F és az innováció javítja a gazdaság versenyképességét, munkahelyeket teremt.

A siker érdekében ezt az öt javaslatot valamennyi tagállamnak adaptálni kell saját helyzetéhez, és nemzeti célkitűzésekre bontva kell intézkedési terveikbe beleépíteni azokat. Ahhoz, hogy ezek valójában gördülékenyen megvalósuljanak, a Bizottság **kiemelt kezdeményezéseket** javasol minden prioritási témakörben:

Az első három kezdeményezés az első prioritás, az intelligens növekedés megvalósításának eszközei:

1. „Innovatív Unió”

Ez a kezdeményezés a kutatás és innovációra szánt finanszírozás javítását szolgálja azért, hogy az innovatív ötletekből a növekedést és a foglalkoztatást elősegítő termékek és szolgáltatások jöjjenek létre. Cél többek között az Európai Kutatási Térség kiteljesítése, a vállalkozások innovációs keretfeltételeinek javítása, az európai innovációs partnerség kialakítása, valamint az innovációt segítő eszközök továbbfejlesztése (alapok, programok).

2. „Mozgásban az ifjúság”

A kezdeményezés célja a fiatalok munkaerő piacra történő bejutásának megkönnyítése az oktatási rendszerek teljesítményének, minőségének növelésével. Eszközei lehetnek az Unió mobilitási, egyetemi és kutatói programjai, a felsőoktatás modernizációjának felgyorsítása, ifjúság munkába állását elősegítő programok megalkotása.

3. „Európai digitális menetrend”

Ez a kezdeményezés a nagy sebességű internet hozzáférést gyorsítaná meg, szem előtt tartva egy egységes digitális piac előnyeinek hasznosítását háztartásokra és vállalkozásokra egyaránt.

A következő két kezdeményezés a második prioritás, a fenntartható növekedés elérését segítik elő:

4. „Erőforrás-hatékony Európa”

A cél az erőforrások fenntarthatóságának megőrzése, az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság megteremtése, a megújuló energiaforrások növekvő mértékű felhasználása, energiahatékonyság ösztönzése a szállítási ágazatban.

5. „Iparpolitika a globalizáció korában”

A vállalkozások üzleti környezetének javítását, a versenyképes, erős és fenntartható ipar kifejlesztését célozza meg ez a kezdeményezés.

Az utolsó két kezdeményezés pedig a harmadik prioritást, az inkluzív növekedést támogatják:

6. „Új készségek és munkahelyek menetrendje”

A kezdeményezés célja a munkaerőpiac modernizálása, az egész életen át tartó tanulás ösztönzése, a munkaerő mobilitásának erősítése. A cél, hogy a munkaerő piaci résztvevők olyan kompetenciákat sajátíthassanak el, melyek az új feltételekhez való gyors és könnyebb alkalmazkodást teszik lehetővé, azaz szükség esetén pályát váltsanak, így csökkentve a munkanélküliek számát.

7. „Szegénység elleni európai platform”

Cél a szegénységben élők társadalmi kirekesztettségének megszüntetése, egy területi és szociális kohézió megteremtése (célzott támogatásokkal- ESZA, szociális védelmi és nyugdíjrendszerekkel).

Mind a hét kezdeményezés a tagállamok mindegyikére nézve követendő útmutatás.

A Bizottság szándéka, hogy a fejlődés legfontosabb eszközét, az **egységes piacot** is olyan irányba fejlessze tovább, hogy az megfeleljen az Európa 2020 célkitűzéseinek. Az egységes piac intézménye a válság kapcsán veszélybe került, felélénkültek a gazdasági nacionalizmus eszméi, emiatt új lendületre van szükség ahhoz, hogy újra induljon az egységes piac mechanizmusa. Ehhez számos intézkedésre lesz szükség.

Ahhoz, hogy az egységes piac hozzájáruljon ezekhez a célkitűzésekhez, jól működő egymással szoros összeköttetésben álló piacokra van szükség. Javítani szükséges a kkv-k egységes piachoz való hozzáférését is, ezekhez konkrét szakpolitikai kezdeményezések kellenek- társasági jog egyszerűsítése például.

Az egységes piac mellett fontos még a **befektetés a növekedésbe**, azaz egy olyan kohéziós politika, ahol az uniós költségvetést és a magán források együttes mozgósítása történik a célok elérése érdekében. A válság jelentős hatást gyakorolt a vállalkozások és a kormányok beruházás- és innováció-finanszírozási képességeire is, épp ezért az Európa 2020 céljainak eléréséhez szükséges egy olyan szabályozási környezet kialakítása, amely egyszerre biztosítja a pénzügyi piacok hatékonyságát és biztonságát. Mindemellett el kell érni, hogy a saját pénzügyi források mellett más eszközökkel, új utakon, a magán- és állami források együttes felhasználásával kialakított beruházás – és innováció finanszírozás valósuljon meg, egyebek mellett a köz- magán társulások bevonásával.

Harmadik tényezőként fontos még megemlíteni a **külpolitikai eszköztár bevetését**, aminek segítségével elősegítjük az európai növekedést a világpiacokon való részvétel megerősítésével. Elsősorban a kereskedelempolitika és a nemzetközi makro-ökonómiai politika koordinációja szükséges ennek érdekében. Kulcsfontosságú cél, hogy a Kereskedelmi Világszervezet keretében folytatott tárgyalásokon és a kétoldalú megbeszéléseken jobb eredmények szülessenek az uniós vállalkozások, kkv-k piacra segítése érdekében, és egyenlő feltételek legyenek biztosítva számukra a külső versenytársakkal szemben.

Összefoglalva az Európai Bizottság következő 7 éves ciklusra terjedő fejlesztési politikáját, a fő cél a válságból való kilábalás. A stratégia munkahelyteremtésről és életszínvonal emelésről szól, megmutatja, hogy Európa hogyan valósítja meg az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést. Ehhez a tagállamoknak együtt kell működniük, egységes gazdaságfejlesztési irányok mentén, közös eszközrendszerrel, a fő iránymutatásokat saját országukra adaptálva kell fellépni a válságból való kilábalás érdekében.

2.1.2. Integrált Területi Befektetés (Kohéziós Politika 2014 és 2020 között)²

Az Európai Unió kohéziós politikája a változások mozgatórugójaként működött az elmúlt 10 évben, hatékonyan hozzájárult az Unión belüli konvergenciához és növekedéshez, közvetlenül több mint egymillió munkahelyet teremtett, emellett pedig beruházott több mint tíz millió személy foglalkoztathatóságát javító képzésekbe, társfinanszírozásában elkészült legalább 2000 kilométernyi autópálya és 4000 kilométernyi vasút és létrejött 800 000 kis- és középvállalkozás (kkv). Az Európai Bizottság a megkezdett munka folytatása és az európai gazdasági prioritásokra való összpontosítás megerősítése érdekében **elfogadta a kohéziós politikát a 2014–2020 közötti időszakra** meghatározó jogalkotási csomagot. A csomag feladata, hogy a beruházásokat az Unió növekedést és foglalkoztatást célzó menetrendjében (Európa 2020) szereplő célokra irányítsa, és ezáltal serkentse a növekedést és a munkahelyteremtést.

A dokumentum alapvető célja:

Az Európai Bizottság 2011. októberében elfogadta a 2014 és 2020 közötti kohéziós politikára vonatkozó jogalkotási javaslatokat. A dokumentum tartalmazza a jövőben alkalmazandó megközelítések fő elemeit.

A javaslatok középpontjában a **hosszú távú növekedési és foglalkoztatási célok megvalósítása** és a **szakpolitika stratégiai dimenziójának erősítése** áll. A jogszabálycsomag célja a különböző alapokhoz kapcsolódó szabályozás **összehangolása**, beleértve a vidékfejlesztés valamint a tengeri- és halászati alap szabályozását az egységes uniós szabályozás érdekében.

Az Európát érintő számos - gazdasági, környezeti és társadalmi - kihívás miatt integrált és földrajzilag megalapozott megközelítésre van szükség a problémák hatékony kezeléséhez.

A dokumentum szerkezeti felépítése:

A dokumentum a kohéziós politikai alapelvek céljait, előnyeit és javaslatait tartalmazza egy rövid bevezető után.

Területi alapcélok megfogalmazása:

A dokumentum az **integrált területi befektetésekkel (ITI) foglalkozik**, amelyek lehetővé teszik az EU tagállamai számára, hogy összekapcsolják az egy vagy több operatív program prioritási tengelyeiből származó támogatásokat, és ezeket többdimenziós és ágazatokat átfogó beavatkozásokhoz használják fel. A támogatások különböző beruházási prioritásokhoz való hozzárendelése továbbra is nyomon követhető marad.

Az ITI tárgyát bármilyen, adott területi jellemzőkkel rendelkező földrajzi övezet képezheti, a városkörnyékektől a városi, nagyvárosi, városi-vidéki, körzeti és régióközi szintekig. Az ITI keretében egy adott régión belüli, hasonló tulajdonságokkal rendelkező különálló földrajzi területek (pl. kis vagy közepes városokból álló hálózatok) esetében is megvalósíthatók az **összehangolt intézkedések**. Az ITI-nek nem szükséges lefednie egy közigazgatási egység teljes területét.

Emellett az ITI az Európai területi együttműködés (ETC) keretében történő intézkedések megvalósítására is alkalmas. Például az ITI-k integrált városfejlesztési stratégiák megvalósítására is alkalmazhatók határokon átnyúló városok esetében. Az ITI-eszköz alkalmas az adott terület igényeire szabott intézkedések támogatására. Mindig figyelembe kell venni azonban az együttműködés körülményeit is. Az ETE szabályozása ezért előírja, hogy bármely ITI megvalósításáért felelős közvetítő testületet legalább két résztvevő államhoz tartozó közigazgatási szervnek kell létrehoznia (az ETE szabályozásának 10. cikke).

²http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_hu.pdf

A cél az intelligens, fenntartható és inkluzív Európa megvalósítása, közös kohéziós politika kialakítása, mely a különböző területi igényekre integrált választ ad.

Fejlesztési irányok:

Az említett célkitűzésekkel összhangban, a kevesebb beruházási prioritásra összpontosítás központi elemét képezi majd a tagállamok és az Európai Bizottság közötti új partnerségi szerződéseknek, amelyek világos célokat határoznak meg és pénzügyi teljesítménytartalékot különítenek el a legjobban teljesítő régiók számára. A Bizottság kérheti a programok felülvizsgálatát vagy – korrekciós lépések hiányában – a finanszírozás felfüggesztését, ha a gyenge adminisztratív kapacitás, illetve a fenntarthatatlan makroköltségvetési politika veszélyeztetheti az uniós beruházások növekedésre és munkahelyteremtésre gyakorolt hatását.

A különböző alapokra – így a Vidékfejlesztési Alapra, illetve a Tengerügyi és Halászati Alapra – vonatkozó szabályok **egyszerűsítése és harmonizálása** tovább fokozza majd az alapok hatékonyságát. **Egyetlen szabályrendszer lesz ugyanis az összes különböző alap működésére irányadó.** Az integráltabb megközelítés pedig biztosítani fogja, hogy az egyes alapok egymáshoz kapcsolódó célok megvalósításán tevékenykedjenek és kölcsönösen erősítsék egymást hatását.

Prioritások:

A Kohéziós politika által az alábbi előnyök kihasználása:

- A strukturális alapok integrált használatát ösztönző ITI-k jobb összesített eredményt hozzanak ugyanolyan mértékű közberuházás mellett.
- Az ITI-k irányításának átruházása erősítse a körzeti szereplők (helyi/városi érdekeltek) részvételét azáltal, hogy bevonja őket a programok előkészítésébe és megvalósításába.
- Mivel az ITI-k kezdettől fogva több forrásból szereznek majd támogatást, az összehangolt intézkedések nagyobb biztonsággal legyenek megvalósíthatóak.
- Az ITI kiváló eszköz az adott területekre vonatkozó fejlesztési megközelítések megvalósításához, emellett segítse elő a helyi, városi és regionális szintű kiaknázatlan lehetőségek kihasználását.

2.2. Országos szint

2.2.1. Magyarország fejlesztési politikája 2014-2020 a Nemzeti fejlesztés 2020 Az Országos Fejlesztési koncepció és az Országos Területfejlesztési koncepció című dokumentum szerint³

Fejlesztéspolitikánk elkötelezett célja, hogy húsz éven belül Magyarország Közép-Európa gazdasági és szellemi központja legyen, ahol a lakosságnak biztonságos megélhetést biztosít egy erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdaság, aminek köszönhetően a népesség fogyása megáll, sőt gyarapodásnak indul, és ahol a társadalom megerősödött közösségek egységét alkotja és ahol az életminőség egyre javul és környezeti állapotra is kellőképpen odafigyelünk.

Mindezek alapján kijelenthetjük, hogy **jövőképünket egy gazdaság- és társadalomstratégiai fordulatra alapozzuk,** aminek legfontosabb elemei között szerepelnek az **új és versenyképes munkahelyek** megjelenése egy **erős hazai ipar** létrejöttével párhuzamosan. Ezek mellett fontos ide sorolni még az **agrár- és az élelmiszergazdálkodás** megerősítését, mellyel bővíthet az export teljesítményünk valamint a vidéki térségek felzárkóztatása és fejlesztése is megvalósulhat. Mindez nem elegendő a fejlődéshez, ha nincs környezetbarát közlekedési infrastruktúránk, épp ezért e terület folyamatos fejlesztése elengedhetetlen egy fenntartható gazdasági növekedéshez. Mindezen területek munkaerő potenciáljának megfelelő minőségben történő biztosítása miatt fontos a magas színvonalat képviselő és széles körben elérhető oktatási rendszerünk fejlesztése is, ahol a szakemberképzés mellett az innovációs potenciálunk magas kihasználtsága a cél.

Ha mindezek az elemek egymásra épülve, egymást kiegészítve az elvárásoknak megfelelően működnek, akkor megvalósulhat a végső cél, azaz országunk regionális központtá tud válni, ami Magyarország fekvése és adottságai alapján önmagában is kézzel fogható tény. Mindennek a gazdasági fejlődésnek eredményeképp az évtizedek óta tartó negatív népesedési trend megáll és megfordul, annak minden pozitív és újabb gazdaság aktivitást serkentő hatásával együtt.

Egy megerősödő társadalomban javításra kerülnek az esélyegyenlőségi célcsoportok kilátásai, a társadalmi rétegek közötti különbségek csökkenése követhető nyomon. Mindezen pozitív változások kapcsán kialakul egy társadalmi összetartozás és a közösségek megerősödnek, a hagyományok tisztelete, ismerete, a kulturális örökségvédelem beépül a köztudatba és értékévé válik.

Ezen ideális jövőkép elérése érdekében céljaink konkrét meghatározására van szükség. Az előzők alapján jól elhatárolhatóan négy irányvonalat, **átfogó fejlesztési célt** különböztethetünk meg fejlesztéspolitikánk kapcsán:

- **értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés;**
- **népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom;**
- **természeti erőforrásaink fenntartható használata, környezet védelme;**
- **térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.**

Ezen átfogó célok mentén kell meghatározni azokat a kisebb lépéseket, amiket meg kívánunk tenni a célkitűzéseink sikeres megvalósítása érdekében. Ezeket minél több

³ Nemzeti fejlesztés 2020 Az Országos Fejlesztési koncepció és az Országos Területfejlesztési koncepció Társadalmi Egyeztetési Változata, http://www.terport.hu/webfm_send/3838

részre bontjuk, annál részletesebben és mélyebben tudjuk kezelni az egyes problémákat, melyek a fejlődés útjában állnak.

1. cél: Gazdaságfejlesztés- gazdasági növekedés

A magyar gazdaság újra pozícionálása a cél, azaz egy versenyképes, kül- és belpiacon egyaránt erős és innovatív gazdaság kialakítása a feladat. Ehhez elengedhetetlen az ország külföldi pozícióinak visszaszerzése, exportra termelés erősítése, mindamellett, hogy a hazai értékeink fenntartható használatára alapozott belföldi termelés is előtérbe kerüljön, mivel mindezek szinergikus hatása eredményezi a foglalkoztatás bővülését és ezáltal a társadalom számára megélhetést és jó életminőséget biztosító feltételeket.

A konkrét területek, ahol az előbb felvázolt általánosságban leírt fejlesztési irányok meg kell, hogy mutatkozzanak, és ahol ezeket eredményesen véghez vihetjük, azok az alábbiak:

- fejlődési potenciált hordozó ágazatok (autó és járműipar, egészségipar, gyógyszeripar, turizmus, mezőgazdaság és élelmiszeripar, vegyipar, környezetvédelem);
- kreatív és innovatív termékfejlesztés;
- geotermális lehetőségek kihasználása;
- gazdasági csomópont szerepének kialakítása;
- KKV-k megerősítése.

Mindezekon felül szükség van a gazdasági életben jelentős szereppel bíró KKV-k számára élhetőbb és barátságosabb környezet kialakítására, ahol a foglalkoztatás fejlesztése az elsődleges cél. Változni, erősíteni kell a kutatás, innováció területét, ki kell használni a megújuló energiában rejlő lehetőségeket, valamint egy intelligens, környezetkímélő közlekedésfejlesztést kell végrehajtani.

2. cél: Egészségfejlesztés - egészség- és sportgazdaság

Cél, a gyógyító és gyógyuló Magyarország megteremtése, ahol ösztönözni kell az egészségügyi szolgáltatások és ellátás fejlesztését, ahol az egészséges életmód, kiemelten a sport és az egészséges táplálkozás fontos szerepet kap.

Konkrét területek, ahol a törekvések megmutatkoznak és eredmények érhetők el:

- egészségipar, termálturizmus erősítése;
- gyógyvizek hasznosítása;
- kapcsolódó belföldi turizmus erősítése;
- nemzeti értékek megőrzése;
- célzott turisztikai K+F+I;
- alkonygazdaság erősítése.

Ezekon felül meg kell jelennie a gyermekvállalást ösztönző programoknak, ehhez kapcsolódóan családbarát gyermekellátó intézményrendszert kell kialakítani. A társadalom jól létéhez hozzájárulva az egészséges életmód (táplálkozás, mozgás, sport) lehetővé tételére irányuló közösségi terek biztosítása is nagyon fontos, ezek az egyes településfejlesztési törekvésekkel párhuzamosan valósulhatnak meg. Fontos még fejleszteni az egészségügyi ellátások rendszerét, nagy hangsúlyt fektetve a megelőzésre, szűrési programokra.

3. cél: Vidékfejlesztés – életképes vidék és élelmiszeripar

A vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása fontos feladat az évtizedek óta tartó vidéki népességcsökkenés után. Vonzó és élhető vidéki

települések kellenek, ahol szívesen élnek és jól élnek a fiatalok is, és nem vándorolnak el, hagyván a falvakat, településeket elöregedni. Ehhez fontos a vidék kezében elsődleges és szinte egyetlen értékének, az agrártermelésnek, az élelmiszertermelésnek a fejlesztése. Ezzel elősegíthető a vidéki foglalkoztatás növelése, a vidéki közösségek megtartása, megerősítése, a vidék életminőségének javítása.

Kiemelten az alábbi területeken lehet jelentős eredményeket elérni:

- fenntartható természeti erőforrásokra épülő élelmiszer ipar;
- kertészet és állattenyésztés fejlesztése- foglalkoztatás nagy számban;
- ökológizáció erősítése;
- termelők kereskedelmi hálózata;
- minőségi magyar termék- program;
- helyi kistermelői piacok erősítése, ezekre épülő közétkeztetés;
- gasztrókultúra;
- vidéki örökség védelme.

Ösztönözni kell ezen kívül a fiatalok vidékre települését, ehhez elengedhetetlen egy kiegyensúlyozott vidék-város kapcsolat megteremtése. Fejlesztési kell a vidéki szolgáltatásokat, a vidéki életformának presztízsét fontos visszaállítani. Ez társadalmunk számára hosszútávon is fontos tényező lenne. Ennek eszköze lehet az önfenntartó családi gazdaságok megerősítése, a szövetkezetek, a szociális földprogram fejlesztése, komplex tájgazdálkodási programok megvalósítása. Fontos a helyi piac, kézművesség közvetlen értékesítés előtérbe helyezése, támogatása, a turizmusba való bekapcsolódása.

4. Tudásfejlesztés- K+F+I

A cél itt egyértelműen a nemzet kreatív képességeire, a tudástőkére épülő értékteremtés. Ehhez elengedhetetlen az infokommunikációs rendszerek fejlesztése is, valamint a nélkülözhetetlen oktatásfejlesztés, ahol olyan biztos megélhetést biztosító képzési rendszer kialakítására kell törekedni, ami a fejlődéshez kedvező szellemi innovációs környezetet biztosít hazánk társadalmának. Mindezek által egy piacképes, ha kell mobil, és legfőképp egész életen át tartó tanulásra képes, kreatív munkaerő állomány teremődik meg.

Ennek eléréséhez vezető út elemei:

- tudásgazdaság kiépítése;
- kutatóközpontok fejlesztése;
- innováció ösztönzés;
- kutatók és a gazdasági szereplők közötti együttműködés.

Mindezek mellett erősíteni kell az élethosszig tartó tanulást, a folyamatos készségfejlesztés lehetőségét a munkaerőpiacnak meg kell teremteni, különösen a szakképzés fontos a hiányszakmákban, valamint az egyre fejlődő technikai vívmányok között a digitális kompetenciák fejlesztése.

5. cél: Közösségfejlesztés – közösség, öngondoskodás, romaintegráció

A cél itt egy olyan társadalom kialakítása, mely gyarapodik, fejlődik és amely szolidáris, összetartó és érték tudatos helyi közösségek egységét alkotja. Mindez a társadalmi háttér nyújthat biztos háttérrel a gazdaságfejlesztési politika célkitűzéseinek megvalósulásához.

Az alábbiakat kell kiemelni:

- hagyományalapú társadalom ösztönzése;
- nemzeti és közösségi értékalapú fejlesztések;
- kulturális örökség védelme;
- romák integrációja.

Fontos mindezen fő vonalak mellett foglalkozni a közösségi életre neveléssel, az öngondoskodás képességének erősítésével és a társadalmi befogadás intézményével. Ezek segítségével szolgálhatnak a vidéki közösségi élet minőségének javulásához, és ezzel párhuzamosan a gyermekvállalási kedv ösztönzéséhez. Ebben még segítségül hívhatók a családbarát közszolgáltatások kialakítása. Cél mindezen fejlesztések mögött a szegénység felszámolása, a fogyasztói és pénzügyi tudatosság elterjedésének elősegítése.

6. cél: Közsféra –fejlesztés – Jó állam

Cél a közszféra hatékonyabb szerepvállalása a közjó, a munka, a rend, a biztonság, a tudás szolgálatában. Ehhez elengedhetetlen egy stratégiaileg vezérelt, célzott fejlesztéspolitika. Emellett szükséges még a közszolgáltatások megújítása, ahol megújuló és hatékony állami működéssel a társadalom számára minden téren biztonságos ország alakítható ki, legyen az közbiztonság, egészségbiztonság, személyi biztonság vagy akár környezet és klíma biztonság.

7. cél: Erőforrásgazdálkodás-fejlesztés – nemzeti stratégiai erőforrások, környezetvédelem

A természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás napjainkban minden ország számára prioritást élvez. Elsődleges a fenntartható energiagazdálkodás, a zöldgazdaság fejlesztése, a víz, a talaj, az ásványkincsek fenntartható használata és védelme. Ugyanezen törekvésnek kell megjelennie az életmód, a fogyasztás termelés folyamatában, ahol szintén a környezettudatosságra kell a társadalmat ösztönözni.

Ehhez szükségesek:

- természeti erőforrásaink fenntartható és stratégiai szemléletű védelme;
- élővilág, termőföld, talajok, vízbázisok védelme;
- ivóvízminőségjavítás;
- ásványkincsek védelme.

A zöldgazdaság folyamatos bővítése, a környezetvédelmi ipar fejlesztése is egyaránt fontos, a geotermikus energia komplex hasznosítása mellett.

8. cél: Magyarország makro-regionális központ

Célként fogalmazódott meg az ország központi fekvéséből adódó fejlesztési potenciál kibontakozása, a makro-regionális csomópont szerepének erősítése. Ennek elősegítésére a makro-regionális kapcsolatrendszert fejleszteni kell, úgynevezett csomóponti funkciókat kell létrehozni, erősíteni és kiterjeszteni. Fontos feladat a Kárpát-medencei térszervező szerep erősítése, a kapcsolatok erősítése, itteni gazdaságfejlesztési és vidékfejlesztési együttműködések kialakítása, szabad vállalkozói zónák kialakítása.

9. cél: Városok és gazdasági térségek, mint a többközpontú növekedés motorjai

Kiegyenlített, működő kapcsolatokkal rendelkező településhálózat kialakítása a cél, ahol a településhálózatok egységes elvek mentén fejleszthetők, a településhálózati kapcsolatok kiegyensúlyozottan működnek. Mindehhez korszerű várospolitikai és városfejlesztési, valamint a térszerkezet funkcionális fejlesztése szükséges. Hosszútávon egy egységes és fenntartható várospolitikát kell megteremteni, ahol a növekedés színtereinek biztosítása nagyvárosi centrumok fejlesztésével, térségközponti szerepük erősítésével alakítható ki.

Külön kiemelendő egyes sajátos térségek (pl. Balaton) szerepe, melyek egyedi gazdasági profiljukkal vehetik ki a részüket a gazdasági növekedésből.

10.cél: Vidéki térségek értékalapú felemelése

Cél a vidéki térségek táji és közösségi értékeire természeti erőforrásaira, épített örökségi értékeire alapozott fejlesztés, valamint az elmaradott vidéki térségek felzárkóztatása, a foglalkoztatás növelése a hátrányos helyzetű térségekben, mint például a Cserehát vagy az Ormánság.

11.cél: Egységes és integrálódó társadalom

Cél az egyenlő létfeltételek megteremtése az egész ország területén, ami egyben a területfejlesztés lényegét foglalja magába. A leszakadó, hátrányos helyzetű térségek kapcsán egy eddiginél sokszínűbb, újabb eszközöket felsorakoztató programsorozatra van szükség (például speciális gazdaságpolitikai eszközök). A törekvés célja, hogy ezeket a területeket visszacsatolni az ország gazdasági és társadalmi vérkeringésébe.

12.cél: Elérhetőség és mobilitás

Ez a két szó kiemelt fontosságú a gyors és hatékony gazdaságfejlesztés kapcsán, melyeknek valamennyi területi szinten jelentkezniük kell, hogy a térségek képesek legyenek kiaknázni gazdasági potenciáljukat. Fontos helyi szinten a hatékony város és vonzáskörzete közötti mobilitás biztosítása, térségi szinten a foglalkoztatási központok elérhetőségének biztosítása, országos szinten a centralizáltság oldása, a többközpontú fejlődés támogatása.

2.2.2. Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) 3.0 tervezési változat⁴

A TOP küldetése

Magyarország Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióban (OFTK) rögzített át-fogó és hosszú távú fejlesztési irányai alapján a Partnerségi Megállapodás (PM) kijelöli a 2014–2020 időszak öt fő nemzeti fejlesztési prioritását. Az ötödik nemzeti fejlesztési prioritás, a gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósításának legfontosabb biztosítékát a területi operatív programok jelentik. Ezek közül is kiemelkedik a jelentős forráskeretekkel rendelkező, az ország európai szinten felzárkózást igénylő minden megyéjére kiterjedő (ún. kevésbé fejlett régiók célterület) Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP).

Ennek megfelelően a TOP fő küldetése, hogy **kereteket biztosítson a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához**. Törekvéseinek tematikus fókuszában két tényező áll:

(1) **Térség-specifikus gazdasági növekedés és foglalkoztatás-bővítés:** a TOP erős gazdaság-fejlesztési orientációja miatt jelentősen hozzájárul ahhoz a kormányzati törekvéshez, amely szerint a 2014–2020 uniós fejlesztési források 60%-ának közvetlenül a gazdaságfejlesztést kell szolgálniuk.

(2) **Területi és települési önkormányzati kompetenciákba eső** feladatellátás kapcsán felmerülő fejlesztési szükségletek kielégítéséhez szintén keretet ad. Ezért a TOP fejlesztései között helyet kapnak a közvetlenül a közsférára, a helyi társadalomra és környezetre irányuló fejlesztések is. Ugyanakkor ezek esetében is szempont a legalább közvetett gazdasági és foglalkoztatási hatás.

A TOP indokoltsága

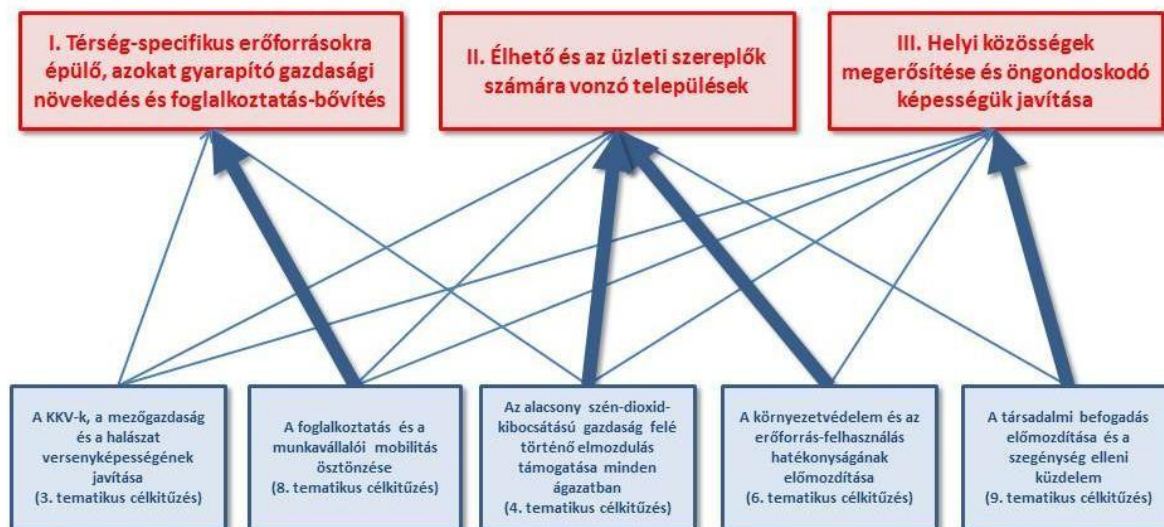
Az Európai Unió Területi Agendája 2020 (TA2020) dokumentumban megfogalmazott helyalapú megközelítés elvével összhangban is szükség van egy olyan beavatkozási logikára, ami lehetővé teszi, hogy a különféle területi szintekhez a térségi sajátosságoknak megfelelő, eltérő beavatkozási irányokat rendeljünk. A TOP képviseli ezt a törekvést: reagál az eltérő területi igényekre, és valóban az ezekre **szabott beavatkozásokat valósít meg**, valamint a **térségek belső erőforrásaira szinergikusan építkező fejlesztéseket** céloz.

Magyarországon számos tényező indokolja a területileg decentralizált fejlesztéseket. Az országon belül **jelentős területi eltérések** figyelhetők meg a társadalmi, gazdasági és környezeti adottságok terén, valamint a társadalom és a gazdaság fejlettségében. Ezért az egyes térségekben eltérő, a sajátos térségi adottságokra szabott beavatkozásokra van szükség. Különösen nagyok a különbségek az alacsonyabb (megyei és várostérségi) területi szinteken. A magyar **területi közigazgatás elmúlt években lezajlott reformja** (a helyi önkormányzatok, a járások, a megyék és a központi állam közötti feladat- és forrásmegosztás újraszabályozásával) éppen a területi egyenlőtlenségek jellegének megváltozásához igazodott. Ugyanakkor létrejöttek azok a keretek is, amelyek a helyi és térségi fejlesztéspolitikát meghatározzák. Ebből a szempontból a legfontosabb változás, hogy a megyék erős tervezési és területfejlesztési feladatköröket kaptak. A **2007-2013 programozási időszak** regionális operatív programjainak (ROP) tapasztalatai alapján is indokolt területi logikájú operatív programokat indítani. A helyi és a területi szinteken ugyanis vannak jól előkészített fejlesztési elképzelések, nem véletlen, hogy a ROP-ok a 2007-2013 ciklus legjobban teljesítő programjai közé tartoznak a forráslekötés tekintetében. Ugyanakkor a

⁴ http://www.jnszm.hu/feltolt/File/tfi/Programozas/top_2013_09_30.pdf

területi szereplők pályázatos úton megszerezhető, előre nem kiszámítható forrásaival szemben a jövőben a szereplők által felelősen tervezhető és végrehajtható forrásallokációs megoldásokat indokolt előnyben részesíteni.

A TOP az alábbi három fő fejlesztési irányt szolgálja, amelyekhez további horizontális fejlesztési irányok kapcsolódnak. Ezek mindegyike több, az Európa 2020 Stratégia alapján meghatározott ún. tematikus célkitűzés elérését is támogatja. A TOP eszközrendszerében (ld. prioritástengelyeinek struktúrája) szintén fennáll a tematikus célok és a prioritások közötti kapcsolat és egy prioritástengely alapvetően egy tematikus célt támogat.

Forrás: Terület- és Településfejlesztési Operatív Program 3.0 tervezési változata
Operatív Program Tervezés 2014-2020

A TOP építkezése: dedikált erőforrások a térségileg decentralizált szereplőknek

A TOP meghatározott **decentralizált tervezési forráskeretet** biztosít az egyes megyei önkormányzatok és megyei jogú város önkormányzatok számára, amelyek megyei, megyei jogú városi térségi és kisvárostérségi **integrált fejlesztési csomagok** kialakítására és megvalósítására adnak lehetőséget.

Az egyes megyei és helyi (megyei jogú város és térsége, illetve kisvárostérség) fejlesztésekhez a TOP csak egy „menüt” határoz meg, amelynek beavatkozási elemei az egyes területi egységek fejlesztési csomagjaiban – meghatározott keretek között – kombinálhatók, specifikus adottságaiknak és kihívásaiknak megfelelően.

A TOP tervezésében a **megyei önkormányzatoknak kulcsszerepe van**: összehangolják a megye területén megvalósuló összes tervezési folyamatot (kisvárostérségeket irányítják is), amely szerepkör kiterjed a végrehajtásra és a nyomon követésre is.

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

A TOP beruházási stratégiájának áttekintése⁵

Prioritástengely	Tematikus célkitűzés [a prioritás tengely leírása alapján]	Beruházási prioritás [a prioritás tengely leírása alapján]	A beruházási prioritásokhoz kapcsolódó specifikus célok [a prioritás tengely leírása alapján]	A specifikus célkitűzéseknek megfelelő program specifikus eredményindikátorok [az eredményindikátor táblázatok alapján]	Alap (pénzügyi alap meghatározása: ERFA, ESZA, KA) [a pénzügyi táblázatok alapján]	Unió támogatás – euró [a pénzügyi táblázatok alapján]	Az operatív program teljes költségének arányában (%) (alaponkénti bontásban) ERFA
1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében	(8) A foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása	8 (b) a foglalkoztatás barát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése révén, az adott területeket érintő területi stratégia részeként, beleértve a hanyatló ipari régiók átalakítását, valamint a konkrét természeti és kulturális erőforrások fejlesztését, illetve az ezekhez való hozzáférhetőség javítását	Térségi szintű integrált, foglalkoztatás-orientált gazdaságfejlesztés	A támogatott vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma (teljes munkaidő-egyenérték, fő)	ERFA	1 127 711 373 €	32%
		8 (c) Helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása új munkahely teremtés érdekében	A foglalkoztatás és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztése	A támogatott intézményekben bölcsődei, családi napközi ellátásban, vagy óvodai ellátásban részesülő gyermekek száma (fő)			
	(3) kkv-k versenyképességének fokozása	3 (c) a termék és szolgáltatásfejlesztésre irányuló fejlett kapacitás megteremtésének és kiterjesztésének elősegítése	Helyi érdekű kis- és középvállalkozások fejlesztési aktivitásának javítása	A helyi érdekű kis- és középvállalkozások által kezdeményezett fejlesztési projektek száma (db)			

⁵ http://www.jnszm.hu/feltolt/File/tfi/Programozas/top_2013_09_30.pdf

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Prioritástengely	Tematikus célkitűzés [a prioritás tengely leírása alapján]	Beruházási prioritás [a prioritás tengely leírása alapján]	A beruházási prioritásokhoz kapcsolódó specifikus célok [a prioritás tengely leírása alapján]	A specifikus célkitűzéseknek megfelelő program specifikus eredményindikátorok [az eredményindikátor táblázatok alapján]	Alap (pénzügyi alap meghatározása: ERFA, ESZA, KA) [a pénzügyi táblázatok alapján]	Unió támogatás – euró [a pénzügyi táblázatok alapján]	Az operatív program teljes költségének arányában (%) (alaponkénti bontásban) ERFA
2. Befektetők és lakosság számára vonzó városi és várostérségi környezet fejlesztése, megújítása	(6) környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása	6(e): környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása a városi környezetfejlesztést célzó intézkedések révén, ideértve a rozsdadozások helyreállítását és a légszennyezettség csökkentését is	Vonzó, biztonságos és funkciógazdag települési környezet létrehozása, ideértve a barnamezős területek többfunkciós hasznosítását Települési környezeti állapot javítása	A támogatott új közszolgáltatásokat igénybe vevő lakosok száma a fejlesztett / megújított településrészen (fő) A támogatott létesítmények fejlesztése által érintett lakosok száma(fő)	ERFA	588 524 373 €	16,7%

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Prioritástengely	Tematikus célkitűzés [a prioritás tengely leírása alapján]	Beruházási prioritás [a prioritás tengely leírása alapján]	A beruházási prioritásokhoz kapcsolódó specifikus célok [a prioritás tengely leírása alapján]	A specifikus célkitűzéseknek megfelelő program specifikus eredményindikátorok [az eredményindikátor táblázatok alapján]	Alap (pénzügyi alap meghatároz ása: ERFA, ESZA, KA) [a pénzügyi táblázatok alapján]	Unió támogatás – euró [a pénzügyi táblázatok alapján]	Az operatív program teljes költségének arányában (%) (alaponkénti bontásban) ERFA
3. Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken	(4) Az alacsony szén- dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban	4 (e) alacsony szén-dioxid- kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken, ideértve a fenntartható városi mobilitás és a csökkentést előmozdító alkalmazkodási intézkedések támogatását	Környezetbarát közlekedési rendszerek bevezetése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése, továbbá a szén-dioxid kibocsátás csökkentése	Üvegházhatású gázok becsült csökkenése CO ₂ egyenértéken (tonna CO ₂ - egyenérték) Megtakarított utazási idő a városi és elővárosi nem kötőpályás közlekedés fejlesztett szakaszaihoz kapcsolódóan (ezer utasóra/év)	ERFA	676 626 824 €	19,2%
		4(c) az infrastrukturális létesítményekben – többek között a középületekben – és a lakásépítési ágazatban az energihatékonyság és a megújuló energia támogatása	Települési energiahatékonyság növelése	A prioritástengely beavatkozásainak eredményeképp évente megtakarított energiamennyiség (PJ)			
4. A társadalmi befogadás erősítése és a közösségi szolgáltatások helyi szintű fejlesztése	(9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdő	ERFA 5. cikk 9 (a) beruházás a nemzeti, regionális és helyi fejlődést szolgáló egészségügyi és szociális infrastruktúrába, az egészségügyi státuszbeli egyenlőtlenségek csökkentése, valamint átállás az intézményi szolgáltatásokról a közösségi alapú szolgáltatásokra	A társadalmi befogadást és az esélyegyenlőséget, valamint az életminőséget segítő helyi szinten elérhető önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének javítása valamint a közigazgatási infrastruktúra fejlesztése	A jobb minőségű köz- szolgáltatásokat igénybe vevő lakosság száma (fő)	ERFA	264 307 353 €	7,50 %

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Prioritástengely	Tematikus célkitűzés [a prioritás tengely leírása alapján]	Beruházási prioritás [a prioritás tengely leírása alapján]	A beruházási prioritásokhoz kapcsolódó specifikus célok [a prioritás tengely leírása alapján]	A specifikus célkitűzéseknek megfelelő program specifikus eredményindikátorok [az eredményindikátor táblázatok alapján]	Alap (pénzügyi alap meghatározása: ERFA, ESZA, KA) [a pénzügyi táblázatok alapján]	Unió támogatás – euró [a pénzügyi táblázatok alapján]	Az operatív program teljes költségének arányában (%) (alaponkénti bontásban) ERFA
		ERFA 5. cikk 9 (b) a városi és falusi területek és az ott élő rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának és gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása;	A leromlott városi területeken mélyszegénységben élő családok, romák valamint szegregált élethelyzetben élő marginalizált csoportok fenntartható társadalmi és területi integrációja, a biztonság és a társadalmi befogadás erősítése	Szociális városrehabilitációs programmal érintett településen élő lakosok száma (fő)			
5. Községi szinten irányított várostérségi helyi fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések)	(9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem <i>További kapcsolódó tematikus cél:</i> (8) A foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása	9 (b) a városi és falusi területek és az ott élő rászoruló közösségek fizikai rehabilitációjának és gazdasági és társadalmi fellendülésének támogatása;	Város-vidék együttműködést és a városok közösségvezérelt fejlesztését erősítő helyi gazdaság- és településfejlesztés	Támogatásban részesülő vállalatok által bevezetett új helyi termékek száma (db) Minőségi fejlesztésen átesett közösségi és szabadidős terek és létesítmények fejlesztése által érintett lakosok száma (fő)	ERFA	393 869 781 €	10,00%
6. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, társadalmi befogadás és foglalkoztatás-ösztönzés	(8) A foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása (9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	ESZA 3. cikk (1) a) i. munkaerő-piaci hozzáférés a munkakeresők és az inaktív személyek számára többek között helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén	A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése	6 hónappal a támogatott programból való kilépést követően foglalkoztatott résztvevők száma A támogatott képzésben képesítést szerzők száma	ESZA	422 891 765 €	12,00%

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Prioritástengely	Tematikus célkitűzés [a prioritás tengely leírása alapján]	Beruházási prioritás [a prioritás tengely leírása alapján]	A beruházási prioritásokhoz kapcsolódó specifikus célok [a prioritás tengely leírása alapján]	A specifikus célkitűzéseknek megfelelő program specifikus eredményindikátorok [az eredményindikátor táblázatok alapján]	Alap (pénzügyi alap meghatározása: ERFA, ESZA, KA) [a pénzügyi táblázatok alapján]	Unió támogatás – euró [a pénzügyi táblázatok alapján]	Az operatív program teljes költségének arányában (%) (alaponkénti bontásban) ERFA
		ESZA rendelet 3. cikk (1) b) i. aktív befogadás, különösen a jobb foglalkoztathatóság érdekében; ii. a társadalom peremére szorult közösségek – például a romák – integrációja; iii. a nemen, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem	Társadalmi befogadás erősítése és a szegénység elleni megyei és helyi kezdeményezések támogatása	A társadalmi befogadást célzó programba bevontak száma (fő) A támogatott programokba bekapcsolódó civil szervezetek száma (db)			
		ESZA rendelet 3. cikk (1b): Közösségek szintjén irányított helyi fejlesztési stratégiák	Város-vidék együttműködésen alapuló és a városok közösségvezérelt fejlesztését szolgáló közszolgáltatás- és közösségfejlesztés	A támogatott programból való kilépéskor foglalkoztatott résztvevők száma (fő)			
7. Technikai segítségnyújtás	-	-	Az operatív program műveleteinek eredményes és hatékony megvalósítása	Az operatív program keretében támogatott projektek megvalósulásának aránya (db)	ESZA	91 626 549 €	2,60 %

Forrás: Terület- és Településfejlesztési Operatív Program 3.0 tervezési változata
Operatív Program Tervezés 2014-2020

2.3. Regionális szint

Jelen fejezetben a **Dél-Dunántúl intelligens szakosodási stratégiája** dokumentum kerül bemutatásra az alábbi szempontok alapján: a dokumentum alapvető célja, dokumentum szerkezeti felépítése, területi alapcélok megfogalmazása, fejlesztési irányok, prioritások, a dokumentumok elérhetősége.

Dél-Dunántúl intelligens szakosodási stratégiája⁶

A Nemzetgazdasági Minisztérium felkérésére a Nemzeti Innovációs Hivatal és a Regionális Innovációs Ügynökségek közreműködésével készült **Magyarország és a magyar régiók intelligens szakosodási stratégiája a 2014-2020 közötti időszakra**. A dokumentumok előzetes feltételei annak, hogy Magyarország az EU Strukturális Alapokból innovációs, kutatási és fejlesztési célokra támogatási forrásokhoz jusson.

A dokumentum alapvető célja:

Az Európai Bizottság Kohéziós Politikájához való kapcsolódás, vagyis törekvés a szinergia megteremtésére a különböző EU-, nemzeti és regionális szintű szakpolitikák, illetve a köz- és magánforrásokból finanszírozott beruházások között. A Dél-Dunántúl intelligens szakosodási stratégiájának alapvető célja, hogy az intelligens specializáció keretében azonosítsa a régió egyedi jellemzőit és értékeit, bemutassa a jövőképet.

A regionális szintű intelligens specializációt szolgáló kutatási és innovációs stratégia célja, hogy a régió az EU Strukturális Alapokból innovációs, kutatási és fejlesztési célokra támogatási forrásokhoz jusson.

A dokumentum szerkezeti felépítése:

A dokumentum a régió helyzetelemzését, különösképpen a gazdasági jellemzőkre, az innovatív vállalkozások jellemzőit, a régió innovációs eredményeit, a régió irányítási struktúráját, döntéshozatalt, javaslatokat, jövőképet, fejlesztési prioritásokat, szakpolitikai eszközöket tartalmaz.

Területi alapcélok megfogalmazása:

A régió helyzetértékelése rámutatott arra, hogy a régióban a tudásbázisok szerepe folyamatosan felértékelődik és a kutatóhelyek száma mind a költségvetési szektorban, mind a vállalati szektorban növekedést és minőségi javulást mutat. Továbbá az is bebizonyosodott, hogy ezt a fejlesztési prioritást felismerve a megyei koncepciókban is markánsan megjelenik a jelenlegi és a jövőben létrehozni kívánt kutatóbázisok szerepe. Így a régió jövőképe és prioritásai ennek szellemében, a helyi adottságokra építve - a gazdasági szerkezettel összhangban - került meghatározásra.

Fejlesztési irányok:

A Dél-dunántúli régió innovációs stratégia keretének jövőképét és célrendszerét - a jelenlegi regionális adottságok, hazai gazdasági környezet és EU-s regionális politika figyelembevételével - az alábbiak szerinti fogalmazza meg a tanulmány:

„A Dél-Dunántúl - jelentős felsőoktatási központjainak és kutatóintézeteinek köszönhetően - 2020-ra elmozdul az intelligens növekedés irányába és 2030-ra valós Tudásrégióvá válik, mely következtében versenyképessége az átlagot meghaladó mértékben növekszik.”

⁶ http://www.ddriu.hu/userfiles/File/DDRIS3_20130325.pdf

Prioritások:

Átfogó cél:

A magas minőségi színvonalat képviselő és széles körben elérhető oktatási - kutatási rendszer kialakításával, a gazdaság támogatása versenyképességének és innovációs potenciáljának növelése, illetve az innovációra alapozott foglalkoztatottság növelése érdekében, megvalósítva ezáltal az erőforráshatékony Tudásrégió kialakulását.

Horizontális prioritások:

- A régió gazdasági növekedésének biztosítása - a vállalkozói aktivitás erősítése: versenyképes, exportorientált és innovatív gazdaság.
- A régió innovációs teljesítményéhez kapcsolódó foglalkoztatottság növelése - a regionális K+F+I kapacitás erősítése.
- Környezeti fenntarthatóság, erőforrás- és energiahatékonyág elősegítése.
- A régió vállalkozásai innováció-tudatosságának erősítése.
- A vállalkozások innovációs tevékenységének ösztönzése.
- Tőkebevonás innovatív K+F+I tevékenységhez kapcsolódó (tudás-intenzív, nagyobb hozzáadott értéket előállító) munkahelyek számának növelése, infrastrukturális háttérük erősítése vállalkozások régióba telepítésének ösztönzése révén.
- Az alacsony széndioxid kibocsátású illetve erőforrás-hatékony gazdaságra való áttérés.
- A vállalkozások éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásának elősegítése.

Horizontális al-prioritások:

- A vállalatok és a közfinanszírozású intézmények K+F+I célú együttműködésének fejlesztése.
- A K+F+I tevékenységhez szükséges műszaki-természettudományos képzés, illetve az azt kiszolgáló tevékenységek célirányos oktatásának erősítése.
- A régió energiafüggetlenségének elősegítése.
- A vállalatok exportorientáltságának ösztönzése.
- A régióra jellemző elvándorlás megakadályozása.
- A térségi elérhetőség és a K+F+I tevékenységek ellátásához szükséges infrastruktúra javítása.
- Az intelligens városi alkalmazkodás feltételeinek megteremtése.

2.4. Megyei szint

Jelen fejezetben a 2014-2020-ig tartó programozási időszakra vonatkozóan megyei fejlesztési dokumentum, **Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója** kerül bemutatásra.

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója⁷

A dokumentum alapvető célja:

A koncepció azzal a céllal készül, hogy kijelölje Tolna megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni. A megyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd e dokumentum, hiszen a tervezett megyei fejlesztéseknek a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptióhoz illeszkedniük kell.

A dokumentum szerkezeti felépítése:

A koncepció tartalmazza a megye jövőképét, célrendszerét, fejlesztésének átfogó és stratégiai céljait, a célrendszer koherenciáját, a terület felhasználás alapelveit, a fejlesztés eszköz- és intézményrendszerét, a prioritásokat, a felelősséget és intézményrendszerét, a koncepció üzeneteit, kapcsolódását más térségekhez, a közsférán kívüli szereplőket.

Területi alapcélok megfogalmazása:

Cél, hogy a Tolna megyei emberek aktívan, egészségesen és egészséges környezetben éljenek városban és a vidéki kistelepüléseken egyaránt, és ezáltal „Otthonuknak tekintsék Tolna megyét”. A vonzó városi és vidéki élettér megteremtésével, a tervezett fejlesztésekkel biztosítva legyenek a fiatalok helyben maradásához szükséges feltételek és a munkavállalás. A gazdasági szervezetek ágazatonkénti és termékpályánkénti összefogásának ösztönzésével új, az együttműködésekre épülő K+F+I központok kialakításával a helyi erőforrásokra építve cél a megye gazdasági potenciáljának erősítése, új munkahelyeket létrehozásának lehetősége.

A Konceptió közvetlen beavatkozást igénylő, **3 fő terület fejlesztését** tartja kiemelten fontosnak: **gazdaságfejlesztés, humán erőforrás fejlesztés, vidékfejlesztés.**

A dokumentum az alábbi **átfogó célokat** nevezi meg:

- A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése;
- Társadalmi megújulás;
- A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése.

A koncepció az átfogó célokhoz az alábbi stratégiai célokat rendeli:

A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

- Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként
 - Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazatonként, illetve

⁷http://www.tolnamegye.hu/teruletfejleszes_2013/Vegleges_koncepcio_elfogadas_elott.pdf

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

- termékpályánként
 - Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési központ kialakítása a Pécsi Tudományegyetem szakmai együttműködésével
 - Dombóvár és Tamási központtal mezőgazdasági célú K+F bázis kialakítása a Kaposvári Egyetem szakmai együttműködésével
 - Energetikai K+F bázis kialakítása Paks és Tamási központokkal
 - A helyi mezőgazdasági alapanyag termelési igényekhez igazított helyi logisztikai alközpont kialakítása funkcionális térségenként
 - A helyi alapanyag termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban
- Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése, valamint a kiemelten magas kézimunka igényű, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar)
 - Tejipari és húsipari alapanyagokra épülő termékfejlesztés, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás szekszárdi központtal
 - A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és textilipari, illetve kézimunka igényes könnyűipari kapacitások növelése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével
 - A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként
 - A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése
 - A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítés az ipari parkokban
 - Egészségipari fejlesztések
 - Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése klaszterek által
 - A megyei gépgyártási kapacitások erősítése elsősorban az autóipari, szerszámgép gyártás területén és elektronikai iparban
 - A szén-és kőbányászat újraélesztése és arra épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok és Váralja térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével
- A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása.
 - Védett építészeti értékek gazdasági, turisztikai és közösségi célú hasznosításának elősegítése
 - Országos jelentőségű védett természeti területek
 - Sió turisztikai hasznosítása
 - Duna-menti rekreációs térség kialakítása
 - Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése
 - A Szekszárdi és Tolnai Borvidék és a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése
 - Kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése
 - Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések

Társadalmi megújulás

- Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő piaci esélyeinek javítása
 - A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése
 -
 - Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében
 - Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)
 - Szociális ellátórendszer fejlesztése
 - Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása
 - Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok munkához jutásának elősegítése
- A kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklése
 - Családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése
 - Életminőség javítása és vonzó élettér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel
 - Önkormányzati bérletprogram városokban (pl. Szekszárd), valamint bérház és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepüléseken
 - Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés
 - Kulturális, sport és szabadidős – rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt

A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése

- Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel
 - TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályaként
 - Funkcionális térségenként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése termelői összefogással
 - Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítása
 - A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése
 - Minőségi haltenyésztés és -feldolgozás
 - Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése
 - A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése
- Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése
 - A helyi és helyközi tömegközlekedés keresletorientált racionalizálása
 - Vidékies jellegű városok fejlesztése
 - Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás
 - Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistelepüléseken
 - Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása
 - Minta ökotelepülés kialakításának lehetősége, ökológiai gondolkodás elsajátítása
 - A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási övezet)

A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre:

- A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként;
- Sió turisztikai hasznosítása;
- Duna-menti rekreációs térség kialakítása;
- Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás);
- Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása;
- Bérház (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepülések elérhetőségének javítása;
- A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása

A Koncepció az alábbi horizontális célok, elvek megvalósítását tűzi ki célul:

- együttműködésre épülő fejlesztések,
- környezettudatos és fenntartható fejlesztések,
- munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést is támogató fejlesztések,
- családbarát fejlesztések,
- elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések,
- vállalkozásbarát fejlesztések,
- innovatív fejlesztések.

Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója a fent leírt célokkal összhangban az alábbi prioritásokat azonosítja:

1. prioritás: Megyei komplex térségfejlesztési programok

- szabad vállalkozási zóna (Tamási térsége)
- kiemelten fejlesztendő térség (a megye középső, aprófalvas városiányos térsége)
- rekreációs térségek (Duna-mente, illetve Sió-mente)
- funkcióbővítő és szociális célú településfejlesztés
- közösségvezérelt helyi programok

2. prioritás: Gazdaság

- K+F+I potenciál erősítése
- ipari parkok és logisztikai központok kialakítása és szolgáltatásainak fejlesztése
- vállalkozásfejlesztés (ágazati preferenciával, turizmus is)
- agrárvállalkozások versenyképességének javítása
- helyben történő értékesítés elősegítése, szociális gazdasági eszközök alkalmazása
- piaci szereplők térségi gazdasági, tudományos együttműködés erősítése

3. prioritás: Környezet, energetika és közlekedés

- térségi elérhetőség és mobilitás javítása
- igényalapú közösségi közlekedés fejlesztése
- klímavédelmi beruházások támogatása (vízrendezés, vízvisszatartás, öntözés)
- fenntartható területhasználat, környezeti károk enyhítése
- helyi természeti erőforrásokra alapozott energiatermelés erősítése

4. prioritás: Társadalom

- keresletvezérelt szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítása
- minőségi oktatáshoz, egészségügyi és szociális ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése
- munkavállalás, önfoglalkoztatás elősegítése
- közösségfejlesztés.

2.5. Térségi szint

A Szekszárdi kistérségben az alábbi jelentős fejlesztési dokumentumok lelhetőek fel:

- Szekszárd Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája,
- Tolna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája,
- Bátaszék Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája,
- Szekszárdi statisztikai kistérség gazdasági- és foglalkoztatási helyzetleírása.

2.5.1. Szekszárd Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája⁸

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiát Szekszárd Megyei Jogú Város Közgyűlése 302/2008. (XI.26.) szekszárdi öh. határozatával fogadta el.

Szekszárd város általános, hosszú távú tervei között szerepeltek – többek között - a lakosság számára minél magasabb életminőséget biztosító városi feltételek megteremtése, versenyképes helyi gazdaság megteremtése, közlekedésfejlesztés, környezetvédelem, valamint a társadalmi kohézió erősítése.

- A gazdaságfejlesztés elemei: ipar- és turizmusfejlesztés.
- Közfoglalkoztatás fejlesztése: oktatás, egészségügyi és szociális szolgáltatások fejlesztése, ügyintézés gyorsítása, valamint a szabadidős kínálat fejlesztése.
- Környezeti tényezők: hulladékgyűjtő udvar létesítése, hulladékgyűjtő szigetek számának és a szelektíven gyűjtött frakciók számának növelése, alternatív energiaforrások hasznosítása, hulladékgazdálkodás fejlesztése, valamint az illegális lerakóhelyek megszüntetése, felszámolása.
- Versenyképes helyi gazdaság: Tourinform iroda (megvalósult), Ökocentrum és Interaktív tematikus park, rendezvény- és konferenciaturizmus fejlesztése, szálláskapacitás fejlesztése, fürdőfejlesztés (megvalósult), valamint sportpályaépítés.
- Közlekedésfejlesztés: közút- és járdaépítés (megvalósítás alatt), -rekonstrukció, kerékpárút építés, közlekedésbiztonság fejlesztése, parkolóhelyek számának növelése, valamint a helyi tömegközlekedés felülvizsgálata.
- Parkosítás, játszóterek bővítése.
- Közműfejlesztés: csatornahálózat, vízközmű fejlesztés, csapadékvíz és felszín alatti vizek elvezetése fejlesztése, lőtéri ivóvízbázis kárménetesítésének folytatása, új vízbázis létesítése, valamint a közvilágítás fejlesztése.
- Településrehabilitáció: Béla király tér (megvalósult), piactér (megvalósítás alatt), Vármegyeháza környezet (megvalósult), Bezerédj tömbbelső rehabilitáció, Liszt Ferenc tér rehabilitáció, Kápolna tér rehabilitáció, autóbusz pályaudvar, laktanya területének fejlesztése (megvalósítás alatt).
- Felhagyott ipari, szolgáltató területek megújítása: temetőfenntartás.
- Otthonteremtés: panellakások utólagos hőszigetelése, valamint építési telkek kialakítása.
- Közbiztonság fejlesztése.
- Oktatásfejlesztés.
- Egészségügyi, szociális szolgáltatások fejlesztése: intézményhálózat infrastrukturális fejlesztése, szekszárdi kórház fejlesztése (megvalósult).

⁸ http://www.terport.hu/webfm_send/3689

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

- Közigazgatás modernizációja: intézmények akadálymentesítése, elektronikus tájékoztató szolgáltatás fejlesztése, városi honlap fejlesztése, Hivatal korszerűsítése, Okmányiroda fejlesztése, térinformatikai fejlesztések, valamint a térfigyelő rendszer fejlesztése.

Jelenleg zajlik a Megyei Jogú Város új fejlesztési dokumentumának az elkészítése. A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet - a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről – előírásai alapján elkészített megalapozó vizsgálat szerint a 2014-2020 időszakra a Metacom'96 készíti Szekszárd Megyei Jogú Város Fejlesztési Tervét.

A 2013. november 13-i dokumentum alapján, mely nem tekinthető végleges dokumentumnak, mert jelenleg zajlik a tervezése, a következő fejlesztési irányok körvonalazódnak:

1. Térségi szintű integrált, foglalkoztatás-orientált gazdaságfejlesztés
 - Inkubátorház fejlesztés
 - Kereskedőház kialakítása
 - Élelmiszeripar konzerv, húsipar piacra jutását segítő szolgáltatások fejlesztése
 - Alapinfrastruktúra fejlesztés
2. Térségi szintű, foglalkoztatás-bővítési célú turizmusfejlesztés
 - Ifjúsági és sportszálló építése
 - Kereskedelmi szálláshely építése
 - Borutca kialakítása
 - Kerékpárhálózat fejlesztése
 - Sió meder rendezése, térség fejlesztése, kerékpárút fejlesztése, vízi turizmus kialakítása,
3. Alternatív helyi, térségi és hálózati gazdaságfejlesztés
 - Klaszter szervezés
 - Ökopiac szervezése, kialakítása
4. Megyei alternatív befektetés és beruházás ösztönzés, projekt előkészítés, marketing
 - Kereskedőházon belül – regionális központ létrehozása
5. Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúra-fejlesztés a kulturális és természeti értékek megóvásával
 - Társadalmi támogatottsággal rendelkező sportkezdeményezések támogatása
 - Általános- és középiskolai sportinfrastruktúra fejlesztése
 - Községi sport tartalom fejlesztése
 - Csarnok eszköz és infrastruktúra fejlesztése
 - Fedett fürdő fejlesztése
6. A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása
 - Szálláshelyek-, borház kialakítása
7. Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések
 - Fürdő lefedésének megvalósítása
 - Belterületi felszíni vízelvezetés rendezése, záportározó kialakítása, mederrendezés
8. A települési önkormányzati infrastrukturális létesítményekben, önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézményekben és az önkormányzati bérházakban az energiahatékonyság növelése és a megújuló energia felhasználás támogatása
 - Az önkormányzati intézmények energetikai korszerűsítése
 - Panel program keretén belül a szigetelés és gépészet korszerűsítése
9. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése

- Idősek otthona kialakítása
- 10. Szegénység és szegregáció által sújtott leromlott városrészek rehabilitációja
 - Szociális bérlet építése
- 11. Helyi kapcsolódó közösségi terek és szolgáltatások fejlesztése
 - Községi terek sport célú infrastruktúra fejlesztése
 - Kerékpár, kajak, kenu közösségi sport célú infrastruktúra fejlesztése

2013. év végén folyamatban lévő fejlesztések: A Szekszárdi Városi Bölcsőde bővítése (DDOP-3.1.3/D-11-2012-0004, 2013. június 5-től.), Szekszárd Megyei Jogú Város történelmi városmagjának funkcióbővítő fejlesztése szintén folyamatban van, jelenleg a 2. ütem zajlik. (DDOP-4.1.1/C-09-2f-2010-0001 megvalósítási időszak: 2012.10.02. - 2014.01.17.), valamint Szekszárd Megyei Jogú Város hosszú távon egészséges ivóvízzel való ellátása (KEOP-7.1.3.0/B-2008-0001).

2.5.2. Tolna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája⁹

Tolna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája a város helyzetértékelésének, és a város térségben betöltött szerepének leírását követően meghatározza a városfejlesztési stratégiáját. Ennek keretében kijelöli a város és városrészek átfogó és középtávú fejlesztési céljait, meghatározza a fő beavatkozási irányokat és azok területeit, illetve a stratégia megvalósításának eszközeit. Az Integrált Városfejlesztési Stratégiát Tolna Város Önkormányzatának Képviselő Testülete 70/2010 (III. 25.) számú határozatával fogadta el.

Regionális szinten a kistérség vonatkozásában meghatározható fejlesztési célok Szekszárd és vonzáskörzetének innováció befogadására alkalmassá tétele, a hagyományosan jelen lévő iparágak és a turizmus versenyképesebbé tétele, Duna-völgy komplex fejlesztése (magas partok, ökológiai rendszerek, vízminőség és az ivóvízbázisok védelme, a Duna átjárhatóságának biztosítása hídépítéssel, integrált turisztikai fejlesztések megvalósítása, az árvízvédelem és ártéri gazdálkodás feltételeinek megteremtése, a szennyvíztisztítás és a hulladékgazdálkodás fejlesztése).

A fentiekhez igazodva az alábbi **átfogó cél** fogalmazódott meg, amely egyben a város átfogó jövőképe is: TOLNA A MÚLT ÉRTÉKEIBŐL ÉPÍTKEZŐ, INNOVATÍV ERŐKET BEFOGADÓ ÉS INTEGRÁLÓ ÉLHETŐ VÁROS, A HOLT-DUNA ÉRTÉKEIRE ÉPÍTVE A TÉRSÉG TERMÉSZETI KAPUJA, TALÁLKOZÁSI PONT A DUNÁNTÚL ÉS A DUNA-TISZA KÖZE HATÁRÁN. Ez az alábbiakat jelenti:

Hosszú távon, 15-20 éves távlatban Tolna a kistérségen belül Szekszárddal együttműködve a kistérség és Tolna megye leginkább fejlődő város-párosává válhat, kihasználva az új országos közlekedési kapcsolatokat gazdasági és idegenforgalmi téren egyaránt. Emellett Tolna kistérségi szerepének erősítése érdekében a fejlesztéseket úgy kell tervezni és végrehajtani, hogy azok a város körzetében, és a kistérségben élők számára is tapasztalhatóan előnyök legyenek. A város másik fontos célja, hogy a Holt-Dunára, mint egyedi természeti értékre alapozva természeti jellegű turisztikai centrum lesz. Emellett a meglévő városképi értékekre és a kulturális hagyományokra építve továbbfejleszti kulturális és történeti jellegű látnivalóit az idegenforgalom fellendítése érdekében.

⁹ http://www.terport.hu/webfm_send/3663

Az átfogó cél megvalósítására az alábbi középtávú célok kerültek megvalósításra, amelyek 2018-ig meghatározzák a város és térségének fejlesztési elképzeléseit:

A természeti értékek védelme, a tájhasználat egyensúlyának helyreállítása:

Holt-Dunaág természeti adottságainak védelmét az ezen adottságokra épülő idegenforgalmi fejlesztési elképzelésekkel. Kiemelt fontosságú a tolnai Holt-Duna-part központi rekreációs területté fejlesztése. Emellett elő kell segíteni a városközpont és a Holt-Duna határozottabb kapcsolatát.

1. Holt-Duna vízutánpótlásának megvalósítása
2. Holt-Duna rehabilitáció

Örökségvédelmi program kidolgozása és a települési környezet minőségének javítása:

A helyi építészeti védettség kiterjesztését és a védett épületek felújításának támogatása. Javaslat az épített örökséget legjobban képviselő épületek műemlékké nyilvánítására, és a városban található műemléki épületek és műemléki jellegű épületek kulturális célú hasznosítására, integrálására a turisztikai kínálatba. Kiemelt figyelmet fordít az értékes és egységes utcaképek megőrzésére.

1. Városi köztéri alkotások karbantartása, felújítása.
2. Minta utcakarakter kialakítása a lakosság bevonásával.
3. Tolna Város területén található értékvédett épületek felújításának támogatása.
4. Zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése 2018-ig min. 2000 m² zöldfelület rekonstrukciója.

A városközpont fejlesztése:

A belváros közterületein át kell rendezni a közlekedési igények kielégítésének sorrendjét. Első a gyalogos, ezt követi a tömegközlekedés, majd a parkoló jármű és végül a gépjárműforgalom. A gazdaságélénkítést szolgálja továbbá a közösségi övezet kialakítása, a központi tér felújítása és forgalomcsillapított, kiskereskedelmi egységekkel, üzlethelyiségekkel ellátott utca, valamint a szükséges parkolók kialakítása is. Meg kell oldani a nagymélységű belvárosi telkek és tömbbelsőik célszerű hasznosítását.

1. Városközpontként definiált területen intézményi épületek felújítása, korszerűsítése.
2. Közterületek minőségének javítása- körforgalom kialakítása.
3. Belvárosi korszerűtlen óvodaépület kiürítése, új funkció létrehozása az épületben, tömbbelső rendezése.
4. Szegregált terület fejlesztése, (DDOP-s projektből megvalósult, jelenleg a soft elemek folynak) Városrészi közpark létrehozása.

Infrastruktúra fejlesztés:

1. Lakóövezetek infrastruktúra fejlesztése, szociális bérakások minőségének javítása.
2. Közlekedési infrastruktúra fejlesztése, a várost terhelő átmenő forgalom csökkentésére elkerülő utak létesítése. Kerékpárút építése Szekszárd, Tolna, Dombori között. Tolna és Mőzs történeti központjaiban az utak kora és a nagy forgalom miatt azok állapota erősen leromlott, felújítandó. Emellett a városközpontban bővíteni kell a parkolóhelyek számát.
3. Elérhetőség, tömegközlekedés javítása: vasútfejlesztés és a dunai kishajók fogadására alkalmas kikötő létesítésének támogatása.

Felkészülés a település népességének növelésére:

Lakások építésével, lakáshoz jutás segítségével, képzett munkaerő városba csábításával.

Befektetők, nagyobb foglalkoztatók városba történő betelepítése és az idegenforgalom fejlődésének elősegítése:

1. Ingatlanguzálkodási koncepció és azzal párhuzamosan lakossági igények, elképzelések felmérésével átfogó hasznosítási terv elkészítése
2. Ipari és gazdasági funkcióra kijelölt területek fejlesztési programjának kidolgozása, betelepülő vállalkozások számára kedvezmény-rendszer *A volt laktanya területén kijelölt ipari és szolgáltató terület fejlesztése* Munkahelyteremtést kívánja ösztönözni. A város támogatja az egykori laktanya területén további gazdasági társaságok letelepedését, valamint Mözs mellett az M6-M9 csomópont környezetében ipari, kereskedelmi-szolgáltató és logisztikai létesítmények számára építési területeket jelöl ki.

Oktatásfejlesztés, településközi együttműködés javítása:

1. Intézményfejlesztés;
2. Speciális középszintű képzési lehetőség beindítása (pl. sportcélú oktatásfejlesztés);
3. Kulturális intézményfejlesztés.

A szociálisan hátrányos helyzetű, leszakadó rétegek felzárkóztatása:

Foglalkoztatási programokkal az alacsonyan képzett munkaerő tartós foglalkoztatása érdekében.

2.5.3. Bátaszék Város Integrált Városfejlesztési Stratégia¹⁰

Bátaszék Város Integrált Városfejlesztési Stratégiával rendelkezik, melyet Bátaszék Város Önkormányzatának képviselő testülete fogadott el 2/2010.I.21. KT határozatával.

Bátaszék átfogó középtávú fejlesztési célja, hogy szervezője és motorja legyen a város és a térség társadalmi-gazdasági életének, és az integrált városfejlesztési munka eredményeként minden tekintetben kielégítse a saját és a vonzáskörzet lakosainak jogos igényeit.

Bátaszék fejlesztési irányai:

Térségi hatókörű városi funkciók és szolgáltatások fejlesztése

Ezen intézkedések között említendő a mentőállomás, a távolsági buszpályaudvar, a városi vendégház kialakítása, valamint olyan közösségi funkciók megteremtése, mint pl. az önálló kiállító tér (galéria), vagy a művelődési ház keretében megvalósuló színház és mozi. A funkciómegerősítő beavatkozások szolgálják a város közlekedését, a közösségi funkciókat (a művelődési ház, a könyvtár, a szabadtéri rendezvénytér megújítása), a humánszolgáltatási funkciókat (az egészségügyi, szociális és közoktatási szolgáltatásokat érintve), valamint a város gazdasági életét.

A minőségi életet szolgáló városi környezet és infrastruktúra megőrzése, fejlesztése

Folytatni kell a megkezdett aqua-programot a városi ivóvízellátás minőségének javítása érdekében. Cél az épített és természeti környezet javítása terén a hulladékkezeléssel kapcsolatos problémák megoldására és a korábbi állapot környezeti terheinek megszüntetésére, a városi lakásállomány folyamatos felújítására, a rekreációs és zöldterületek megővéséhez, illetve fejlesztéséhez kapcsolódó intézkedésekkel szoros

¹⁰ http://www.terport.hu/webfm_send/3645

egységben a város közösségi tereinek megújítására, az élhetőbb környezetet szolgáló közlekedési infrastruktúra kialakítására, valamint az egységes, kisvárosi arculat kialakítására és következetes megjelenítésére irányulnak. Fontos cél a város múltjának, épített (kulturális) örökségének megőrzése, helyreállítása, esetenként feltárása és bemutatása.

A helyi gazdasági potenciál és ennek révén a város versenyképességének javítása

A helyi vállalkozások fejlesztése, életre hívása érdekében meg kell ismertetni a városlakókat, mint potenciális célcsoportot a városfejlesztési lépések eredményeként megteremtődő új üzleti lehetőségekkel. Ilyenek lehetnek a kulturális, vallási és borturizmus, a helyi kézműves hagyományok felélesztése, a magán-szálláshelyek számának és minőségének bővítése, a vendéglátás fejlesztése, a kulturális programszervezés, rendezvények menedzselése, a helyi mezőgazdasági és kézműves termékek kereskedelme, a városüzemeltetés (pl. zöldterületek karbantartása), az üzleti, tanácsadói, vállalkozásfejlesztési szolgáltatások fejlesztése, és kiegészítő elemként a helyben történő felnőttoktatás. Ezen kívül természetesen szükség van olyan ipartelepek, ipari célra felhasználható és alkalmas területek kialakítására is, amelyek versenyképesek a szűkebb-tágabb környezet kínálatával. Ehhez ingatlangazdálkodási lépések, infrastrukturális fejlesztések szükségesek. Fejlesztenie kell a városnak a szociális gazdaság területén történő munkahelyteremtéssel kapcsolatos tevékenységét. Gondoskodni kell közmunkák szervezésénél a munkanélküli városi lakos közfoglalkoztatásáról annak érdekében, hogy ne kerüljenek a munkaerő-piac periferiájára, s könnyebb visszatérjenek a munka világába. Szélesíteni kell a közösségi foglalkoztatás területeit is.

A helyi társadalom és közösségi élet, a humán szolgáltatások fejlesztése

A közösségi terek fejlesztése, bővítése túl azon, hogy közvetlenül szolgálják többek között a város kulturális, szabadidős, szórakoztatáshoz kapcsolódó funkcióit, lehetőséget teremtenek a helyi társadalom kisebb-nagyobb közösségbe szervezésére, illetve megteremtik az ilyen közösségek működésének feltételeit, kereteit, s ezzel lendületet adnak a város civil életének. Az intézményhálózat fejlesztése új és korszerű lehetőséget teremt meg a várostörténeti, a város és a városban élő nemzetiségek kulturális öröksége bemutatásának ösztönzését adva ezzel a hagyományok ápolásának, az értékek megóvásának, továbbá a város és a városi szervezetek partneri kapcsolatai bővítésének, élénkítésének, illetve új emberek, látogatók és közösségek városba vonzásának.

A település az Integrált Városfejlesztési Stratégiájában meghatározta azokat a középtávú fejlesztési terveket, melyek megvalósítása szükséges céljainak elérése érdekében. Az azóta eltelt időben, 2010 óta az IVS-ben szereplő tervek közül megvalósult a szilárd hulladéklerakó rekultiválása, a Cigányárok, mint vezetékes infrastruktúra kiépítés folyamatban van és a településen 2014-ben megvalósul a közvilágítás korszerűsítése, valamint a Mentőállomás fejlesztése is. A táblázatban felsorolt fejlesztések a település továbbra is meglévő konkrét fejlesztési igényeit tartalmazza.

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Középtávon tervezett fejlesztések	Konkrét fejlesztési igények
Intézményhálózat fejlesztése	Petőfi Sándor Művelődési Ház felújítása, funkcióbővítése: Művelődési ház teljes felújítása, új színházteremmel, kiszolgáló egységekkel, a funkcióbővítés keretében a Keresztély Gyula Városi Könyvtár is a létesítménykomplexumban üzemelne tovább. Kossuth utcai óvoda átalakítása vendégházzá: A kialakítandó Vendégház non-profit szállásépület, mely elsősorban Bátaszék Város Önkormányzata kezelésében lévő Művelődési Ház programjaihoz és kulturális kapcsolatrendszereihez illeszkedve működik. 48 fő fogadására alkalmas, 1 db szobaegység mozgáskorlátozottak részére akadálymentes kialakítással. Bátaszéki Egészségház kialakítása: Az orvosi rendelők és az ügyelet részére kialakítandó új egészségház, mely során az új épületben sokkal jobb, modernebb egészségügyi ellátásban lehetne részesíteni a rászorulókat. Gondozási központ bővítése: Új épületszárny kialakítására van szükség. Wellness és úszómedence: Az uszoda mellett kisebb wellness rész kialakítás külső medencével, szaunával. Tornacsarnok és sportpálya: Műfüves pálya létrehozása a sportcsarnoknál, és a tornacsarnok teljes felújítása.
Térrendezés, zöldterületek rehabilitációja, rekreációs területek kialakítása	Római Katolikus Plébániatemplom Kerítés: A kerítés rekonstrukció, az eredeti állapot visszaállítása. Bátaszék Városház központ rehabilitációja: A város arculata szempontjából is meghatározó központi terület, a Szt. István és a Szentháromság tér rekonstrukciója, szükséges infrastrukturális fejlesztések - parkolóhelyek bővítése- és a zöld övezet minőségi fejlesztése, a főtérhez kapcsolódó piactér megújítása és bővítése. Játszóterek felújítása, fejlesztése, bővítése. Rendezvényter kialakítása a város déli területén.
Kerékpárút-fejlesztés	Kerékpárút fejlesztése
Szelektív hulladékgyűjtés bővítése	Szelektív hulladékgyűjtés bővítése
Lakótelkek kialakítása	Lakótelkek kialakítása: területkijelölés megtörtént.
Bérlakás-állomány állagmegóvása, komfortfokozatának fejlesztése	Bérlakás-állomány állagmegóvása, komfortfokozatának fejlesztése és számának bővítése
Ipari területek kialakítása	Naperőmű: Saját földterületen, ahová naperőművet szeretnének telepíteni. Pirolízis üzem: Kisebb iparterületen egy pirolízis üzem kialakítása, bővítése.
Vezetékes infrastruktúra fejlesztése (Kövesd, Lajvér, Vázkerámia telep)	Csapadékvíz elvezető rendszer fejlesztése Ivóvízhálózat rekonstrukció: Bátaszéki ivóvízhálózat teljes rekonstrukciója az előregedett, rengeteg problémát – csőtörést – okozó vízvezeték hálózat teljes rekonstrukciója, mely kb. 31 km hosszú vezeték foglal magába.
Autóbusz-pályaudvar létesítése	Autóbusz-pályaudvar létesítése
Közutak rekonstrukciója	Bátaszéki belterületi közutak rekonstrukciója: Az Önkormányzat tulajdonában és kezelésében lévő kritikusan rossz állapotban lévő belterületi utak rekonstrukciója.

2.6. A részprogram és a releváns fejlesztési dokumentumok összefüggései

A helyi térségi fejlesztési igényekre reagálva a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban meghatározott prioritásokkal összhangban a szekszárdi kistérség tekintetében az alábbi fejlesztési lehetőségek valósíthatók meg:

- **A 2. Prioritás: Befektetők és lakosság számára vonzó városi és várostérségi környezet fejlesztése, megújítása**
 - Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúra-fejlesztés a kulturális és természeti értékek megővésével
 - A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása
 - Belterületen fekvő barnamezős területek rehabilitációja
 - Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések
- **A 3. Prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken**
 - Települési energiahatékonyság növelése
 - Környezetbarát közlekedési rendszerek bevezetése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése, továbbá a szén-dioxid kibocsátás csökkentése
- **A 4. Prioritás: A társadalmi befogadás erősítése és a közösségi szolgáltatások helyi szintű fejlesztése**
 - Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése
 - A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése
 - Térségi és helyi közszolgáltatási és közigazgatási infrastruktúra-fejlesztés
 - Szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott városrészek rehabilitációja
- **A 6. Prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, társadalmi befogadás és foglalkoztatás ösztönzés**
 - A foglalkoztatási szint javítása megyei, térségi és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával
 - A munkavállalók készségeinek és a helyi gazdaság potenciális igényeinek közelítése
 - A helyi identitás növelése – az egyének és a lakóhely közötti kapcsolat erősítése
 - Megyei és helyi speciális közösségfejlesztést és társadalmi befogadást támogató fejlesztési programok
 - A helyi szerveződések elősegítése (civil szervezetek) – a civil szervezetek és a település / térség közintézményei, valamint a helyi lakosok közötti kapcsolat erősítése
 - Helyi foglalkoztatást, munkába állást és családokat segítő programok és programalapú fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések)

A részprogram rendelkezésre álló fejlesztési dokumentumokhoz való kapcsolódási pontjai az alábbiakban foglalhatóak össze:

Nemzeti fejlesztés 2020 Az Országos Fejlesztési koncepció és az Országos Területfejlesztési koncepció című dokumentumban foglaltak alapján kijelenthető, hogy Magyarország négy fő megjelölt fejlesztési célja összhangban van az Európai Bizottság által összeállított követendő stratégia alap gondolataival, ahol az intelligens, fenntartható és inkluzív fejlődés megvalósítása lett meghatározva fő célként.

A regionális jelentőségű, Integrált Területi befektetés (Kohéziós Politika 2014 és 2020 között) című dokumentum alapvető célja hosszú távú foglalkoztatási célok megvalósítása. A **Dél-Dunántúl intelligens szakosodási stratégiája** elnevezésű dokumentum horizontális prioritásai között szerepel Környezeti fenntarthatóság, erőforrás- és energiahatékonyság elősegítése szempont, az alacsony széndioxid kibocsátású illetve erőforrás-hatékony gazdaságra való áttérés, a régióra jellemző elvándorlás megakadályozása, Az intelligens városi alkalmazkodás feltételeinek megteremtése.

A Terület és Településfejlesztési Operatív Program fő küldetése, hogy kereteket biztosítson a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához. Törekvéseinek tematikus fókuszából kiemelendő a területi és települési önkormányzati kompetenciákba eső feladatellátás kapcsán felmerülő fejlesztési szükségletek kielégítése. **A kistérségi fejlesztési program az operatív program indokoltságával összhangban, a helyi igényekre reagál, a helyi igényekre szabott fejlesztéseknek ad keretet,** a térség belső erőforrásaira szinergikusan építkező fejlesztéseket céloz meg. A részprogram illeszkedik a TOP fő fejlesztési irányaihoz, az élhető és az üzleti szereplők számára vonzó települések, és a helyi közösségek megerősítése és öngondoskodó képességének javítása irányokhoz, valamint az ezen irányokhoz megjelölt tematikus beavatkozási területekhez.

Tolna Megye Területfejlesztési koncepciója a társadalmi megújulás stratégiai céljai között szerepelteti az oktatásfejlesztést, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő piaci esélyeinek javítását, a kedvezőtlen demográfiai folyamatok (negatív) hatásainak mérséklését, a vidéki életminőség javítását, a térség népességmegtartó képességének elősegítését, együttműködésre épülő fejlesztések megvalósítását, környezettudatos és fenntartható fejlesztések, munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést is támogató fejlesztések, családbarát fejlesztések, elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések megvalósítását, valamint a megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetését, potenciáljának javítását, fenntartható hasznosítását és tematikus összekapcsolását. A koncepció prioritásként jelöli meg a rekreációs célú fejlesztések megvalósítását, a funkcióbővítő, szociális célú településfejlesztést, a közösségvezérelt helyi programok megvalósítását, a környezet, energetika és közlekedés javítását, a keresletvezérelt szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítását, a minőségi oktatáshoz, egészségügyi és szociális ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtését, a munkavállalás, önfoglalkoztatás elősegítését, a közösségfejlesztést.

Kistérségi szinten 3 jelentős fejlesztési dokumentum kapcsolódási pontjai vizsgálhatóak:

Szekszárd Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája célként emeli ki a közszolgáltatások fejlesztését: oktatás, egészségügyi és szociális szolgáltatások fejlesztését, ügyintézés gyorsítását, valamint a szabadidős kínálat fejlesztését. Környezeti tényezők közül: hulladékgyűjtő szigetek számának és a szelektíven gyűjtött frakciók számának növelését, alternatív energiaforrások hasznosítását, hulladékgazdálkodás fejlesztését, valamint az illegális lerakóhelyek megszüntetését, felszámolását. Célként nevesíti a közlekedési fejlesztéseket, a parkosítást, játszóterek létesítését, a közműfejlesztést, a település rehabilitációt, a felhagyott ipari, szolgáltató területek megújítását, az otthonteremtést, a közbiztonság fejlesztését, az oktatásfejlesztést, valamint az egészségügyi és szociális szolgáltatások fejlesztését.

Jelenleg zajlik a Megyei Jogú Város új fejlesztési dokumentumának az elkészítése. A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet - a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről – előírásai alapján elkészített megalapozó vizsgálat szerint a 2014-2020 időszakra a Metacom'96 készíti Szekszárd Megyei Jogú Város Fejlesztési Tervét.

Tolna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája a város 2018-ig tartó fejlesztési programjában jelen részdokumentumhoz kapcsolhatóan, az alábbi fő beavatkozási területeket jelöli ki: a természeti értékek védelme, a tájhasználat egyensúlyának helyreállítása, örökségvédelmi program kidolgozása és a települési környezet minőségének javítása, a városközpont fejlesztése, infrastruktúra fejlesztés, felkészülés a település népességének növelésére, befektetők, nagyobb foglalkoztatók városba történő betelepítése és az idegenforgalom fejlődésének elősegítése, oktatásfejlesztés, településközi együttműködés javítása, valamint a szociálisan hátrányos helyzetű, leszakadó rétegek felzárkóztatása.

Bátaszék Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája több településre hatással lévő, térségi szintű fejlesztésekben gondolkodik, fontos célként jelöli meg a térségi hatáskörű, városi funkciók erősítését. Prioritásként jelöli meg a városi környezet és infrastruktúra megőrzését és fejlesztését, a helyi társadalom, közösségi élet és a humán szolgáltatások fejlesztését.

3. A SZEKSZÁRDI KISTÉRSÉG HELYZETELEMZÉSE

A Szekszárdi kistérség város és térsége fejlesztési részprogramjának kidolgozása során elsődleges célunk volt, hogy a jövőben a valós igényekhez és a reális elképzelésekhez illeszkedő fejlesztések valósuljanak meg a kistérségben.

A fentiekben megfogalmazott cél érdekében, a helyzetelemzésnél az alábbi módszertan mentén került sor a részprogram kidolgozására:

A város és térsége fejlesztési részdokumentum kidolgozása során a helyzetfeltáró fejezetek elkészítésében primer és szekunder forrásokra egyaránt támaszkodtunk. Munkánkat részben a térségi, helyi szinten meglévő és ismert fejlesztési dokumentumok adataira illetve a Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb adataira (KSH 2011) alapoztuk, részben pedig a térség fejlesztésében érintett szereplők (önkormányzatok, vállalkozások, civil- és érdekvédelmi szervezetek, hatóságok) véleménye került a feltáró anyagrészekbe beépítésre.

A helyzetfeltárás során felhasznált fejlesztési programok, stratégiai dokumentumok a teljesség igénye nélkül az alábbiakban foglalhatóak össze:

- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, 3.0 tervezési változata;
- Integrált Területi befektetés (Kohéziós Politika 2014 és 2020 között);
- Dél-Dunántúl intelligens szakosodási stratégiája;
- Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója;
- Szekszárd Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája;
- Tolna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája;
- Bátaszék Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája;
- Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója Helyzetfeltáró munkarészek;
- Szekszárdi statisztikai kistérség gazdasági- és foglalkoztatási helyzetleírása.

A statisztikai adatgyűjtés forrása egyrészt a Központi Statisztikai Hivatal 2012-ben kiadott kiadványa, amely 2011-es adatokat tartalmaz, másrészt a KSH tájékoztatósi adatbázis területi statisztikai adatbázisa.

Az önkormányzati szféra szereplői véleményének megismerése több szálon zajlott. Egyrészt **kistérségi üléseken** mondhatták el elképzeléseiket a területfejlesztés releváns résztvevői. Másrészt **személyes mélyinterjúk keretében** ismertük meg a települések, a kistérség tervezett fejlesztési irányait, jövőbeli programjait. Az interjúk részben a települések, a térség adottságainak, kapacitásainak, erősségeinek feltárására irányult, másrészt az egyes települések, a térség kiemelt, közös, vagy egyéni fejlesztési programjainak megismerése volt célunk. Harmadrészt **a kistérségi társulásokon keresztül, elektronikus úton** is feltárára és összefoglalásra kerültek a kistérség településeinek fejlesztési elképzelései. A gazdasági élet szereplőinek, valamint a civil- és érdekvédelmi szervezetek véleményének, jövőbeli fejlesztési programjainak, tapasztalatainak megismerése elsődlegesen a települések vezetőin keresztül valósult meg.

A helyzetfeltáró fejezetekhez szükséges adatok feldolgozása során a másodlagos forrásból származó ismeretek kerültek nagyrészt felhasználásra, de minden helyzetfeltáró fejezet kidolgozása esetében figyelembe vettük a személyes egyeztetések, interjúk során feltárt ismereteket, információkat.

A helyzetfeltáró fejezetek elkészítését megelőzően, áttekintettük az országos-, regionális-, illetve térségi/helyi szinten rendelkezésre álló fejlesztési dokumentumokat, amelyek hatással vannak és befolyással bírnak a város és térsége részprogram

kidolgozása szempontjából. Ennek során vizsgáltuk a készülő részdokumentum meglévő fejlesztési dokumentumokhoz való viszonyát, kapcsolódási pontjait.

3.1. Földrajz¹¹

3.1.1. A Szekszárdi kistérség elhelyezkedése Tolna megyében

A Tolna megye délkeleti sarkában fekvő Szekszárdi kistérség határa keleten természetes határként a Duna, mely egyben a szomszédos Dél-Alföld régióhoz tartozó Bács-Kiskun megyei Bajai kistérség határvonala is. Északról a Tolna megyéhez tartozó Paksi kistérség és a Tamási kistérség, nyugatról a Bonyhádi kistérség, délről pedig szintén a Dél-Dunántúli régióhoz tartozó Baranya megyei Mohácsi kistérség fogja közre.

A Szekszárdi kistérség elhelyezkedése Tolna megyében

3.1.2. A Szekszárdi kistérség települései, településszerkezete

A Szekszárdi kistérség területe 1 031,66 km², Tolna megye területének több mint 27%-a. Ezzel a legnagyobb és legfejlettebb kistérség Tolna megyében.

Összesen **26 településből áll, amiből három város:** Szekszárd Megyei Jogú Város, Bátaszék és Tolna. **Szekszárd gazdasági súlya és nagyságrendje következtében a kistérség meghatározó települése, ugyanakkor Magyarország legkisebb megyeszékhelye.** Lakossága 2011. évben a KSH adatainak megfelelően 33 311 fő, így Tolna megye legnagyobb városa is egyben.

¹¹ www.ksh.hu

http://www.tolnamegye.hu/teruletfejlesztes_2013/terfej_koncepcio_felmunkveg.pdf

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Kistérség	Központ	Kistérség települései
Szekszárdi kistérség	Szekszárd	Alsónána, Alsónyék, Báta, Bátaszék, Bogyiszló, Decs, Fácánkert, Fadd, Felsőnána, Harc, Kéty, Kistormás, Kölesd, Medina, Murga, Ócsény, Pörboly, Sárpilis, Sióagárd, Szálka, Szedres, Szekszárd, Tengelic, Tolna, Várdomb, Zomba (Járás szempontjából Tengelic a Paksi járáshoz tartozik, illetve elkülönül még a Tolnai járás, melybe Bogyiszló, Fácánkert, Fadd és Tolna települések tartoznak.)

A kistérség eltérő nagyságú településekből áll: 13 község nem nagyobb 3 000 ha-nál (melyből a legkisebb a 659 ha nagyságú település Murga). 7000 ha-nál nagyobb települések a következők: Szekszárd, Decs, Ócsény, Tengelic és Tolna.

A Szekszárdi kistérségben a legjelentősebb, gazdasági, kereskedelmi, szolgáltatási szempontból fontos **Szekszárd Megyei Jogú Város mellett két jelentősebb mikro térség jellemző:**

- **Tolnai központtal** (Bogyiszló, Fadd, Fácánkert és Tolna),
- **Bátaszéki központtal** (Bátaszék, Alsónyék, Pörboly, Báta, de ide sorolhatók Alsónána és Várdomb települések is).

3.1.3. Kistérségek Tolna megyében

Tolna megyében a Szekszárdi kistérség mellett még 4 kistérség található, melyek a következők: Tamási kistérség, Bonyhádi kistérség, Dombóvári kistérség és a Paksi kistérség.

A kistérségek főbb adatai Tolna megyében a KSH 2011. évi adatbázisa szerint az alábbiak:

	Kistérség neve	Központ	Település	Ebből város	Népesség (2013. január.01.)	Terület (km ²)	Népsűrűség (fő/km ²)
1.	Tamási kistérség	Tamási	32	3	38 795	1 019,94	38
2.	Szekszárdi kistérség	Szekszárd	26	3	83 382	1 031,66	81
3.	Bonyhádi kistérség	Bonyhád	21	2	28 118	377,46	74
4.	Dombóvári kistérség	Dombóvár	16	1	32 333	509,02	64
5.	Paksi kistérség	Paks	14	2	47 314	765,07	62
Összesen			109	11	229 942		

3.1.4. Természeti adottságok a Szekszárdi kistérségben

Domborzat, éghajlat

A kistérség domborzatilag két egymástól jól elváló részre oszlik. A Dunához közeli települések a Sárköz mélyebben fekvő síksági területéhez tartoznak, míg a Sárköztől nyugatra fekvő települések a Szekszárdi- és Geresdi-dombság lejtőin, illetve a Mezőföld déli nyúlványain – magasabb térszínen helyezkednek el. A kistérség 5 természetföldrajzi mikrorégióhoz kapcsolódik: Szekszárdi dombság, Tolnai Hegyhát, Dél Mezőföld, Tolnai Sárköz, Sárköz völgy.

Tolna megyére jellemzően itt is értékes éghajlati adottság, hogy napfényben gazdag, a Dél-Mezőföld és a Sárköz pedig a napsütéses órák számát tekintve az ország leggazdagabb területei közé tartozik, ami elsősorban a növénytermesztésnek kedvez. Jellemző azonban a szélsőséges csapadék területi eloszlása. Míg a Szekszárdi-dombság délnyugati részén 650-700 mm között változik, addig a Mezőföldön, illetve a sárközi (gemenci) térségben pedig 600 mm alá csökken.

Országos jelentőségű védett területek a Szekszárdi kistérségben (érintett települések)

A Szekszárdi kistérségben található **országos jelentőségű védett természeti terület** a Duna-Dráva Nemzeti Park működési területe alá tartozó **Dél-Mezőföldi Tájvédelmi Körzet** (Szedres, Tengelic), **Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület** (Tolna-Mözs, Szekszárd).

A Szekszárdi kistérség területére eső Európai Unió által védett **különleges madárvédelmi Natura 2000-es területek**: Gemenc (Báta, Bogyiszló, Decs, Ócsény, Pörboly, Szekszárd, Tolna, Tolna-Mözs), Geresdi-dombvidék (Bátaszék), Szekszárdi-dombvidék (Grábóc, Szálka, Szekszárd).

A kistérség területére eső **különleges kiemelt jelentőségű természet megőrzési területek**: Béda-Karapanca (Báta), Gemenc (Báta, Bogyiszló, Decs, Fadd, Ócsény, Pörboly, Sárpilis, Szekszárd, Tolna, Tolna-Mözs), Geresdi-dombvidék (Bátaszék), Szedresi Ős-Sárköz (Harc, Kölesd, Medina, Sióagárd, Szedres, Tengelic), Szekszárdi-dombvidék (Szálka, Szekszárd).

Helyi jelentőségű természetvédelmi területek (érintett települések)

A Sárköz gazdag termőtalaja mellett sajátos népi kultúrájáról és a **Gemenci Tájvédelmi Körzetről**, erdeiről, vadjairól híres. (A Gemenci erdő közel 18 000 ha nagyságú, mely Európa egyik vadban, madárban leggazdagabb, legnagyobb összefüggő ártéri erdeje. Földrajzi határait északon a Sió-csatorna, délen a bátai erdők, keleten közvetlen a Duna melletti, nyugaton pedig az 5-10 km-rel beljebb épült árvízvédelmi töltés képezi.)

A kistérség területén található a Duna 67 km hosszan, számos holtmeder esik erre a területre. A legjelentősebbek a **Faddi Holt-Duna** (182 ha területű), az országos ökológiai hálózathoz tolnai kettős holtág (**Tolnai Holt-Duna**) (az északi területe 112,5 ha, a déli holtágé 168,7 ha) és a bogyiszlói holtág (**Bogyiszlói Holt-Duna**).

Borvidékek

A Szekszárdi kistérség területén Magyarország történelmi borvidékei közé sorolt Szekszárdi borvidék és az ökológiai adottságai alapján szintén kiváló Tolnai borvidék található.

A Szekszárdi borvidék a Szekszárdi dombság legkeletibb területén, a dombság és a Sárköz találkozásánál fekszik. A szőlőtermesztésre alkalmas terület nagysága kb. 6 000 ha, amelyből jelenleg kb. 2 600 ha területen természetnek szőlőt.

A Tolnai borvidéket 1998-ban hozták létre, mely átnyúlik a megye határain Baranya megye északi és Fejér megye déli részét is magába foglalva. A borvidék központja a Mezőföld és a Tolnai-hegyhát találkozásánál lévő településen, Kölesden van.

A két borvidék alapján elmondható, hogy a kékszőlő termesztése Tolna megyében meghatározó.

Természeti veszélyforrások

Tolna megyében, így a Szekszárdi kistérségben is az utóbbi évtizedben jelentősen megnőtt az **árvíz- és belvízveszély**. Az egyre szélsőségesebb időjárás és a megyei/a kistérségi vízrendezési hiányosságok eredményeként egyre jelentősebb területeket érint az árvíz és a belvíz. Kiemelhetjük a Sárköz-völgyét, ahol 85 éve nem történt patakmeder kotrás, ezért 2010-ben nagy kiterjedésű mezőgazdasági területek kerültek víz alá.

A természeti környezet megóvása, turisztikai célú hasznosítása

A természeti környezet állapotának fenntartása, állagának megóvása is jelentős forrásokat igényel folyamatos jelleggel. Tolna megye települései folyamatosan törekednek a természeti környezet megóvására, illetve a meglévő természeti értékek turisztikai célú hasznosítására. **Báta** település „Alszög” részén ökofalu kialakítására törekszik. **Harc** település turisztikai célú fejlesztést kíván megvalósítani a Sión, amelyhez a településről lejáratot szeretnének létesíteni. **Szedres** település tanösvényt szeretne kialakítani az Ős-sárvíz területén. **Tengelic** tervei között szerepel a Gyulaji Erdő és Vadgazdasággal közösen egy erdei iskola kialakítása, valamint a Zöld Úthoz történő csatlakozása egy 27 km hosszú túraútvonal kiépítésével. **Bogyiszlón** szükséges a Duna holtág rehabilitációja, a holtág kotrásával, gyalogos és kerékpáros sétány kialakításával. **Szekszárd** Város tervei között szerepel egy ököcentrum kialakítása a Gemenci erdő területén, a várostól keleti irányba 5 km-re Báránfokon.

A Sión turisztikai célú fejlesztéseket terveznek, kikötőhelyeket és kiszolgáló létesítmények kialakítását szeretnék megvalósítani. A Dunán is szükség lenne egy Bogyiszló melletti vízi turisztikai megállóhelyre, kiszolgáló helyiségekkel, sátorhelyekkel. A bogyiszlói őstölgyes megóvása érdekében a település célja az őstölgyesben honos tölgytípus újraültetése.

3.2. Demográfia, népmozgalmi jellemzők¹²

A Magyarországra jellemző általános népességcsökkenés, illetve a népesség előregedési folyamata a Szekszárdi kistérségben is megmutatkozik. A Szekszárdi kistérség a megye nyugati részénél sűrűbben lakott. A népesség az utóbbi években azonban ha lassan is, de ebben a kistérségben is csökkent.

Szekszárd népessége 11 év alatt csaknem 1 300 fővel, a kistérség népessége több mint 3 300 fővel csökkent. Tolna megye lakónépességének 36%-a lakik a kistérségben.

A **Szekszárdi kistérség** lakónépessége 83 461 fő volt 2011 év végén. A kistérség lakosságának 61,2%-a városokban él (51 066 fő). Az élve születés 8,1 fő ezer lakosra vetítve, míg a halálozás 12,9 fő. A természetes szaporodás a KSH 2011-es adatainak megfelelően -250 fő volt, tehát a természetes fogyás aránya a lakónépesség számához viszonyítva 0,42%. A belföldi vándorlási különbözet -5,9. A népesség számának alakulása és a népesség kor szerinti összetétele megegyezik a megyei adatokkal, és a lakosságszám további csökkenését vetíti előre.

Alsónána, Kistormás, Öcsény, Sárpilis és Szálka kivételével mindenhol elvándorlásról beszélhetünk. Kistormás (3,93 %) és Szálka (3,43 %) településeken kiemelkedően magas a belföldi vándorlási különbözet, míg Kölesden a legkedvezőtlenebb (-1,89 %) volt 2011-ben.

A **Bátaszéki térség** lakónépessége 2011. év végén 9 364 fő volt, melyből 6 388 fő Bátaszéken él. Az élve születések aránya 0,7%, a halálozás aránya 1,47% a teljes lakosság számához viszonyítva. A természetes szaporodás -73 volt 2011-ben, tehát a népesség száma fogy. A kedvezőtlen tendenciát a belföldi vándorlási különbözet is tovább rontja, ami -47 volt 2011 végén. A Szekszárdi kistérség 13%-a lakik a Bátaszéki mikrotérségben.

A **Tolnai térség** lakónépessége a 2011. év végén 18 510 fő volt, melynek több mint 60%-a Tolnán él (11 367 fő). Tolna után a legnagyobb település Fadd (4 317 fő), majd Bogyiszló (2 193 fő), és végül Fácánkert (633 fő). A népesség számának alakulása és a népesség kor szerinti összetétele megegyezik a megyei adatokkal, és a lakosságszám további csökkenését vetíti előre mind a természetes szaporodás aránya (-0,57%), mind a belföldi elvándorlás aránya (-0,42%). Az élve születések száma 157 volt a kistérségben, mely a teljes népesség 0,85%-a. Ezzel szembe a halálozás aránya 1,42%, mely meghaladja az élve születések számának másfélszeresét. A lakónépességhez viszonyított élve születések száma Fácánkertben a legkedvezőbb, ott eléri az 1,11%-ot, ezzel szemben ott a legalacsonyabb a halálozások aránya (0,63%), míg a kistérség többi településén az élve születések aránya alig haladja meg a 0,8%-ot, és a halálozások aránya meghaladja az 1%-ot. Ennek eredményeként Fácánkertben természetes szaporodásról beszélhetünk (0,47%), a többi településen azonban természetes fogyás tapasztalható. A belföldi elvándorlás Fadd településen kiemelkedően magas (-1,67%). A Szekszárdi kistérség 22%-a lakik a Tolnai mikrotérségben.

¹² www.ksh.hu

3.3. Infrastruktúra¹³

3.3.1. Közlekedés, megközelíthetőség

A **közüti közlekedés** szempontjából a legjelentősebbnek az M6-os autópálya és a 6 számú főút mondható, mindkettő átszeli a kistérséget észak-déli irányba, előbbi közvetlen, gyors összeköttetést jelent a fővárossal és Péccsel is. A kistérség keleti oldalán húzódik az 56-os számú főút, Bátaszék Udvar irányába. A Szent László híd Szekszárdtól északra köti össze a Dunántúlt az Alfölddel. Ezen a hídon vezet át a kétszer egysávos M9-es autót, mely a 6-os főutat köti össze az 51-es főúttal. Szekszárd szempontjából még jelentős a 65. számú főút Szekszárd-Tamási-Siófok irányába, valamint a 63. számú főút Székesfehérvár irányába. Bátaszék szempontjából jelentős még az 55. számú főút Szeged-Baja-Bátaszék vonalon, ezen az útvonalon a Bajai híddal megteremtődik a kapcsolat a Dunántúl és az Alföld között. Az 5603. számú út köti össze Bátaszéket Bonyháddal.

A szekszárdi kistérség közlekedési infrastruktúráját az alacsony vonalsűrűség, a lassú haladási sebesség és az utak rossz minősége jellemzi. **A kistérség vonatkozásában szükséges lenne az M9-es út Kaposvárig terjedő szakaszának megépítése.** A közúti közlekedés szempontjából elmondható, hogy a térségben igényként merül fel a települések jobb elérhetőségének, összeköttetésének biztosítása. **Hiányzik néhány összekötő út, úgy, mint a Szálka Grábóci, de szükséges lenne Sárpilisén a települést mentesítő, elkerülő mezőgazdasági út kiépítése, Fácánkert bekötése a 63. számú útra is.**

A településeken általános igényként merül fel a meglévő belterületi utak és járdák javítása, felújítása, de néhány meglévő összekötő út felújítása is időszerűvé vált.

Összekötő, elkerülő utak felújítása, megépítése vonatkozásában elmondható, hogy szükséges lenne a Szedres elkerülő út teljes megépítése, de a Felsőtengelici bekötőút felújítása is a Paks-Kölesd összekötő útról.

Belterületi út felújítása indokolt Báta, Bátaszék, Harc, Kéty, Kistormás, Kölesd, Murga, Ócsény, Szálkán, Szedres, Tengelic, Várdomb, Zomba, Bogyiszló, Fadd, Tolna településeken.

Járdafelújításra, -kialakításra lenne szükség Alsónánán, Decsen, Harcon, Kétyen, Kistormáson, Kölesden, Medinán, Murgán, Ócsényben, Pörbölyön, Szálkán, Tengelicen, Várdombon, Zombán, Bogyiszlón, Faddon.

Tolnán a Szentháromság szobornál igényként merült fel egy körforgalom kialakítása.

A Szekszárdi kistérség területén két **híd** biztosítja a Dunán való közúti átkelést, a Szekszárdi híd (M9) és a Bajai híd (55sz. főút). A hidakon kívül kistérségi jelentőségű **kompátkelő** is működik Domborinál. Fontosabb **kikötők** Fadd-Domborinál és Bogyiszlón vannak.

¹³ <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haDetails.jsp?query=kshquery&lang=hu>

Magyar Statisztikai Évkönyv 2011

http://www.terport.hu/webfm_send/3663

http://www.tolnamegye.hu/teruletfejleszes_2013/terfej_koncepcio_felmunkveg.pdf

http://www.terport.hu/webfm_send/3645

http://www.terport.hu/webfm_send/3689

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

A **vasúti közlekedés** helyzete elég kedvezőtlen. A kistérség vasúti infrastruktúrája korszerűtlen, a megyeszékhelynek nincs közvetlen kapcsolata a régió másik két megyeszékhelyével. A kistérség vasúti közlekedésére jellemző, hogy a kistérség területén vasúti fővonal nem halad keresztül, kicsi a vonalsűrűség, a szolgáltatás színvonala, a mellékvonalak műszaki állapota, minősége elmarad a kívánatostól. A kistérséget a Szekszárd-Bátaszék, a Kelet-nyugat irányú Dombóvár-Bátaszék-Baja vasútvonal érinti. A nemzetközi vasúti forgalomba való kapcsolódás elsősorban átszállásokkal lehetséges, a kistérségben nem fut villamosított vasútvonal.

A **légi közlekedés** szempontjából elmondható, hogy a kistérségben, Ócsény településen található a megye egyetlen belföldi, légi közlekedésre alkalmas repülőtere, amelynek személyszállításra alkalmassá tételéhez jelentős infrastrukturális beruházások megvalósítása lenne szükséges. Az Ócsényi repülőtér turisztikai szempontú fejlesztése is igényként jelentkezik a térségben, amely reális cél lehet.

A **vízi közlekedés** szempontjából a Duna, mint nemzetközi vízi út, jelenleg a személyszállítás és a turizmus szempontjából, mint kiemelkedő lehetőség nem hasznosított. A közlekedési kapcsolatok fejlesztéséhez a kikötőhálózat és logisztikai központok kiépítése szükséges. A Duna kínálta turisztikai lehetőségek jobb kiaknázása a térség kiemelt célja. A Sió csak időszakosan és kisebb testű hajókkal hajózható. Szükséges lenne a Sió vízi szállításra alkalmassá tétele, turisztikai célú hasznosítása is.

Kerékpáros közlekedésre a kistérségben több településen (Szekszárdon, Tolnán, Bátaszéken) van lehetőség, illetve elkészült néhány települést összekötő kerékpárút. A Duna projekt keretében a szekszárdi kistérségből Bátát, Bogyiszlót, Fadd Domborit, Tolnát érintően kerékpározhatóvá válik a Dunai töltés.

A megye, és a kistérség sem rendelkezik kiterjedt kerékpárút hálózattal, ugyanakkor igény merül fel a teljes megyei kerékpárút hálózat kialakítására, mind a hivatásforgalom, mind a turizmus szempontjából. Igény lenne a **Fadd-Dombori,** a **Tolna-Faddi,** a **Szekszárd-Tolna-Dombori** kerékpárút kialakítására. Bogyiszló Község fejlesztési elképzelése a **Bogyiszló-Tolna** kerékpárút megépítése, de a Duna Holtág turisztikai célú hasznosítási tervei között is szerepel egy turisztikai célú kerékpárút kialakítása. Kiemelt fejlesztési elképzelés a szekszárdi kistérségben a **Szekszárd-Bátaszék-Szálla** kerékpárút megépítése. Igény merült fel a **Báta-Dunaszekcső** közötti kerékpárút kiépítésére. Dunaszekcsőn komppal át lehet jutni Szeremlére, így 3 megyét érintene a kerékpárút. A kistérségi fejlesztési elképzelések között szerepel a **Kölesd-Kistormás,** az **Ócsény-Szekszárd** kerékpárút kialakítása is.

Egyes településrészek közötti kerékpáros közlekedés biztosításának lehetősége is megfogalmazódott, Pörboly településről igény lenne kerékpáros közlekedési lehetőségre az erdőszet és vasútállomás irányába, Várdomb központjából Újberek illetve a Gépállomás lakótelep irányába.

A Gemenc Volán Zrt. biztosítja a **helyi- és helyközi autóbusz-közlekedést,** de több Volán társaság is közlekedtet járatokat távolsági vonalon. Budapest irányába óránként indulnak járatok, Szekszárdról pedig a Dunántúl valamennyi megyeszékhelye elérhető.

A kistérségben regisztrált személygépkocsik száma 26 817, amely a megyében regisztrált személygépkocsik (70 325) 38,13%-a. A személygépkocsik átlagéletkora 13,1 év, amely a megyei átlaghoz (13,24) képest kedvező.

3.3.2. Lakhatás¹⁴

A Szekszárdi kistérség lakásállománya 2011 év végén, 35 058 volt, amely a megyei lakásállomány (98 897) 35,47%-a. Az újonnan épített lakások száma 45 volt, amely a megyéhez (120) viszonyítva 37,5%-ot tesz ki, ebből 28 lakás Szekszárdon épült. Az újonnan épített lakások 66,6%-a 4 vagy több szobás. Az épített lakások átlagos alapterülete a kistérségben 136,0 m², amely a megyei átlag (116 m²) felett van. 4,5% a 2000 és 2011 között épült lakások és a 2011-es lakásállomány nagyságának aránya.

A Tolnai térség lakásállománya 7 262 volt 2011 év végén, amely a kistérségi lakásállomány 20,71%-a, a megye lakásállományának 7,34%-a. 2011-ben újonnan 2 lakás épült, amelyből 1 lakás 4 vagy több szobás volt.

A Bátaszéki térség lakásállománya 4 667 volt 2011 év végén, amely a kistérségi lakásállomány 13,31%-a, a megye lakásállományának 4,71%-a. 2011-ben újonnan 4 lakás (Bátaszék, Várdomb) épült, amelyből 2 lakás 4 vagy több szobás volt.

Szekszárd és térségének lakásállománya 23 129 volt 2011 év végén, amely a kistérségi lakásállomány 65,97%-a, a megye lakásállományának 23,38%-a. 2011-ben újonnan 39 lakás épült, ebből 28 darab Szekszárdon, amelyből 27 lakás 4 vagy több szobás volt.

3.3.3. Közműellátottság¹⁵

Vízellátás

A Szekszárdi kistérségben valamennyi településén rendelkezésre áll a vezetékes víz. A közüzemi ivóvízvezeték hálózat hossza 603,7 km, amely a megyei hálózat 31,98%-át teszi ki. A közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma 34 059, amely a teljes lakásállomány 97,15%-át jelenti, amely a megyei átlag felett van (96,41%) 3 263 000 m³ víz szolgáltatására került sor 2011-ben. Több településen 100%-os a vezetékes vízhálózatra való rácsatlakozás, a legalacsonyabb csatlakozási arányt Medina mutatja (85,30%).

A Tolnai térséghez tartozó települések mindegyikén rendelkezésre áll a vezetékes víz. A közüzemi ivóvízvezeték hálózat hossza 147,2 km, amely a kistérségi hálózat 24,38%-át, a megyei hálózat 7,79%-át teszi ki. A közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya mind a 4 településen 99% feletti, Fácánkerten és Faddon 100%-os.

A Bátaszéki térséghez tartozó települések mindegyikén rendelkezésre áll a vezetékes víz. A közüzemi ivóvízvezeték hálózat hossza 77 km, amely a kistérségi hálózat 12,75%-át, a megyei hálózat 4,07%-át teszi ki. A közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 97,47%, amely a kistérségi átlag felett van. Alsónánán 100%-os a rácsatlakozási arány, Alsónyéken a legalacsonyabb, 92,83%.

A Szekszárdi térséghez tartozó települések mindegyikén rendelkezésre áll a vezetékes víz. A közüzemi ivóvízvezeték hálózat hossza 380 km, amely a kistérségi hálózat 62,94%-át, a megyei hálózat 20,13%-át teszi ki. A közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt

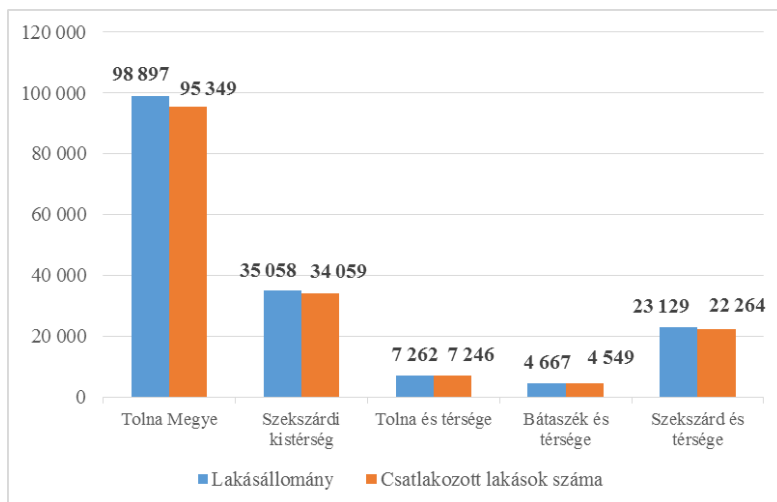
¹⁴ www.ksh.hu Területi statisztika

¹⁵ www.ksh.hu Területi statisztika

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

lakások aránya 96,26%, amely a kistérségi átlag alatt van minimálisan. Számos településen 100%-os a rácsatlakozási arány, Medinán a legalacsonyabb, 85,30%.

Az ivóvízhálózat rekonstrukciójának igénye is felmerül néhány településen. Az előregedett csőrendszer számos problémát okoz a településeken. **Bátaszék város teljes ivóvízhálózatának rekonstrukciója vált szükségessé. Az ivóvízvezeték hálózat felújítása indokolt Decsen és Tolnán is. Decs-Szőlőhegy ivóvízhálózatának kialakítása is felmerült. Szálkán új telkek kerültek kialakításra, amelyek teljes közműellátottságát –köztük az ivóvízrendszert is- biztosítani szükséges.**

Közüzemi ivóvízhálózatra csatlakozott lakások

Forrás: KSH Területi statisztika

Szennyvízelvezetés, -tisztítás

A Szekszárdi kistérségben található 26 településből 8 település (Alsónyék, Felsőnána, Kéty, Kistormás, Murga, Pörboly, Zomba) nem rendelkezik közüzemi szennyvízhálózattal, Zombán folyamatban van a szennyvízhálózat kialakítása. A közüzemi szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások száma 25 874, amely a teljes lakásállomány 73,80%-a. Ez az arányszám a megyei átlag felett áll (61,19%). Szálkán a legmagasabb a szennyvízhálózatra történő csatlakozás aránya (100%), Bátán a legalacsonyabb, 35,36%. A közüzemi szennyvízhálózat hossza 2011-ben 505,4 km volt.

A Tolnai térséghez tartozó települések mindegyikén elérhető a közüzemi szennyvízhálózat. A szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 79,84%, amely a kistérségi átlag felett áll. A legmagasabb arányszámot 86,35%-kal Tolna mutatja, a legalacsonyabbat (56,75%) pedig Bogyiszló. A közüzemi szennyvízhálózat hossza 2011-ben 188 km volt.

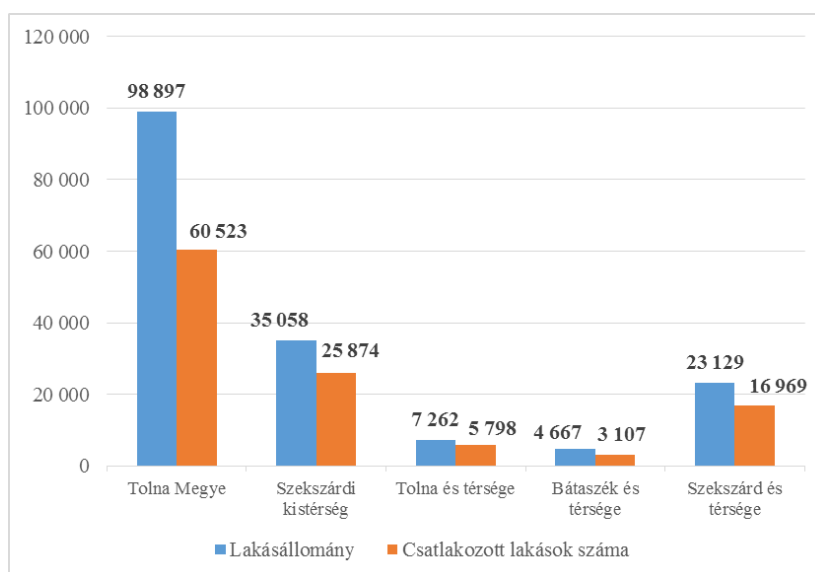
A Bátaszéki térséghez tartozó települések közül Alsónyék és Pörboly településeken nincs közüzemi szennyvízhálózat. A szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 66,57%, amely a kistérségi átlag alatt áll. A legmagasabb arányszámot 86,7%-kal Bátaszék mutatja, a legalacsonyabbat (35,36%) pedig Bába. A közüzemi szennyvízhálózat hossza 2011-ben 71 km volt.

A Szekszárdi térséghez tartozó települések közül Felsőnánán, Kétyen, Kistormáson, Murgán és Zombán nincs közüzemi szennyvízhálózat, Zombán folyamatban van annak

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

kialakítása. A szennyvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 73,37%, amely a kistérségi átlag alatt áll. A legmagasabb arányszámot 100%-kal Szálka mutatja, a legalacsonyabbat (46,55%) pedig Tengelic. A közüzemi szennyvízhálózat hossza 2011-ben 246 km volt.

A közüzemi szennyvízhálózattal nem rendelkező települések mindegyike esetében régóta igény mutatkozik a hálózat kiépítésére. A már elavult rendszerek csőhálózatának cseréjére lenne szükség Decsen, a meglévő szennyvíztelep bővítésére Sióagárdon, a meglévő rendszer továbbfejlesztésére Szálkán.

Közüemi szennyvízhálózatra csatlakozott lakások

Forrás: KSH Területi statisztika

Csapadékvíz-elvezetés

A Szekszárdi kistérségre is folyamatos problémaként jellemző a csapadékvíz elvezetés kérdésének megoldása. A meglévő árokrendszer jelenleg csak részben burkolt, így felmerül a további szakaszok kialakítása, burkolattal ellátása, továbbá a meglévő szakaszok felújítása, karbantartása is állandó igény. **A vízvezetők felújítására, a rendszer fejlesztésére lenne szükség Alsónána, Decs, Murga, Őcsény, Sárpilis, Szálka, Várdomb, Zomba, Bogyiszló, Fadd, Pörboly, Alsónyék, Kéty, Kölesd, Kistormás, Harc, Medina településeken.**

Villamos energia ellátás

A Szekszárdi kistérségben a villamos energia fogyasztók száma 42 579, amely a megyei villamos energiafogyasztók 37,00%-a. 2011-ben a háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége 92 187 MWh, amely a megyei viszonyok 38,67%-át teszi ki. Az egy háztartásra jutó fogyasztás 2 153 kWh.

A Tolnai térségben a villamos energia fogyasztók száma 8 922, amely a kistérségi fogyasztók 20,95%-át teszi ki. 2011-ben a háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége 21 810 MWh, amely a kistérségi viszonyok 23,65%-át teszi ki.

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

A Bátaszéki térségben a villamos energia fogyasztók száma 5 133, amely a kistérségi fogyasztók 12,05%-át teszi ki. 2011-ben a háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége 12 501 MWh, amely a kistérségi viszonyok 13,56%-át teszi ki.

A Szekszárdi térségben a villamos energia fogyasztók száma 28 524, amely a kistérségi fogyasztók 66,99%-át teszi ki. 2011-ben a háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége 57 876 MWh, amely a kistérségi viszonyok 62,78%-át teszi ki.

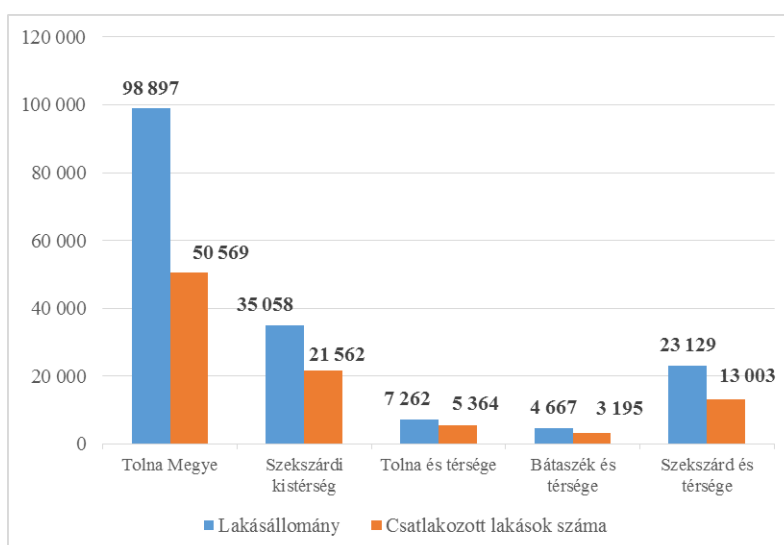
Vezetékes gáz ellátás

A Szekszárdi kistérségben Pörböly község kivételével valamennyi településen elérhető a vezetékes gáz. A háztartási vezetékes gázfogyasztók száma 21 562, amely a teljes lakásállomány 61,50%-a, amely a megyei átlag (55,77%) felett van. A vezetékes gázra való rácsatlakozási arány Kétyen (87,22%) és Várdombon (87,61%) a legmagasabb, Murgán (25,45%) és Kistormáson (29,69%) a legalacsonyabb. 44 758 000 m³ gáz szolgáltatására került sor 2011-ben, ebből háztartások részére 20 004 000 m³. Az egy háztartásra jutó évi fogyasztás 917 m³.

A Tolnai térségben a háztartási vezetékes gázfogyasztók száma 5 364, amely a teljes lakásállomány 73,86%-a, amely a kistérségi átlag felett áll. A vezetékes gázra való rácsatlakozási arány Fácánkertben a legalacsonyabb 47,26%, Tolnán a legmagasabb 83,27%.

A Bátaszéki térségben Pörböly község kivételével, valamennyi településen elérhető a vezetékes gáz, a háztartási vezetékes gázfogyasztók száma 3 195, amely a teljes lakásállomány 68,46 %-a, amely a kistérségi átlag felett áll. A vezetékes gázra való rácsatlakozási arány Bátán a legalacsonyabb 57,23%, Várdombon a legmagasabb 87,76%.

A Szekszárdi térségben valamennyi településen elérhető a vezetékes gáz, a háztartási vezetékes gázfogyasztók száma 13 003, amely a teljes lakásállomány 56,22%-a, amely a kistérségi átlag alatt áll. A vezetékes gázra való rácsatlakozási arány Murgán a legalacsonyabb 25,45%, Kétyen a legmagasabb 87,22%.

Vezetékes gázhálózatra csatlakozott lakások

Forrás: KSH Területi statisztika

Távfűtés és melegvíz hálózat

Távfűtéssel és melegvíz-hálózattal a kistérségben Szekszárd rendelkezik.

Telefon, kábeltelevízió, internet, postai szolgáltatás

Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma a Szekszárdi kistérségben 23 987, amely a teljes lakásállomány 68,42%-a. A legmagasabb arányt Szekszárd (76,83%) mutatja, a legalacsonyabbat Murga (32,73%). A távbeszélő fővonalak száma 27 034.

A Tolnai térségben a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 4 640, amely a teljes lakásállomány 63,89%-a, amely a kistérségi átlag alatt áll. A legmagasabb arányt Tolna (66,99%) mutatja, a legalacsonyabbat Fácánkert (54,11%). A távbeszélő fővonalak száma 4 481.

A Bátaszéki térségben a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 2 887, amely a teljes lakásállomány 61,80%-a, amely a kistérségi átlag alatt áll. A legmagasabb arányt Várdomb (68,03%) mutatja, a legalacsonyabbat Alsónyék (50,16%). A távbeszélő fővonalak száma 2 947.

A Szekszárdi térségben a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 16 468, amely a teljes lakásállomány 71,18%-a, amely a kistérségi átlag felett áll. A legmagasabb arányt Szekszárd (76,83%) mutatja, a legalacsonyabbat Murga (32,73%). A távbeszélő fővonalak száma 19 606.

3.3.4. Épített környezet

A Szekszárdi kistérség településein kiemelt szempont a közfeladatot ellátó intézmények, önkormányzati fenntartású épületek folyamatos felújítása, amelynek során különös hangsúlyt kap az épületek energiahatékonsági korszerűsítése. A polgármesteri hivatalok, óvodák, művelődési házak, szociális intézmények, orvosi rendelők korszerűsítésének igénye szinte kivétel nélkül minden településen megjelenik.

A települési öszkép javítása is fontos célkitűzés a városok, községek életében. Báta, Várdomb és Pörboly települések több, kisebb települési központot szeretnének kialakítani. Bátaszék évek óta tervezi városközpont rehabilitációját a szükséges infrastruktúrafejlesztésekkel, zöldövezetek minőségi fejlesztésével. Harcon is tervben van a Vörösmarty tér rekonstrukciója. Zombán elrendő cél a településközpont fejlesztése. Tolnán szeretnék folytatni a Mözs és Tolna közötti város rehabilitációs beavatkozásokat. Számos településen hiányzik a megfelelő számú, színvonalú, biztonságos, közterületi játszótér, ezek kialakítása illetve a meglévők rekonstrukciója is kiemelt célkitűzés a településeken.

A kistérségben problémát jelent a műemlék, vagy helyi védetség alatt álló épületek felújítása, állagmegóvásának biztosítása. Különösen igaz ez a templomokra, egyházi kegyhelyekre. Felújításra szorul Bátán a Szent Vér templom, és a Szent Mihály templom, Bogyiszlón a katolikus templom, Bátaszéken a Római Katolikus Plébániatemplom kerítése, a felsőnáni templom, Harcon pedig szükség lenne a templom partfal stabilizációjára. Több településen felmerült a meglévő műemléki épületek felvásárlása, felújítása, kiállítótérként, tájházként történő hasznosítása.

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

A települések törekednek a meglévő közösségi célú sportlétesítmények állagának megóvására. Számos településen felmerült az igény a sportlétesítmények bővítésére, kiszolgálóhelyiségek infrastrukturális fejlesztésére, új közösségi terek, sportcsarnokok kialakítására.

Az épített környezet állapotának fenntartása, állagának megóvása is jelentős forrásokat igényel folyamatos jelleggel. Szükséges lenne azonban az állagmegóváson kívül az épített környezeti értékek megújítása is.

Az épített környezet értékei vonatkozásában elmondható, hogy szükséges lenne turisztikai célú hasznosításuk, amelyek azonban jelentős és folyamatos infrastrukturális fejlesztéseket igényelnek a megfelelő színvonalú szolgáltatások biztosítása érdekében.

3.3.5. Hulladékgazdálkodás¹⁶

A Szekszárdi kistérségben a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma 34 957, amely a teljes lakásállomány 99,71%-a, amely a megyei átlag (90,51%) felett van. 24 672 tonna szilárd települési hulladék került elszállításra a kistérségben a KSH 2011 évi adatai alapján, ebből a lakosságtól 22 587 tonna.

A kistérségben az Alisca Terra Regionális Hulladékgazdálkodási Kft. gondoskodik a települési szilárd kommunális hulladék szállításáról és ártalmatlanításáról, a társaság biztosít köztisztasági tevékenységet, hó és síkosságmentesítést, szelektív hulladékgyűjtés és lomtalanítás lehetőségét.

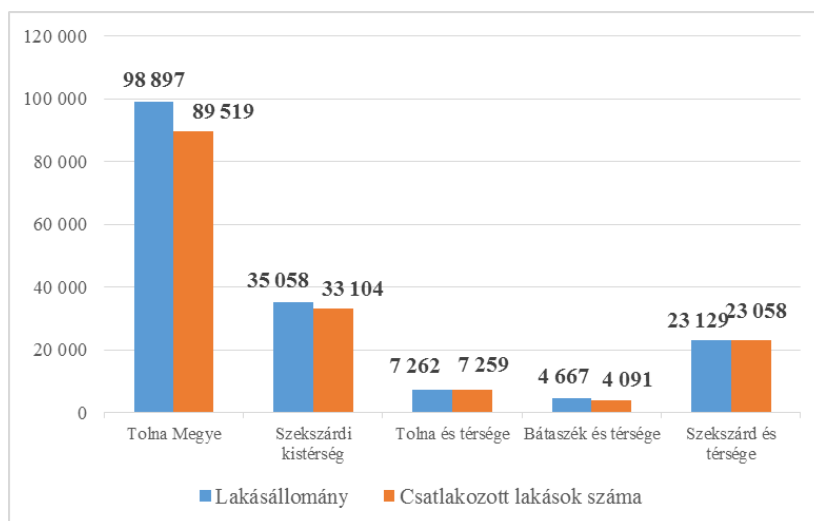
A Tolnai térségben a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma 7 259, amely a teljes lakásállomány 99,96%-a, amely a kistérségi átlag (99,71%) felett van. 5 369 tonna szilárd települési hulladék került elszállításra a kistérségben a KSH 2011 évi adatai alapján, ebből a lakosságtól 5 179 tonna.

A Bátaszéki térségben a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma 4 091, amely a teljes lakásállomány 87,66%-a, amely a kistérségi átlag (99,71%) alatt van. 3 377 tonna szilárd települési hulladék került elszállításra a kistérségben a KSH 2011 évi adatai alapján, ebből a lakosságtól 2 177 tonna.

A Szekszárdi térségben a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma 23 056, amely a teljes lakásállomány 99,68%-a, amely a kistérségi átlag (99,71%) alatt van. 15 661 tonna szilárd települési hulladék került elszállításra a kistérségben a KSH 2011 évi adatai alapján, ebből a lakosságtól 14 971 tonna. **A kistérségben Szedres településen merült fel a meglévő hulladéklerakó rekultivációja.**

¹⁶ www.ksh.hu Területi statisztika

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások

Forrás: KSH Területi statisztika

3.3.6. Környezetvédelem¹⁷

A hagyományos energiahordozók felhasználásának mennyisége évről évre csökken, amely részben a lakosság környezettudatosabb gondolkodásmódjából adódik. A **villamos energia** felhasználás 2008-tól 2011-ig közel 20 %-os csökkenést mutat, a **fajlagos gázfogyasztás** a 2003-ban mért adathoz (150 m³/hó) képest a felére esett vissza 2011-re (78 m³/hó).

Az utóbbi években előtérbe kerültek az épületenergetikai szempontok a lakásfelújítások során, valamint a magasabb energiasztályba sorolt háztartási gépek elterjedése.

A **szelektív hulladékgyűjtés** lehetősége a legtöbb településen megteremtődött, azonban annak mennyiségi növelés érdekében szükséges az infrastruktúra bővítése.

A **megújuló energiaforrások** tekintetében a **biomassza alapú energiahordozók** termelésének lehetőségeire Szekszárd és Tolna térsége is alkalmas szántóföldterületekkel rendelkezik. A Szekszárdi kistérségben Fadd településen tervben van egy bioetanol üzem létesítése. Geotermikus és geotermális energiahasznosításra a megyében a Szekszárdi kistérségben, Szekszárd és Tolna környékén nyílik lehetőség. Szekszárd is kezdeményezte a hőszivattyúk gyakorlatban történő alkalmazását. Megépült az új fürdő komplexum, aminek fűtése a föld hőjének hasznosításából táplálkozó hőszivattyúról működik. Az AGORA program keretében elkészült Művészetek Háza felújítás-átalakítás, amelynek szintén hőszivattyús fűtése létesült.

A **napenergia** energetikai hasznosíthatósága szempontjából Tolna megye területén a legmagasabb szintű (1295 kWh/m²/év) napenergia a Szekszárd-Paks képzeletbeli vonal mentén mérhető.

Tolna megye Területrendezési Tervében **szélerőmű** létesítésére kijelölt területek a kistérségben Fadd település mellett találhatóak.

A kistérség településein az épületenergetikai célú fejlesztések között egyre hangsúlyosabb szerepet kap a megújuló energia. A cél a közintézmények villamos

¹⁷ www.ksh.hu Területi statisztika

energia ellátásának, és használati melegvíz fogyasztásának részbeni kiváltása megújuló energiaforrások hasznosításával, napelemes és napkollektoros rendszerek telepítésével.

Általánosan jellemző a települések saját fenntartású és közfeladatot ellátó épületeinek ilyen irányú fejlesztése az alábbiaknak megfelelően:

Decsen tervben van a szennyvíztelep napenergia ellátása, de az elképzelések között szerepel a geotermikus energia hasznosítása is.

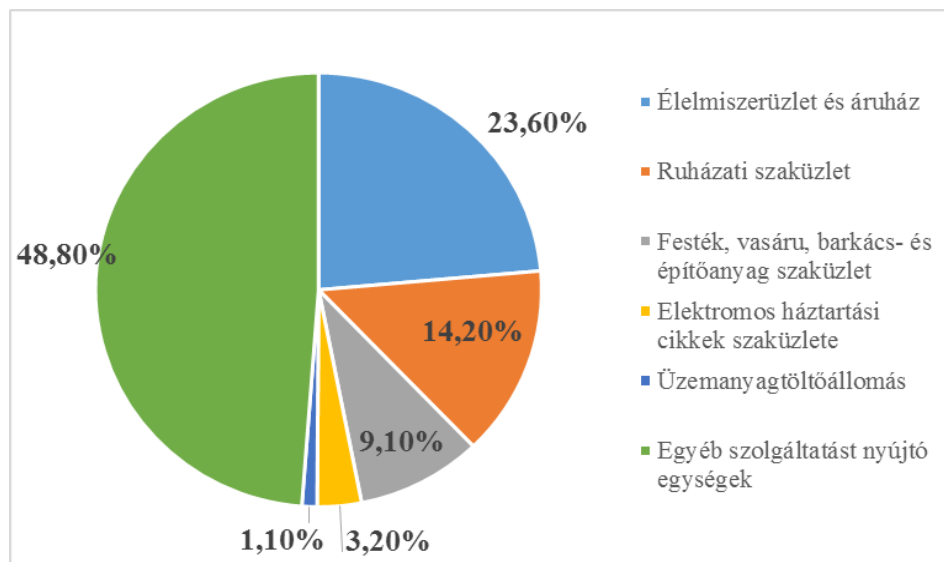
Várdomb település elképzelései között szerepel a lakóépületek kedvező fekvése miatt a lakóépületek napelemes rendszerrel történő ellátása, és villamos energia termelése. Szekszárd város tervei között szerepel a tízemeletes lakóépületek napkollektoros rendszerrel történő felszerelése. A Megyei Jogú Város részt vesz egy programban, amelyben a város által létrehozandó Sport és Szabadidőcentrum fűtésének és használati melegvíz ellátásának energia szükségletét alternatív energiaforrások (geotermikus energia, napenergia) felhasználásával kívánják lefedni.

3.4. Gazdaság¹⁸

3.4.1. Vállalkozások, vállalkozásfejlesztés¹⁹

A Szekszárdi kistérségben a KSH adatai szerint 2011-ben összesen 10 002 vállalkozás volt regisztrálva, melynek 29,6%-a társas vállalkozás. A kistérség központi településén, Szekszárdon 2011-ben 6 373 vállalkozás volt regisztrálva, 66%-uk egyéni vállalkozásként. A regisztrált vállalkozások közül 3 372 működött. A regisztrált vállalkozások 13%-a foglalkozott mezőgazdasággal, 12,2%-a ipari tevékenységgel és 74,8%-a nyújtott valamilyen szolgáltatást.

A KSH 2010-es adatai alapján a Szekszárdi kistérség központjában a működő vállalkozások 51,7%-a társas vállalkozás.

Szekszárdi kiskereskedelmi egységek megoszlása tevékenység alapján

Forrás: KSH 2011

¹⁸ www.ksh.hu

http://www.klaszter.hu/doc_root/programok/67/Szekszardi_%20kistersegi_helyzetleiras.pdf

http://www.tolnamegye.hu/terfej/TMTRF_09_6%201_20111108_vegleges.pdf

¹⁹ <http://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz32.html>

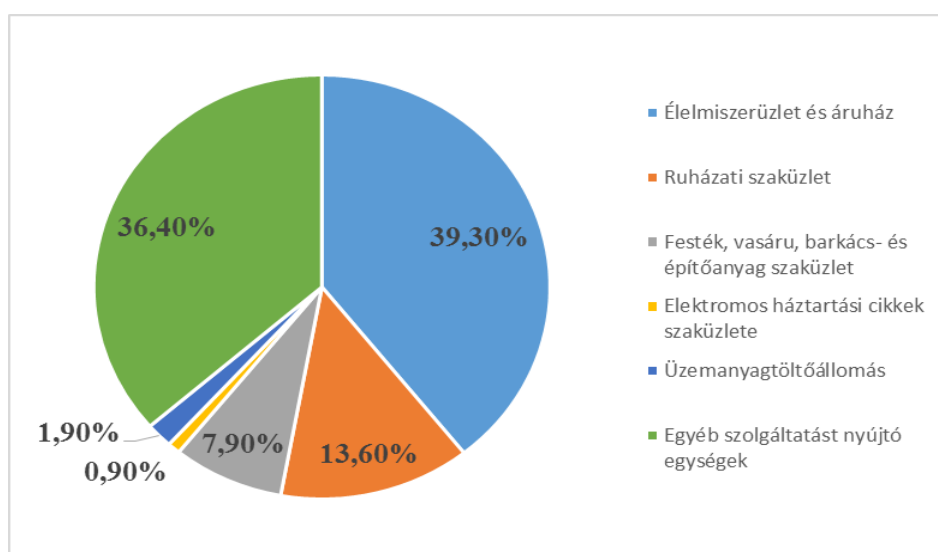
Regisztrált gazdasági szervezet a megfigyelés időpontjában az adminisztratív nyilvántartások szerint jogilag létező egység, azaz adószámmal rendelkező gazdasági szervezet, beleértve az adott időpontban csőd-, felszámolási és végelszámolási eljárás alatt állókat is.

Egy adott évben **működő vállalkozásnak** tekintünk egy vállalkozást, ha az év folyamán volt árbevétele, vagy foglalkoztatottja. A vállalkozási demográfia a vállalkozások működését mindig egy adott időszakra, konkrétan egy adott évre vizsgálja. A demográfiai felmérésben a működő vállalkozások köre az adott évre vonatkozó tényleges statisztikai és adóadatok alapján, mindig utólag kerül megállapításra, ezen adatok beérkezése után. Gazdálkodási formák szerint a működő vállalkozások köre tartalmazza a jogi személyiségű és jogi személyiség nélküli társas vállalkozásokat és a vállalkozói igazolvánnyal rendelkező egyéni vállalkozókat.

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

A 2011-es időszakban szintén Szekszárdon összesen 759 kiskereskedelmi egység működött, melynek 23,6%-a élelmiszerüzlet és áruház, 14,2%-a ruházati szaküzlet, 9,1%-a festékek, vasáruk, barkács- és építési anyagok szaküzlete, 3,2%-uk elektromos háztartási cikkek szaküzlete és 1,1%-uk üzemanyagtöltő állomás, a többi pedig egyéb szolgáltatást nyújtó egység. Összesen 12 gyógyszertár és 207 vendéglátóhely – melyből 103 étterem, büfé - található. Tolna megye kiskereskedelmi egységeinek 20%-a található a Szekszárdi kistérség központjában.

A Tolnai térségben a KSH 2011-es adatai alapján a regisztrált vállalkozások száma 2 337, melynek 21,5%-a társas vállalkozás. Tolnán jegyzik a regisztrált vállalkozások 66,4%-át, összesen 1 551 vállalkozást, melynek 29,1%-a mezőgazdasággal, 15,9%-a iparral és 55%-a szolgáltatások nyújtásával foglalkozik. Tolnán a regisztrált vállalkozások 49,5%-a működik, a működő vállalkozások 39,6%-a társas vállalkozás.

Tolnai kiskereskedelmi egységek megoszlása tevékenység alapján

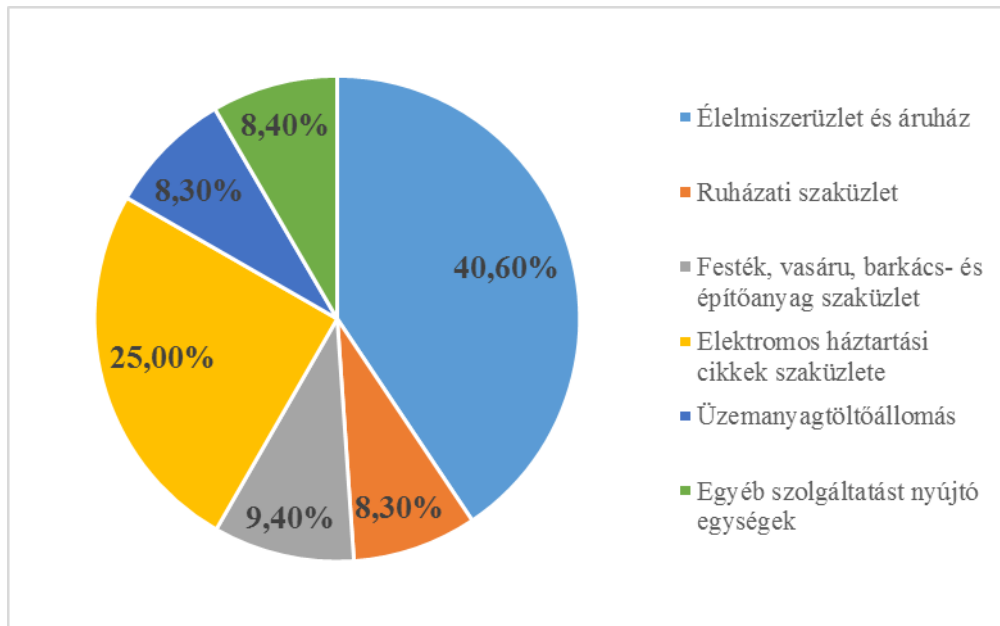
Forrás: KSH 2011

Tolnán összesen 214 kiskereskedelmi egység található, melynek 39,3%-a élelmiszerüzlet és áruház, 13,6%-a ruházati üzlet, 7,9%-a festékek, vasáruk, barkács- és építési anyagok szaküzlete, 0,9%-uk elektromos háztartási cikkek szaküzlete és 1,9%-uk üzemanyagtöltő állomás, a többi pedig egyéb szolgáltatást nyújtó egység. Összesen 4 gyógyszertár és 47 vendéglátóhely – melyből 18 étterem, büfé - található. A megye kiskereskedelmi egységeinek 5,7%-a található Tolnán. A legtöbb vállalkozás a kereskedelem, javítás nemzetgazdasági ágban tevékenykedik. Ezen kívül jelentős a mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás nemzetgazdasági ágban tevékenykedő vállalkozások száma.

A Tolnai térségi központ, Tolna legnagyobb foglalkoztatója a Fastron Hungaria Kft. (elektronikai alkatrészek gyártása, automatizálás, számítógépes alkatrészek), őt követi a Tolnatext Bt. (fonalfeldolgozás, műszaki szövet előállítás, pl. üvegszövetek hőszigetelő rendszerekhez). Természetesen tőlük származik az iparüzési adó legnagyobb része is.

A Bátaszéki térségben 825 regisztrált vállalkozást tartanak nyilván, jellemzően szintén egyéni vállalkozás formájában. A nyilvántartott álláskereső száma 275 fő, mely az összes lakosság 4,3%-a, a munkavállalási korú népességnek pedig 6,3%-a.

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Bátaszéki kiskereskedelmi egységek megoszlása tevékenység alapján

Forrás: KSH 2011

Bátaszéken 96 kiskereskedelmi egység található, melynek 40,6%-a élelmiszerüzlet és áruház, 8,3%-a ruházati üzlet, 9,4%-a festékek, vasáruk, barkács- és építési anyagok szaküzlete, 25%-uk elektromos háztartási cikkek szaküzlete és 8,3%-uk üzemanyag-töltő állomás, a többi pedig egyéb szolgáltatást nyújtó egység. Összesen 2 gyógyszertár és 29 vendéglátóhely – melyből 11 étterem, büfé - található. A regisztrált vállalkozások 36,7%-a mezőgazdasági tevékenységet folytat, 14,8%-a iparral foglalkozik és 48,5% nyújt valamilyen szolgáltatást.

3.4.2. Mezőgazdaság

A Szekszárdi kistérség központjában a regisztrált vállalkozások 13%-a foglalkozott mezőgazdasággal a KSH 2011-es adatai alapján. A működő vállalkozások jellemzően búza, kukorica és napraforgó, valamint takarmánynövény termesztésével foglalkoznak. A cégek a néhány főtől akár 100 főt is foglalkoztatnak. A nagyobb vállalkozások a növénytermesztésen kívül állattenyésztéssel is foglalkoznak, jellemzően szarvasmarha és sertés tartásával, akik a tejet a Tolnatej Zrt.-nek értékesítik. Ezen kívül értékesítési piacaik jellemzően a megyén kívül esnek és az alacsony felvásárlási árak általában nem fedezik a termelési költségeket. Általában elavult technológia jellemzi ezeket a cégeket, azonban tőkehiány miatt nincs lehetőségük fejlesztések megvalósítására, illetve a jogszabályi környezet előírásainak való megfelelés érdekében véghez vitt fejlesztések költségei hosszú távon jelentős anyagi problémát okoznak a vállalkozásoknak. Ennek köszönhetően csak a fennmaradáshoz szükséges fejlesztéseket viszik véghez, csak, ami a működéshez és a piacaik megtartásához elengedhetetlen.

A kistérségben található a Szekszárdi történelmi borvidék, a Szekszárdi dombság legkeletibb területén, a dombság és a Sárköz találkozásánál fekszik. A Tolnai borvidéket 1998-ban hozták létre, mely átnyúlik a megye határain Baranya megye északi és Fejér megye déli részét is magába foglalva.

A Tolnai térség központjában Tolnán a regisztrált vállalkozások 29,1%-a foglalkozik mezőgazdasággal. A mezőgazdasággal foglalkozó cégek főleg szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak.

Faddon jellemzően mezőgazdasági vállalkozások találhatók, ők szántóföldi növények, paprika, eper, bodza termesztésével, illetve gyümölcsé, növényi olaj előállításával, sertéstelep működtetésével foglalkoznak.

Bogyiszlón vastag húsú, tompán hegyes, enyhén csípős paprika termesztése a legfontosabb, melyből őrléménypaprikát állítanak elő. Bogyiszlón több mezőgazdasággal foglalkozó cég található, melyek főleg mezőgazdasági termények kereskedésével foglalkoznak (búza, kukorica, napraforgó, szója, olajmagok, stb.). Jellemző még a csirke- és pulykatenyésztés is. Vannak kisebb vállalkozások is, akik tehenészettel, állattartással foglalkoznak. Vannak családi gazdák is, akinek juhászatuk van. A település őstermelői saját földjeiken gazdálkodnak. A nagyobb vállalkozásoknál fontos cél a kikötők és raktárok fejlesztése annak érdekében, hogy az előállított jóságok minél olcsóbban és gyorsabban juthassanak el bárhová, bővítve ezzel a piacokat. Az erdőgazdálkodás, halászat és vadászat szintén jelentős hagyományokkal rendelkezik a településen.

Fácánkertben a mezőgazdasági cégek között említendőek fuvarozó cégek, szolgáltató cég, melyeket szeretne a település megtartani és fejleszteni. Ezek jellemzően mikro- illetve kis- és középvállalkozás formájában működnek. Hosszú távú tervek között szerepel egy öntözőrendszer létesítése közel 100 hektáros területen.

A Bátaszéki térségben a mezőgazdasággal foglalkozó cégek főleg szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak. Pörbolyön az őstermelők lekvár főzéssel és méztermeléssel foglalkoznak, Bátán cél az ős ártéri gyümölcsösök, szilvasok megőrzése.

3.4.3. Ipar

A Szekszárdi kistérség központjában a regisztrált vállalkozások 12,2%-a ipari tevékenységet folytatott 2011-ben a KSH adatai alapján. Jellemző a ruha- és textilipar, élelmiszeripar, fém- és gépipar, fa- és bútóipar és az építőipar.

A fa- és bútóipari tevékenységgel foglalkozó vállalkozások bútorgyártással, lapszabázzattal, illetve vasáru-szerelvény és faanyag kereskedelemmel foglalkoznak, főként mikro- és kisvállalkozásként. Ezek a cégek jellemzően stagnálnak, nem céljuk nagyobb fejlesztés vagy beruházás. Alapanyagaikat a régióban szerzik be, de az értékesítés azon kívülre is történik.

Az élelmiszeripari cégek általában sütőipari termékek gyártásával, élelmiszer árusításával, baromfifeldolgozással és fagyasztott termékek kereskedelmével foglalkoznak, jellemzően kisvállalkozás keretében. Ezek a cégek nem csak termeléssel, de kereskedelemmel is foglalkoznak, így mondhatjuk, hogy két lábon állnak. Alapanyag-beszerzési és értékesítési területük a régió, de exportra is termelnek, főleg a baromfifeldolgozás terén. Fejlesztések nem realizálódnak, szintén a működés és a piacok megtartása miatt fejlesztik a legszükségesebbeket.

A Szekszárdi kistérségben jelen lévő építőipari cégek jellemzően épület, út, híd, alagút, közművezeték építésével, könnyűszerkezetes csarnoképítéssel, uszodatechnikával, építőipari szigeteléssel, ráépítéssel, ipari alpinista tevékenységekkel, földmunkavégzéssel, pincemunkákkal és műemlék-felújítással foglalkoznak, jellemzően kisvállalkozásként. Alapanyagaikat a régióból – illetve azokról a területekről – szerzik be, ahol éppen dolgoznak. Értékesítésük leginkább szintén a régióra szorítkozik. A legtöbb

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

építőipari cég rendelkezik fejlesztési elképzelésekkel, de a tőke hiánya megköti a kezüket.

A ruha- és textilipari cégek jellemzően fonalterjedelmesítéssel, műszaki szövetgyártással, bőr ülőgarnitúrák gyártásával, női fehérnemű és fürdőruha készítésével, konfekciógyártással és utazótermékek gyártásával is foglalkozik. A mikro-tól a nagyvállalatig minden megtalálható a térségben. Alapanyagaikat jellemzően külföldről szerzik be és az értékesítést is Európa irányába végzik. A külföldi tulajdonú, nagyobb cégeknél gyakoriak a fejlesztések, de a kis cégek szinte egyáltalán nem tudnak technológiai fejlesztéseket véghezvinni.

Gépipar és fémfeldolgozás tekintetében a kistérségen elsősorban autóipari alkatrészgyártó cégek, gépjávitással, karbantartással, acél nyílászárók gyártásával, stb. foglalkoznak a vállalkozások. A mikro-tól a nagyvállalatig minden megtalálható ebben a kategóriában. Alapanyagaikat a régió kívülről, de országon belülről szerzik és míg a nagyobb cégek az EU országaiba, a kisebbek a helyi nagyvállalatok számára értékesítenek. A fejlesztések gépi beruházásokban mutatkoznak, de jellemző a tőkehiány.

A Szekszárdi kistérségben Szekszárdon található a **Szekszárdi Ipari Park**, mely 1998-nan nyerte el az ipari park címet. A betelepült vállalkozások között szerepel hőszigetelő, építőanyagok gyártása, szőlészet, borászat, autóalkatrész kereskedelem, műanyag-újrahasznosítással foglalkozó cég, stb., illetve inkubátorház is működik a területén. Összterülete: 50,4575 ha, melyből szabad terület összesen: 9,2 ha, ami nem egybefüggő.).

A Tolnai térségben Tolnán a regisztrált vállalkozások 15,9%-a ipari tevékenységet folytat. Jellemző a textilipari, mechanikai és építőipari tevékenység, valamint a feldolgozóipar és a kereskedelem. Az 1800-as években nagy jelentősége volt a selyemfonásnak és szövőiparnak, azonban ezek mára teljesen eltűntek.

Tolnán ipari területek a volt lőtéren kb. 27 ha-on találhatóak.

Faddon az élelmiszeripar jelentős, főleg paprika, eper, növényi olaj, bodza feldolgozása, valamint sertéstelep működése, gyümölcsle előállítása a legjellemzőbb.

Bogyiszlón van egy 11 ha-os terület, amelyen 32 db átlagosan 2500 m²-es telket alakítottak ki iparterületnek. A 11 ha-os területen található belső úthálózat tárja fel a kialakított telkeket. Vállalkozásra alkalmas ingatlanok között érdemes megemlíteni a régi TSZ több objektumát, amit hasznosítani lehetne vállalkozások telephelyeiül.

Fácánkertben vannak ipari területek, több mint 10 éve kijelölve, de vállalkozás nincs rajta.

A Bátaszéki térségben Bátaszéken a Bonyhádi út és a vasút közti önkormányzati tulajdonú, kb. 14 ha terület szintén ipari terület. A fejlesztési időszak feladata lenne az igények szerinti telekméretű (2500-3000 m²) telephelyek kialakítása, a már meglévő útsatlakozásokból kiinduló belső, kiszolgáló úthálózat fejlesztése.

A másik fejlesztendő ipari célterület az 56. sz. út mohácsi bevezető szakaszától északra (a BÁT-Grill Kft. környékén) fekvő 2,5 ha terület, ahol lakókörnyezet-barát ipari tevékenységek letelepítése történhet meg.

3.4.4. Szolgáltatások

A Szekszárdi kistérség központjában a regisztrált vállalkozások 74,8%-a nyújtott valamilyen szolgáltatást a KSH 2011-es felmérése szerint. A térségben összesen 45 házi- és gyermekorvost, 164 bölcsődei, 2 139 óvodai férőhelyet és 218 általános iskolai osztályt tart nyilván a KSH.

A kistérségben jellemző a kézművesek jelenléte. Szekszárdon található mentő- és tűzoltóállomás, valamint saját rendőrkapitányság. Ezek mellett civil önkéntesekből álló polgárőrség segíti a rendőrök munkáját. Működik a városban Szociális Otthon, Családsegítő és Gyermekjóléti szolgálat. A városban több vendéglátó- és szórakozóhely is található. Ezen kívül bankok, cukrászdák, műszaki áruházak, vegyesboltok, ruhaüzletek, fodrászatok, kozmetikusok és egyéb szolgáltatók is megtalálhatók. Gyakorlatilag minden fellelhető. Kórház és szülészeti is a városban és magánrendelések is szép számmal működnek.

A Tolnai térségben Tolnán a regisztrált vállalkozások 55%-a szolgáltatások nyújtásával foglalkozik. A térségben összesen 12 házi- és gyermekorvost, 732 óvodai férőhelyet és 62 általános iskolai osztályt tart nyilván a KSH.

Jellemző a gazdasági szolgáltatásokhoz kapcsolódó vállalkozások jelenléte, főleg Tolnán. A városban több vendéglátó- és szórakozóhely is található. Ezen kívül bankok, cukrászdák, vegyesboltok, ruhaüzletek, fodrászatok, kozmetikusok és egyéb szolgáltatók találhatóak. A városban működik rendelőintézet és magánrendelések is.

3.4.5. Turisztika, kultúra

Rendezvények, sportesemények

Tolna megye központja, Szekszárd („I. Béla király városaként” is ismert) az 1000 éves belváros, remek helyszínt szolgáltat a helyi fesztiválok és rendezvények, mint például **Szüreti Napok, Szent László Napok, Pütkösi Fesztivál, Márton napi Borünnep, Gemenc Kupa, Borvidék Féltájon** megszervezésére. A Szüreti Napok minden év szeptemberében több tízezres tömegeket vonz a városba, mind helyi, mind országos, mind nemzetközi szinten.

A sióagárdi Leányvár ad otthont minden évben a **Sió-menti Országos Halfőző versenynek**.

A Tolnai térségben Tolnán a Duna-parton a majálisokat és a legnagyobb szabású tolnai rendezvénysorozatot, az idén már tizenharmadik alkalommal megrendezett **Thelena Fesztivált** tartják. Ez idő alatt kerül sor az augusztus 20-i aratóünnepre és a néhány éve bevezetett elszármazottak találkozójára.

Fadd nagyközség határában kanyarog a **Holt-Duna**, amely 11 km hosszú, s mintegy 200 ha vízfelületet jelent. Az 1960-as évektől fokozatosan kialakult Fadd Nagyközség Önkormányzata fennhatósága alá tartozó üdülőtérlet, mely **Fadd-Dombori** néven nemzetközi hírnevet szerzett. Az üdülőfaluban mintegy 600 magánüdülő és 150, nagyobb létszámot is befogadni képes vállalati pihenőház épült fel. A további építkezésnek és fejlődésnek korlátlan lehetőségei vannak. Igen kedvező hely a vízi sportok gyakorlásához és a fürdőzéshez. Az atomerőmű kezdeményezte kajak-kenu pálya megépítése egyéb sportok megjelenését is indokálta. A **Triatlon** olimpiai számmá minősítése a nyári versenyeket országos rangra emelte. A kapcsolódó fejlesztések visszahatottak a falu

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

infrastruktúrája alakulására, sport és kulturális életére is. Minden évben megrendezésre kerül az idegenforgalmi szempontból közismertté vált **Dombori Nyári Fesztivál**.

A folyóparti turizmus (kajak- kenutúrák, ill. kishajós kirándulások) a Dunán jelentős. A horgászturizmus számára kedvező adottságokkal rendelkezik a térség, mind a folyóvizek, mind a természetes, mind a mesterséges állóvizek mentén lehetőség van e tevékenység végzésére. Sokak számára nagyon érdekes sportág a **sárkányhajózás**. A dunai holtágnál találkozhatunk az egzotikus, 12,5 méter hosszú sárkányhajókkal országos verseny keretén belül minden nyár folyamán.

A Bátaszéki térségben jelentős a **Bátaszéki Nemzetközi Gasztronómiai Est**, ahol kínálásra kerülnek helyi sváb-, székely-, felvidéki-, sárközi- és cigány specialitások, nagysallói (Szlovákia) és ditrói (Románia) ételek.

Borturizmus

A **Szekszárdi kistérség borvidékei** (Szekszárdi történelmi borvidék, Tolnai borvidék) egyedi eljárással készített borai csalogatják a messziről érkező vendégeket a térségbe. Az év bármely időszakában megszervezhető hangulatos borkóstolók teszik színesebbé a környéken megtalálható szolgáltatások már eleve színes palettáját. Számtalan helyi, kisebb borásznál lehet megkóstolni a térség jellegzetes borait, de a 2012-ben átadott **Szekszárdi Bormúzeumban** is lehetőség nyílik a borkészítés folyamatának megismerésére és a legnevesebb borok megízlelésére, különféle borkorcsolyák kíséretében.

Szekszárdon a családi pincészetek között ismert a **Vesztergombi** (testvérek) Ferenc vezetésével működő családi vállalkozás, akit 1993-ban az Év Borászává választottak. A **Takler Pincészet**, a **Bodri Pincészet**, a Bakta-dűlő, - az egyik leghíresebb szekszárdi szőlőhegy - még be nem épült területeinek megmentésén és betelepítésén fáradozó, **Vida Péter**, valamint **Dúzsai Tamás**, a **Sárosdi pincészet**, a **Heimann pincészet** borászati tevékenysége is hozzásegít a Tolna megyében eltöltött vendégéjszakák növekvő számához.

Sióagárd-Leányváron a több mint száz éves, közel négyszáz pince tulajdonosa egy hangulatos sétára és kiváló minőségi borok kóstolójára, majd ezt követően tájlelő ételek falatozására várja a borbarátokat és szakmai érdeklődőket, valamint családi társaságokat.

A Szekszárdi kistérség bor- és gasztronómiai turizmus vonatkozásában megfelelő adottságokkal rendelkezik, és a szolgáltatások széles skáláját képes biztosítani az idelátogató turistáknak.

Kultúra, nevezetességek

A Szekszárdi kistérségben található az ország egyik legszebb, színpompás népviselettel, sajátos kultúrával rendelkező néprajzi egysége, a **Sárköz**. A sárközi hagyományok (népviselet, szőttes, hímzés, kerámia) nagy szerepet játszanak Tolna megye idegenforgalmának fellendítésében. Ma öt községet sorolunk Sárközhöz: Ócsény, Decs, Sárpilis, Alsónyék, Bata.

A Szekszárdi kistérség számos épített környezeti értékkel rendelkezik, amelyek közül néhány országos szinten is ismert.

Kulturális értékeket közvetít **Szekszárdon** az 1900-1901-ben neoreneszánsz stílusban épült **Wosinsky Mór Megyei Múzeum**. Az itt megtekinthető „Történeti- régészeti-

néprajzi kiállítás” igen jelentős gyűjteménnyel, komoly régészeti és muzeológiai háttérrel, megyei gyűjtőkörrel rendelkezik. **Szekszárdon Babits Mihály szülőháza és a Német Színház** szintén országos vonzerőt jelent a város számára.

2,2 milliárd forintos, Európai Unió támogatás segítségével, 2013-ban átadásra került a **Babits Mihály Kulturális Központ**, - Szekszárd város legnagyobb kulturális intézménye, közművelődési, közösségi színtere - az úgynevezett „Agóra” nyitóhét keretein belül, ahol az érdeklődőket változatos kulturális és szórakoztató programok várták. Tervek szerint az **„Agóra Kulturális Fesztivál”** programjai között színházi előadások, gyermekszínházi programok, bábszínház, komoly és könnyűzenei koncertek, táncelőadások, filmvetítések és látványos tűzijáték gondoskodik a családok kapcsolódásáról az elkövetkezendő években is. A szekszárdi Agóra-program keretében az egykori Babits Művelődési Ház mellett megújult a - már májusban átadott - **Művészetek Háza**, és egy **4000 négyzetméteres parkot** is kialakítottak a két épület között. Az **575 fős színházterem** felújításával bővültek Szekszárd kulturális lehetőségei. Az átépítés során egy **450 fős, többfunkciós rendezvénytermet** alakítottak ki, az épületben 3D-s filmek vetítésére alkalmas premiermozi működik. A több mint 800 millió forintos felújítás keretében megvalósult a díszvilágítás, csobogó, szökőkút építése, vármegyekert rendezés, valamint a térburkolatok cseréje, korszerűsítése.

Szekszárdon nem csak a kultúra, hanem a kapcsolódás lehetőségei is bővültek: 2012. nyarán átadásra került a **Családbarát Strand-, Élmény-, és Termálfürdő**, ami a környező térségekből rengeteg látogatót csal a városba.

Szekszárd legjelentősebb épített környezeti értéke közé tartozik a régi Vármegyeháza, amely klasszicista stílusban épült 1828-1832 között. A Megyeháza udvarán találhatóak a Bencés Apátság templom romjai. Szintén klasszicista stílusban épült 1842-1846 között a **Városháza** épülete, amely 1908-ban szecessziós stílusban átépítésre került. Műemlék a **belvárosi plébánia**, amely barokk stílusban épült 1775-ben. 1895-96-ban épült a régi takarékpénztár. A **Garai épületkomplexum** eredeti klasszicista stílusú épületei szecessziós stílusban kerültek átalakításra 1893-ban. A **Garay pince** mai formáját 1998-ban avatták fel. A régi Megyeháza külső parkjában került elhelyezésre Tolna Megye kőcímere, amely a 18. századi címer másolata. További műemlékházak is találhatóak a városban: Augusz ház, Diczenty ház, Fejős ház. A szobrok közül kiemelendő Garay János szobra, a Millecentenáriumi emlékmű, a Milleniumi kapu, a Prométheusz park szobrai, Szent István szobra, a Szent László szobor, a Szentháromság szobor és Wosinszky Mór szobra.²⁰

Bátaszék városban országos védelem alatt áll az országos szinten is híres Római-katolikus templom, valamint a római-katolikus plébánia. A kálvária és kápolna, a Szentháromság szobor, a Szűz Mária és Nepomuki Szent János kápolna a város nevezetességei közé tartozik, utóbbiak műemléki környezetbe tartozó területek.²¹

Tolna város területe régészetileg feltárt, valamennyi régészeti korszak képviselve van. Kiemelkedő jelentőségű a római kori őrtorony a Janicsár dombon, valamint a középkori városmag az egykori földvárval. A város műemlékei többek között a Tolna Festetics kastély, a Garay kúria, Hősök tere térfalai az első világháborús emlékművel, a Nepomuki Szent János szobor, a Római Katolikus kálvária, kápolna, a plébániaház és a templom, a régi Selyemgyár épülete.²²

Alsónána érdekessége a község belterületén lévő pincesor, amely közvetlenül a falu fölött fekszik, valamint a település határán található halastó. A község jellegzetes, egyedi épülete a római katolikus templom.²³

²⁰ www.szekszard.hu

²¹ www.bataszek.hu

²² www.tolna.hu

²³ www.alsonana.hu

Alsónyék talán a legkarakteresebb sárközi falu, itt maradt fenn legnagyobb mértékben az egykori népi építészet jellegzetességeit őrző és bemutató épületállomány, oly mértékben, hogy egész utcák, sőt szinte egy, a modern átépítésektől mentes érintetlen településrész található. Összesen 91 objektum áll védelem alatt, melyből egy (a református templom) műemléki védelmet élvez.²⁴

Báta nevezetességei közé tartozik a Batai Fazekasház, a Czencz János Emlékmúzeum, a Fekete Gólya Ház, a Halászház, a kálvária kápolna, a somosi kápolna, a Szent Mihály templom, a Szent Vér templom, a Szivattyúház és a Tájház. A Szent Vér templom az egykori Szent Mihálynak szánt apátság feltételezett helyén épült fel 1938-ban. A korábban az apátság romjain felépült 15. századi templom őrizte a Szent Vér ereklyét.²⁵

Bogyiszló nevezetessége a falu múltját és néprajzi jellegzetességeit bemutató tájház. A Bogyiszlói őstölgyes és orchideás erdő védett természeti értékei a településnek.²⁶

Decs kiemelkedő építészeti öröksége a református temploma és a református temető. Decs, mint a Sárköz fővárosa az 1863-ban épült Tájházában mutatja be a XIX. századi sárközi emberek életszokásait, lakáskultúráját.²⁷ Itt található még a Babamúzeum illetve a Cserenci Vadászkastély és Vadaspark. A Decsi Vadásztársaság Cserenc pusztai vadászházában egy tróféakból, halászati- és vadászereklyékből álló kiállítás található.

Fácánkert nevezetessége a Kunffy kastély. Az eredetileg Festetich gróf tulajdonában lévő kastély 1904-1907 között épült, gyönyörű park veszi körül. Festetich gróftól a hűgyészi zsidó kereskedő Kunffy család vette meg. A Kunffy család ipari növényeket termelt, erre alapozták a szeszgyárukat. Fácánkert-pusztán található a régi szeszgyár.²⁸

Fadd a festői szépségű faddi Holt Duna partján fekszik, üdülőterülete Fadd-Dombori, amely pihenésre, vízi sportokra, horgászatra, vadászatra alkalmas terület. A település jellegzetes épülete az 1787-ben épült református templom. További látványosság a Mítosz mesegaléria, amely a magyar népmesei hangulatot árasztó tárgyakat mutat be.²⁹

Felsőnána község központi terén található az „összefonódás szobra” nevű alkotás. A szobor a faluban élő magyar, székely és sváb családok keveredését is szimbolizálja.³⁰

Harc község nevezetességei a településen és környékén található kőkeresztek. (HM kereszt 1806-ból, Vörös György, Szigeti János féle kereszt, kálvária kereszt és stációk)³¹

Kéty nevezetességei közé tartozik az 1960-as években létrejött halastó. A faluképet meghatározza a nagy evangélikus templom és a kis katolikus kápolna, az I. és II. világháborús emlékmű, Hegedűs Gyula színművész szülőháza.³²

Kistormás nevezetessége egy 1777-ben, evangélikus németek által, barokk stílusban épített templom, amely műemlékvédelem alatt áll.³³

²⁴ www.alsonyek.hu

²⁵ www.bata.hu

²⁶ www.bogyiszlo.hu

²⁷ www.decs.hu

²⁸ www.facankert.hu

²⁹ www.fadd.hu

³⁰ www.felsonana.hu

³¹ www.harc.hu

³² www.kety.hu

Kölesd település helyén, már 3000 évvel ezelőtt virágzó városa volt a keltáknak. A település egyik nevezetessége a Jeszenszky kastély. Fontos épített öröksége még a településnek a Petőfi Sándor emlékház (Sass kúria), valamint a katolikus, református és evangélikus templomok.³⁴

Medina község északi részén az egykori Sió-meder és a Sió-csatorna között emelkedő dombháton neolitikus és bronzkori leletek kerültek elő. A település református temploma 1790-ben épült, 1837-ben bővítették. Görögkeleti temploma 1820 körül épült klasszicista stílusban. A Kápolna-dűlői római katolikus kápolna 18. századi, közelében az Apponyi-kastély 1840 körül épült; 1951 és 2002 között általános iskolának használták. A község feletti dombháton telepítették a magyar légvédelem legnagyobb méretű eszközét, a több mint 30 méteres antennával rendelkező P-14 Oborona (*Tall King C*) távolfelderítő lokátor. Valamint itt települ az MH 54. Veszprém Légtérellenőrző Ezred Réskitöltő radarszázada és egy oktató-kiképzőbázis is.³⁵

Murga község nevezetességei az evangélikus és római katolikus temploma, előbbi 1795-ben, utóbbi 1941-ben épült. Jellegzetessége még az I. és II. világháborús emlékműve.³⁶

Ócsény nevezetességei a Tájháza, a Református és Katolikus templomai, valamint a hősi emlékműve, az 1923-ban felavatott Árpád szobor. A református templom 1782-ben épült barokk stílusban. A Tájház épületének mai formáját az 1880-as évek elején érte el.³⁷

Pörbölly „Gemenc kapuja” - az ártéri erdő szélén, két régió határán fekszik. Közúton, vagy vasúton egyaránt jól elérhető. Az M6-os autópálya Bátaszéki csomópontjától (163 km) mintegy 10 km-re, az 55. számú főúton haladva közelíthető meg a Bajától nyugatra, a Duna jobb partjától néhány kilométerre épült központ. Innen indul az ártéri rengetegbe a közkedvelt **Gemenci Erdei Vasút** és itt található a **Pörböllyi Ökoturisztikai Központ**, melynek megújult objektumait 2007. tavaszán adták át a nagyközönségnek. Az új fogadóépület európai uniós színvonalon nyújt széleskörű szolgáltatásokat. A **múzeum** betekintést enged a **Sárvíz néprajzába** és bemutatja a gímszarvast, ill. az ártér élővilágát, valamint az erdészet, a gazdálkodás összegyűjtött tárgyi emlékeit. Itt kapott helyet a **Gemenci Méhészeti Gyűjtemény** is. A **Pörböllyi Erdei Iskola** szálláshelyekkel és ebédlővel, szabadtéri tanteremmel, kézműves foglalkoztató helyiségekkel, kerti dísztóval, játszótérrel várja a gyermekeket, diákokat. A pörböllyi állomástól, fogadóépülettől induló új ösvényen néhány perces sétával elérhető az **arborétum**, de a most létesített **nagyrezési vadmegfigyelőhelyet** is innen lehet megközelíteni. A kisvasút pályaszakasza mentén található tanösvények és játszóterek, a megfigyelőtornyok, a halászati bemutatóhely segítségével ismerheti meg a nagyközönség ezt a páratlan, növény- és állatvilágát tekintve egyedülálló tájat.

A **Gemenci, a Pörböllyi és a Batai Vadászhaus** egész évben alkalmas a turisták elszállásolására.

Sárpilis nevezetessége a késő barokk műemlék református templom, amelyet 1797-ben szenteltek fel.³⁸

Sióagárd település egyik nevezetessége a néprajzi gyűjteményt kiállító tájháza. Margit pince és Hímzsmúzeum, valamint a Római-katolikus temploma.³⁹

³³ www.kistormas.hu

³⁴ www.kolesd.hu

³⁵ www.medina.hu

³⁶ www.murga.hu

³⁷ www.ocseny.hu

³⁸ www.sarpilis.hu

Szálka jellegzetes értéke az 5,7 hektáros, mesterségesen kialakított Szálkai tó. Itt található továbbá a 19. század végén épült Mayer kápolna.⁴⁰

Szedres településen található, a Bezerédj kastély, a Fiáth kastély, az Apáti Pusztai kastély, valamint a Kajmádi kastély.⁴¹

Tengelic jellegzetes épülete a barokk Szeplőtelen Fogantatás-Kápolna a XVIII. század második felében épült, csak tornya későbbi.

A lepusztult épületet a terület új tulajdonosa eredeti értékeitől megfosztva újjátta fel. Az 1819-20-ban épült Csapó-kúriát a reformkori klasszicista építészet kiválósága, Pollack Mihály tervezte. A Csapó-kastély parkja védett. 1820-ban 56 különféle fafajt gyűjtöttek össze, de az utóbbi időben egyre több faóriása kipusztult. Területén összefüggő tőrendszer található. Az egykori Gindly-Benyovszky-kúria késő klasszicista stílusban épült 1840 körül. Az egykori Benyovszky-kúria parkja védett. Egy része zárt terület, a többi szabadon látogatható. A parkban és tavában is számos növénykülönlegesség és ritka madárfaj található. A parkon átfolyó patakot felduzzasztották, medrét kimélyítették és egy 4,7 hektár nagyságú tavacska alakítottak ki szigetekkel és a szigeteket átívelő fahidakkal. Jelenleg is horgász tóként használják a Hotel Orchidea vendégei. A klasszicista eredetű Jeszenszky-kastély a XIX. században épült. Azóta átalakították. Ez a környék legnagyobb kastélya, alapterülete csaknem 7000 négyzetméter. Műemlék. A ma irodának használt Bernreider-kastély a XIX. század második felében épült, eklektikus stílusban. **Katalinpusztai Schell-kastély** Katalinpuszta nevét az építető Jeszenszky Kálmán lányáról kapta. A közel 4600 négyzetméteres kastély a XIX. században klasszicista stílusban épült, de később átalakították. Utolsó tulajdonosa a Schell -család volt. A kastélyok mellett a Szentháromság szobor, a tengelici háborús hősök, a tengelici szőlőhegyi háborús hősök emlékműve, a Milleniumi Hét törzs szoborcsoport alkotása jelentős.⁴²

Várdomb jellegzetességei a római emlékek. Ad Statuas castelluma a mai település központjában lévő magaslaton feküdt. Wosinsky Mór a szórványosan, de nagy bőséggel előkerülő leletek, földmunkák során talált sírok és épületmaradványok alapján azonosította a helyet Ad Statuas erődjével. A várdombi római katolikus templom 1787-ben épült. A 15. századból származik az a török kút, amely a falu határában található. A temetőben található a Seitz-kápolna, melyhez 12 stációs kálvária vezet. A kápolnában ünnepekkor megtekinthető a Hősök Könyve, mely a két világháborúban elesett várdombi hősi halottak képeit és adatait őrzi.⁴³

Zomba A Szárnyas Génusz néven ismert római kori bronz szobor lelőhelye is Zomba volt. A szobrot jelenleg a Nemzeti Múzeumban tekinthetjük meg. A település nevezetessége az 1765-ben, barokk stílusban épült római katolikus templom, valamint a XIX. században, Dőry Ádám építtette Dőry kastély, amely ma középsúlyos értelmi fogyatékosok otthonául szolgál.⁴⁴

³⁹ www.sioagard.hu

⁴⁰ www.szalka.hu

⁴¹ www.szedres.hu

⁴² www.tengelic.hu

⁴³ www.vardomb.hu

⁴⁴ www.zomba.hu

A turistafogadás feltételei (szálláshelyek)

Szekszárdon elsősorban a kereskedelmi- és magánszálláshelyek közül a Korona Hotel, Hotel Zodiaco, a Sió Motel, a Nádasdi Kemencés Fogadó, a Takler Pince és Panzió, a Fritz Panzió és a Decsi-hegyen a Fehér Tehén panzió várja az idelátogatókat.

Hétszázmillió forintos beruházással *** szállodát épít a Mészáros Borház Kft. Szekszárdon, ahol az elmúlt négy évben négyszázzal csökkent a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma. A 22 szobás, ötven fő fogadására alkalmas szálláshely várhatóan élénkíti a szekszárdi borturizmust.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint Szekszárdon 2008-ban kilenc kereskedelmi szálláshelyen 1001 férőhely volt, 2011-ben hat szálláshely már csak 604 férőhelyet kínált. Több, kisebb szálláshely megszűnése mellett a Gemenc Hotel bezárása önmagában kétszáz férőhellyel csökkentette a város szálláskapacitását.

A megyeszékhelyen az utóbbi években a vendégéjszakák száma is csökkent: 2009-ben még tizenháromezer éjszakát töltöttek el a városban a turisták, 2011-ben már csak 10 521-et.

Szekszárd Város kiemelt célja a turizmus fellendítése, turisztikai attrakciók valamint a turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások infrastrukturális fejlesztésével. (pl.: szálláshelyfejlesztés.) Elkészült az Agora Program, kiépült a Babits Kulturális Központ, ahol komolyabb konferenciákat is szerveznének, de nincs szálláshely, illetve az egyéb nagy rendezvények (pl.: Szekszárdi Szüreti Napok) miatt is szükséges volna további szálláshelyek kialakítása. A Kálvária előtti területen épülne meg a Borhotel 104 szobával. Tervben van a Gemenc szálló felújítása is, mely magán tulajdonban van. Középtávú elképzelés a sportteleppel kapcsolatban van, ahol főként egy sportszálló kialakítása lenne cél.

A tervek között szerepel a Szekszárd-Bátaszék közötti kerékpárút kiépítése.

Tolnán a Hotel Thelena, Tolna egyik legszebb helyén, százéves fákkal övezett parkban található, Budapesttől 131 kilométerre, a 6-os számú főútvonaltól 500 méterre, az új M6-os autópályától 2 percre, ami a turisták számára kedvező feltétel.

Kereskedelmi szálláshelyek 2011-ben a Szekszárdi kistérségben⁴⁵

Kistérség	Kereskedelmi szálláshelyek				
	férőhely	vendégéjszaka	külföldi	átl.tart.idő,éj.	1 férőhelyre jutó vendégéjszaka
Szekszárdi	1 810,0	45 160,0	6 933,0	2,1	25,0

2011-ben, a Szekszárdi Kistérségben kereskedelmi szálláshelyeken a férőhelyek száma 1 810 darab, az eltöltött vendégéjszakák száma 45 160 darab, ebből 6 933 külföldi volt. Így az átlagos tartózkodási idő 2,1 éjszaka.

⁴⁵ Tolna Megye Statisztikai Évkönyve, 2011

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Magánszálláshelyek 2011-ben a Szekszárdi kistérségben⁴⁶

Kistérség	Egyéb szálláshelyek				
	férőhely	vendégéjszaka	külföldi	átl.tart.idő,éj.	1 férőhelyre jutó vendégéjszaka
Szekszárdi	494,0	12 570,0	1 390,0	3,4	182,2

Magánszálláshelyeken a férőhelyek száma 494 darab, az eltöltött vendégéjszakák száma 12 570, ebből 1390 külföldi volt, itt az átlagos tartózkodási idő már magasabb, 3,4 éjszaka.

Idegenforgalmi adók⁴⁷

A Központi Statisztikai Hivatal 2011-es adatai szerint a Szekszárdi kistérségben az alábbi településeken volt idegenforgalmi adó:

Település	2010 (Ft)	2011 (Ft)
Báta	79 000	99 000
Bogyiszló	6 171 000	312 000
Fadd	25 999 000	7 077 000
Medina	-	143 000
Szekszárd	1 636 000	1 503 000
Tengelic	2 991 000	2 647 000

⁴⁶ Tolna Megye Statisztikai Évkönyve, 2011

⁴⁷ Tolna Megye Statisztikai Évkönyve, 2011

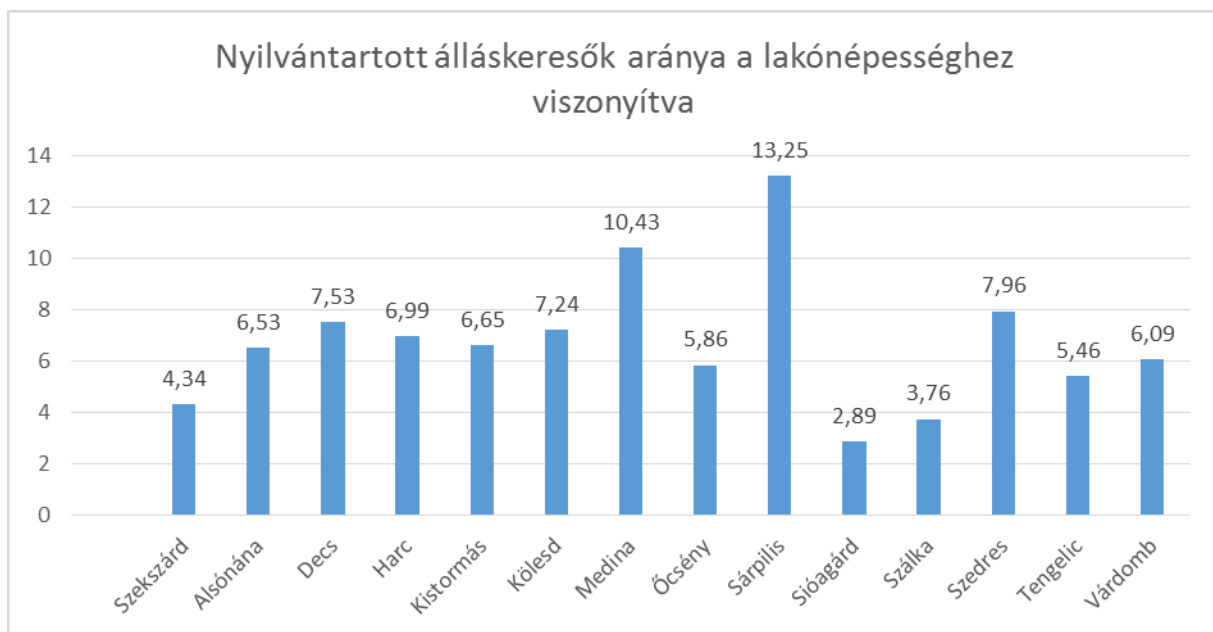
3.5. Társadalmi helyzetkép

3.5.1. Foglalkoztatottság⁴⁸

Munkanélküliségi mutatók

A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből 8,1% **a Szekszárdi kistérségben**. A nyilvántartott álláskeresők 47,3%-a 180 napon túl nyilvántartott álláskereső, 10,6%-a pályakezdő és 6,1%-a diplomás.

A munkanélküliségi ráta a Szekszárdi mikro térségben 5,24 %. Legkedvezőtlenebb helyzet Sárpilisén van, ahol a teljes lakosság számához képest 13,25 %-os a nyilvántartott álláskeresők száma.

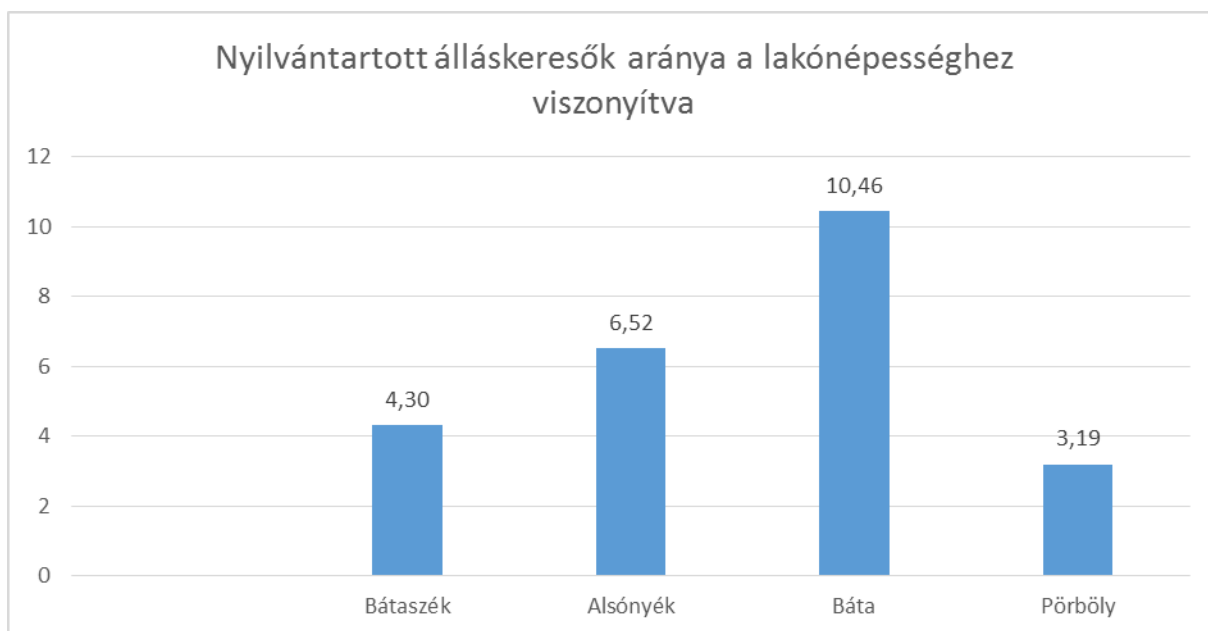

Forrás: KSH 2011

A Bátaszéki mikro térségben a nyilvántartott álláskeresők aránya 5,53%. Bátán a legmagasabb, 10,46%-os, mely a megyei átlagot is meghaladja. Pörbolyön a legkedvezőbb a helyzet, ott a lakosság csupán 3,19 %-a álláskereső.

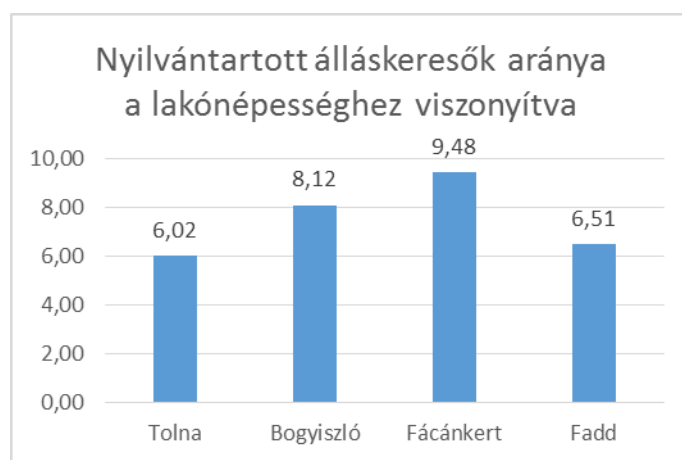
⁴⁸ www.ksh.hu

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Forrás: KSH 2011

A munkanélküliség aránya a Tolnai mikro térségben kedvezőbb a megyei átlaghoz viszonyítva, 6,5 % a térségben. Legkedvezőtlenebb helyzet Fácánkerten van, ahol a teljes lakosság számához képest 9,48 %-os a nyilvántartott állás keresők száma.

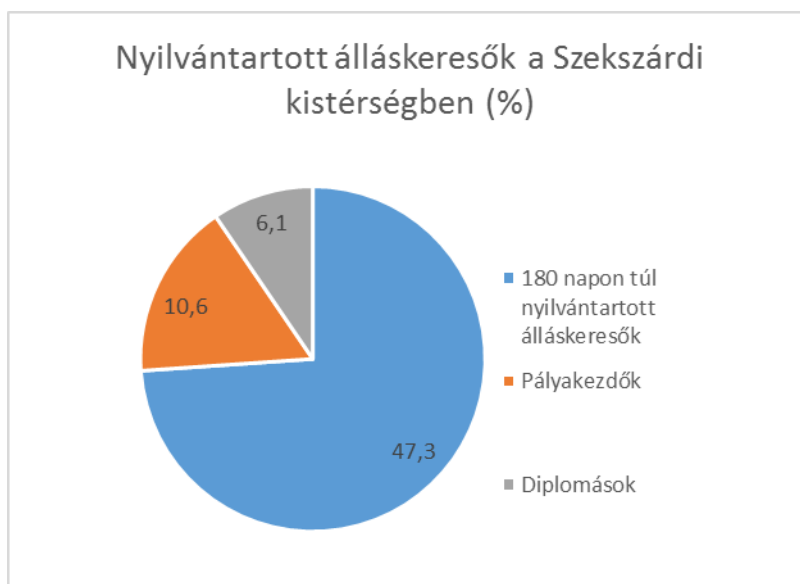

Forrás: KSH 2011

Nyilvántartott állás keresők-aktív korúak aránya

A Szekszárdi kistérségben a nyilvántartott állás keresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből 8,1%, melynek csaknem a fele (3,8%) 180 napon túl nyilvántartott állás kereső.

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Forrás: KSH 2011

Jövedelmezőség

A Szekszárdi kistérségben az ezer lakosra jutó adózók száma 2011-ben 443 fő volt, mely a teljes lakosság 44,3%-a. Az egy főre jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem átlagosan 1 636 000 Ft, az egy főre jutó személyi jövedelemadó 231 000 Ft volt 2011-ben.

3.5.2. Oktatás

Oktatás struktúrája, képzési formák

A Szekszárdi kistérségben átlagosan 23 gyerek jut egy óvodás csoportba. Ezer lakosra nézve 71,2 általános iskolai, 19,8 gimnáziumi, 29,1 szakközépiskolai és 23,7 szakiskolai és speciális szakiskolai nappali tagozatos tanuló van. A felsőfokú alap- és mesterképzésekben részt vevő hallgatók száma 10,9 fő ezer lakosra vetítve, ebből nappali tagozaton 6,5 tanuló jár. A települési könyvtárak kölcsönzött könyvtári egységei egy olvasóra 23.

A Szekszárdi térségben összesen 1 840 gyerek számára biztosított az óvodai férőhely, melyek betöltöttsége közel 96,4%-os. Az óvodákban foglalkozó pedagógusok száma 170 fő.

Az Általános Iskolák osztályszáma 190 volt 2011-ben, melyekbe összesen 3 738 gyerek tanult, és összesen 418 pedagógus dolgozott az intézményekben. Tehát átlagosan 19,7 gyerek jár egy osztályba, és 9 gyereket oktat egy pedagógus.

A Bátaszéki térségben 368 óvodai férőhely található, melyekbe 319 gyerek jár, tehát 86,7%-os a férőhelyek kihasználtsága. Összesen 31 pedagógus foglalkozik az óvodás gyerekekkel.

A térségben 650 diák folytatja általános iskolai tanulmányait 35 osztályban, ami azt jelenti, hogy 18,6 gyerek jár egy osztályba átlagosan. 70 pedagógus tanítja az általános iskolás gyerekeket, tehát egy pedagógus átlagosan 9,3 diákkal foglalkozik.

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

A Tolnai térségben összesen 732 gyerek számára biztosított az óvodai férőhely, melyek betöltöttsége közel 86,6%-os. Az óvodákban foglalkozó pedagógusok száma 58 fő. Az Általános Iskolák osztályszáma 62 volt 2011-ben, melyekben összesen 1 265 gyerek tanult, és összesen 138 pedagógus dolgozott az intézményekben. Tehát átlagosan 20,4 gyerek jár egy osztályba, és 9,2 gyereket oktat egy pedagógus.

Épületek állapota

Az oktatási intézmények állapota a pályázati forrásoknak köszönhetően javult a térségben. Több intézmény felújításra került az utóbbi években, azonban összességében még mindig szükség lenne az oktatási intézmények korszerűsítésére, akadálymentesítésére, épületenergetikai fejlesztésére és eszközállományának megújítására.

3.5.3. Helyi nemzetiségek

Magyarországon a magyarok és a nemzeti kisebbségek (szlovének, románok, szerbek, horvátok, szlovákok, németek) száma az évek során folyamatosan csökken. A német etnikai terület gerincét alkotó nagyobb települések a Szekszárdi kistérségben Tolna és Bátaszék területére tehető. Jelentősebb szerb, felvidéki magyarok és bukovinai székely kisebbség él a Duna közelében, Bátaszéken.

A roma etnikum nagyobb számban az alábbi településeken található a Szekszárdi kistérségben: Bogyiszló, Bába, Murga, Fadd, Decs, Szedres, Ócsény.

3.5.4. Civil szervezetek a Szekszárdi kistérségben

A nonprofit szervezetek közvetítenek az állam és polgárai, valamint a gazdasági hatalom és állampolgárok között, s ez által igen fontos szerepet töltenek be a társadalom életében:

- "eszközül" szolgálnak a különféle komplex társadalmi szükségletek kifejezéséhez és aktív kezeléséhez,
- az embereket arra ösztönzik, hogy a társadalmi élet minden területén állampolgárokként viselkedjenek, ne hajoljanak meg az államhatalom előtt, ne hagyatkozzanak annak jóindulatára,
- védelmezik és erősítik a pluralizmust és a társadalmi sokszínűséget, így a kulturális, etnikai, vallási, nyelvi (és egyéb) identitástudatot is,
- függetlenebb és rugalmasabb szolgáltatásaik alternatívát kínálnak a központi állami ellátással szemben,
- létrehozzák azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével a kormány, az államhatalom képviselői közösség által ellenőrizhetők és felelősségre vonhatók.⁴⁹

A civil szervezetek Tolna megyében azokat a klasszikus feladatokat látják el, mellyel a közösség építéséhez, a hagyományok ápolásához, a helyi sport és hasznos szabadidő eltöltéséhez járulnak hozzá.

A társadalmi szervezetek körében végezte el a Megyei Önkormányzat a Tolna Megyei Területfejlesztési Programot megalapozó szervezeti felmérést. Megyei Önkormányzat emailben értesítette a Tolna megyében tevékenykedő civil szervezeteket,

⁴⁹ <http://civilszervezet.linkcenter.hu>

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

nonprofit szervezeteket és a közigazgatás szervezetei azzal a céllal, hogy teljeskörűen tájékozódjon a megyei szervezetek jövőbeli fejlesztési elképzeléseiről, szükségleteiről. A válaszadás önkéntes, a kérdőíveket elektronikusan töltik ki a szereplők, 2013. november 15-én zárult a válaszadás lehetősége, ezt követően kerültek elemzésre a kapott válaszok. A felmérés alapján a következő megállapítások tehetők:

118 személy nyitotta meg a kérdőívet, 35 esetben nem történt benne semminemű adatrögzítés, 63 esetben teljeskörű válaszadás volt, 20 esetben esetleges volt az egyes kérdésekre adott válaszadás gyakorisága.

Az első kérdés arra irányult, hogy: **Melyik településen található az Ön által képviselt szervezet?**

A válaszadók közül 36-an szekszárdi szervezetet képviselnek, további városok Dombóvár, ahol 12-en töltötték ki a kérdőívet, Tolnán 3 szervezet, Tamásiban 2, Bonyhádon szintén 2, Bátaszéken 1 és Pakson is 1 db szervezet. Nem városi szintű településről 6 db szervezet tartotta fontosnak a kérdőív kitöltését.

Alapítvány 10 db, Egyesület 40 db, Közhasznú társaság 3 db, Nonprofit szervezet 2 db, Szakmai, munkáltatói érdekképviselői szerv 1 db.

Ezek a társadalmi szervezetek **többféle tevékenységet is ellátnak**. A civil, társadalmi szervezetek nagyrésze kulturális tevékenységgel (26 szervezet), szabadidős tevékenységgel és a szociális ellátással foglalkozik. Mind a 17 szervezet, amely szabadidős tevékenység eltöltésével foglalkozik, ezeknek a szervezeteknek a 100%-a egyesületi keretek között végzi a napi tevékenységeit. Az egyéb tevékenység alatt érdekvédelmi tevékenységet, hagyományápolást látnak el a megkérdezettek.

Nyújtottak-e be pályázatot EU-s vagy hazai forrásokra 2007-től 2013-ig terjedő időszakban?

A válaszadók $\frac{3}{4}$ -e, nyújtott be pályázatot, a 42 szervezetből 6 nem nyert pályázaton, de 36 szervezetnek volt sikeres pályázata. 14 szervezet ezidáig nem nyújtott be pályázatot.

Hasznosnak tartották-e a fejlesztéseket? 18-an teljes mértékben hasznosnak ítélték meg a fejlesztést. 26 válaszadó közül 12-en, vagyis 46% -ot segített a fejlesztés, hogy a szervezet könnyebben elláthassa a feladatát.

A válaszadók 80%-a vallja, hogy a fejlesztés nagymértékben illetve teljes mértékben segítette, hogy a szervezet elérje a céljait. Csupán 20%-uk vélte úgy, hogy alig, illetve egyáltalán nem járult hozzá a fejlesztés a szervezet céljainak megvalósításához.

Ehhez a fejlesztéshez igényelnének-e támogatást?

30 szervezet kérne vissza nem térítendő támogatást, 3 szervezet hajlandó visszatérítendő támogatás mellett fejlesztéseket végrehajtani.

A foglalkoztatottság a válaszadók lakókörnyezetében komoly problémát jelent, jelentős javítani való van ezen a területen. A válaszadók közül senki sem ítélte meg úgy, hogy jó lenne a helyzet ezen a téren, vagy problémamentes lenne a foglalkoztatottság kérdésköre.

A településen belüli közlekedést 41 esetben jónak és problémamentesnek ítélték meg a kérdőívet kitöltők. Ezzel ellentétes válasz született abban a kérdésben, hogy a települések közötti közlekedést miként értékelik. Itt a válaszok 38 esetben arra irányultak, hogy komoly probléma van és jelentős a javítani való ezen a területen.

Az iskolák helyzete, a fiatalok helyzete, a szabadidő eltöltés lehetősége, az egészségügyi ellátottság, a környezet rendezettsége, a vállalkozások lehetősége, a köz és vagyonbiztonság, a hivatali ügyintézés, a lakhatás a válaszadók nagyobb aránya szerint javítandó. A közműellátottságra írták azt, hogy nincs probléma és jó a helyzet.

3.6. Szociális helyzetkép

3.6.1. Egészségügy⁵⁰

A Szekszárdi kistérségben az egy orvosra jutó lakosok száma 1 391 fő, és 12 932 eset jut egy háziorvosra, illetve 8 441 betegforgalom jut egy házi gyermekorvosra, és 49 védőnő látja el a feladatát.

A Szekszárdi kistérségben az egészségügyi ellátás színvonalának javítása továbbra is preferált cél. Az egészségügyi intézmények részbeni javítása, korszerűsítése, pályázati forrásokból valósult meg, azonban további beruházásokra van szükség a magas színvonalú betegellátás biztosításához.

Összesen 40 háziorvosi és házi gyermekorvosi rendelőt regisztráltak a kistérségben 2011-ben, ebből 28 Szekszárdon, 3 Decsen, 2 Kölesden, 1 Medinán, 2 Ócsényben, 1 Sióagárdon, 1 Szedresben, 1 Tengelicen és 1 Várdombon található. A háziorvosok 334 491 esetet láttak el egy év alatt, és 92 928 gyerek jelent meg a házi gyermekorvosoknál. A gyógyszerterek hálózata sem kielégítő, összesen 15 db gyógyszerter működik a kistérségben, ebből 12 Szekszárdon, és 1 található Decsen, Kölesden és Szedresben, a többi településen nincs gyógyszerter.

A Bátaszéki térségben 6 háziorvos és házi gyermekorvos praktizál, 4 Bátaszéken, 1 Alsónyéken és 1 Bátán. A háziorvosokra jutó esetek száma 78 927, a gyermekorvosokra jutó esetek száma 10 639. Három gyógyszerter működik a térségben, 2 Bátaszéken, és 1 Bátán.

A Tolnai térségben 12 háziorvos fogadja a betegeket, 8 Tolnán, 1 Bogyiszlón és 3 Faddon. A háziorvosi ellátást 2011-ben 124 377 alkalommal vették igénybe, és 24 697 esetet regisztráltak a házi gyermekorvosi ellátásban. Öt gyógyszerter van, ebből 4 Tolnán található, és 1 db Faddon.

3.6.2. Szociális ellátások, szolgáltatások⁵¹

A Szekszárdi kistérségben a teljes lakosság egyharmada, mintegy 27 804 fő részesül nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban. Ezer lakosra vetítve 5,2 fő részesül rendszeres szociális segélyben, 18,5 fő részesül foglalkoztatást helyettesítő támogatásban, és 51 fő rendelkezik közgyógyellátási igazolvánnyal.

⁵⁰ www.ksh.hu

⁵¹ www.ksh.hu

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

A szociális ellátások típusait az alábbi ábra szemlélteti:

Forrás: KSH 2011

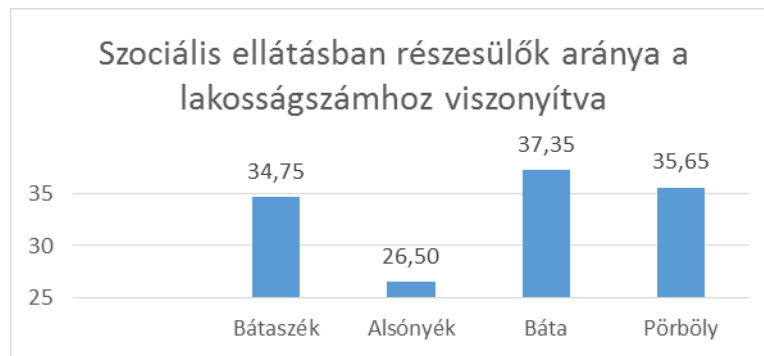
A Szekszárdi kistérségben a lakónépesség 32,7%-a részesül valamilyen szociális juttatásban vagy ellátásban. A szociális juttatásokban részesülők legmagasabb aránya Sárpilisen, legalacsonyabb aránya Szálkán van.

Forrás: KSH 2011

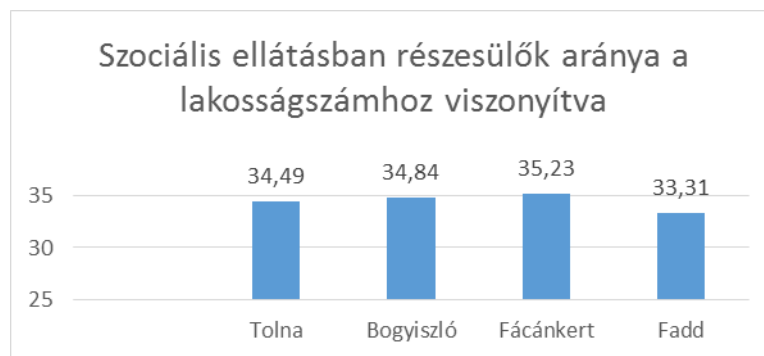
A Bátaszéki térségben a lakónépesség 34,61%-a részesül szociális juttatásban, vagy ellátásban. Az átlagtól Alsónyék tér el jelentősen, ott a lakosság csupán 26,5%-a kap szociális juttatást vagy ellátást.

A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja 2014-2020

Forrás: KSH 2011

A Tolnai térségben a lakónépesség 44,71%-a részesül valamilyen szociális juttatásban vagy ellátásban. A szociális juttatásokban részesülők legmagasabb aránya Fácánkerten (35,23%), legalacsonyabb aránya Faddon (33,31%) van.

Forrás: KSH 2011

3.6.3. Szociális gazdaság a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásának lehetősége

A szociális gazdaság fogalma, általános jellemzője

A szociális gazdaság pontos megfogalmazása a mai napig zavart kelt, elsőként ennek tisztázása szükséges, hogy helyesen tudjuk értelmezni ezeket a kezdeményezéseket, melyek ebbe a fogalomkörbe sorolhatók, hiszen a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatottság növelésének egyik legjelentősebb alternatívája.

Dr. Frey Mária határozta meg Magyarországon a szociális gazdaság fogalmát, mely szerint **„olyan helyi kezdeményezéseket tekintünk a szociális gazdaságba tartozónak, amelyek célja a nehezen elhelyezhető emberek integrálása a munka világába, foglalkoztatást, szakmai tudásuk fejlesztését és tanácsadást kínálva számukra.**

Emellett általános jellemzőjük, hogy:

- lokális szinten működnek, a köz- és a piaci szektor között,
- a magáncégek és állami intézmények által kielégítetlenül hagyott helyi szükségletekre reagálnak,
- új munkahelyeket teremtenek,
- jövedelmet generálnak és az a céljuk hogy idővel önfinanszírozóvá váljanak,
- a bevételeik között a magánfinanszírozás is bizonyos mértékben megjelenik,

- célcsoportjukba tartoznak a tartós munkanélküliek, az elhelyezkedési nehézséggel küzdő pályakezdő fiatalok, a gondozási kötelezettséggel terhelt nők, az idős és fogyatékossgal élő emberek és a szociális beilleszkedési zavarokkal küzdő személyek.”⁵²

Szociális szövetkezetek, tevékenységeik

„A szociális szövetkezetek az atipikus foglalkoztatási formák közül az önfoglalkoztatás sajátos szervezeti kereteit teremtik meg és ezáltal a hátrányos helyzetű munkavállalók tartós munkalehetőséghez jutásának egyik fontos eszközévé válhatnak. Olyan személyek autonóm társulásai, akik önkéntesen egyesülnek abból a célból, hogy nem csupán gazdasági, hanem társadalmi, közösségi, oktatási és kulturális céljaikat is egymással együttműködve, demokratikusan irányított vállalkozásuk útján, közösen valósítsák meg. A szociális szövetkezetek **innovatív ötletek, módszerek alkalmazásával** elsősorban a nem eléggé lefedett **helyi szükségletek kielégítésére igyekeznek tevékenységüket alapozni.** A szociális szövetkezetek tevékenységében különösen fontos szempont a saját tagjai, illetve jelentős részben **a társadalom leszakadó rétegeihez tartozó személyek egzisztenciális helyzetének javítására és közösségben való személyiségfejlődésének elősegítésére való törekvés.**

A szociális szövetkezetek a szociális gazdaság, illetve a társadalmi vállalkozások köréhez tartozó, hazánkban eddig még alig ismert, új típusú speciális szervezeti formaként egyidejűleg érvényesítik a gazdasági társaságokra, valamint a társadalmi szervezetekre jellemző alapvető elveket: **a profit- és a szociális, kulturális célok egyesítésével** igyekeznek betölteni foglalkoztatást bővítő, **munkahelyteremtő, közösségszervező** szerepüket. A nemzetközi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az eredményesen működő **szociális szövetkezetek a foglalkoztatáspolitikai és a vidékfejlesztési politika keretei között megjelenő problémák mérséklésének egyik igen fontos, kiemelt jelentőségű, és egyre szélesebb körben elterjeszteni érdemes, új formáját jelentik.**”⁵³

Magyarországon 2012-ben 300 bejegyzett Szociális Szövetkezet működött. A Szövetkezetek száma folyamatosan növekszik, mert az egyes településeken a hátrányos helyzetűek problémáira ad megoldást, valamint elősegíti a foglalkoztatásukat.

Nincsenek adatok a Szekszárdi kistérségben fellelhető szövetkezetek számára, de vannak a térségben jól működő Szövetkezetek. A munkahelyteremtés és a foglalkoztatás mellett a hátrányos helyzetű munkavállalók szociális helyzetének javításával, közösségi integrációjával is foglalkoznak.

Kiemelve néhány, a szekszárdi kistérségben működő sikeres szövetkezetet:

- Armarium Hungária Szociális Szövetkezet (Bátaszék)- gyümölcstároló farekeszek előállítás, külföldre történő exportálása;
- Kristály Plusz Szociális Szövetkezet (Szekszárd)-mosodai szolgáltatásokat végez.

A cél, hogy a Szekszárdi kistérségben is növelni kellene a Szövetkezetek számát, mely a térség alacsony iskolai végzettségű, hátrányos helyzetű munkavállalóinak jelenthetne munkaviszonyt és családjainak megélhetési forrást.

⁵²Dr. Frey Mária-Szociális gazdaság Kézikönyv- Kiadta: Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 2007.

⁵³www.szocialigazdasag.hu (A szociális szövetkezetek és a támogatásukat célzó programok vizsgálata)

3.7. Közigazgatás⁵⁴

3.7.1. A Szekszárdi- és Tolnai Járási Hivatal

A járás fogalma, jogszabályi háttér

A járás a megye részét alkotó, annak felosztásával kialakított, települések meghatározott csoportját magába foglaló közigazgatási területi egység Magyarországon. 2013. január 1-jétől Tolna megyében összesen 6 db járás jött létre, melyből az alábbiak tartoznak a Szekszárdi térségbe:

- **szekszárdi járás 17 településével,**
- **tolnai járás 4 településével.**

(A járás a magyar közigazgatás jellegzetes intézménye volt évszázadokon át. A több száz éves múltra visszatekintő járási rendszert 1983-ban szüntették meg, így harminc év után, de új szervezeti rendben és új céllal 2013. január 1-jével ismét létrejöttek Magyarországon.)

A járasok kialakításáról és az ehhez kapcsolódó jogszabályok módosításáról, a helyi államigazgatási rendszer megújításáról a 2012. július 7-étől hatályos, 2012. évi XCIII. törvény rendelkezik.

A járási hivatalok feladatait, illetékességi szabályait, szakigazgatási szerveit, szakmai irányításukat, valamint a járási hivatalok székhelyét és illetékességi területét a 218/2012. (VIII. 13.) Kormányrendelet szabályozza.

A Szekszárdi- és Tolnai Járási Hivatal székhelye és illetékességi területe a Szekszárdi térségben

A Szekszárdi- és Tolnai járáshoz tartozó települések száma 17 az alábbiaknak megfelelően:

Járási hivatal	Járási hivatal székhelye	Járási hivatal illetékességi területe
Szekszárdi Járási Hivatal	Szekszárd	Alsónána, Alsónyék, Báta, Báticaszék, Decs, Herc, Kistormás, Kölesd, Medina, Ócsény, Pörböly, Sárpilis, Sióagárd, Szálka, Szedres, Szekszárd, Várdomb
Tolnai Járási Hivatal	Tolna	Bogyiszló, Fácánkert, Fadd, Tolna

⁵⁴ www.ksh.hu
www.jaras.info.hu

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

A Szekszárdi járás Tolna megyében⁵⁵

A Tolnai járás Tolna megyében⁵⁶

⁵⁵ <http://www.jaras.info.hu/lap/szekszardi-jaras>

⁵⁶ <http://www.jaras.info.hu/lap/tolnai-jaras>

A Szekszárdi Járási Hivatal szakigazgatási szervei

A Szekszárdi Járási Hivatal szervezeti egységeként működő ágazati szakigazgatási szervei:

- a **Szekszárdi Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala** az építésfelügyeleti hatósági és egyes jogszabályokban meghatározott építésügyi hatósági feladatok ellátására,
- a **Szekszárdi Járási Hivatal Járási Gyámhivatala** a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatok ellátására,
- a **Szekszárdi Járási Hivatal Járási Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Hivatala** az élelmiszer-biztonsági, élelmiszerminőség-ellenőrzési, takarmányellenőrzési élelmiszerlánc-felügyeleti, és állategészségügyi, illetve a falugazdász-hálózat útján ellátott egyes földművelésügyi feladatok ellátására,
- a **Szekszárdi Járási Hivatal Járási Földhivatala** az ingatlanügyi és telekalakítási feladatok ellátására,
- a **Szekszárdi Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége** a foglalkoztatási, munkaerő-piaci feladatok ellátására,
- a **Szekszárdi Járási Népegészségügyi Intézete** a népegészségügyi feladatok ellátására.

A Tolnai Járási Hivatal szakigazgatási szervei

A Tolnai Járási Hivatal szervezeti egységeként működő ágazati szakigazgatási szervei:

- a **Tolnai Járási Hivatal Járási Gyámhivatala** a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatok ellátására.

A Szekszárdi-és Tolnai Járási Hivatal feladatköre

A járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról szóló 2012. évi XCIII. törvény több mint 80 db törvényi szinten szabályozott államigazgatási feladatot határozott meg a járások számára.

Ennek megfelelően a Szekszárdi-és Tolnai Járási Hivatal legfontosabb feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő államigazgatási feladatok ellátása. Így megvalósul az államigazgatási és az önkormányzati feladatok szétválasztása, a járás kizárólag államigazgatási területi egységet jelent. **Elsősorban okmányirodai feladatokat, a gyermekvédelmi és gyámügyeket, valamint egyes szociális, környezetvédelmi, természetvédelmi igazgatási ügyek intézését veszi át a településektől.**

A hatáskörök szétválasztásánál kiemelt szempont volt, hogy a helyi szabályozáshoz kapcsolódó, mérlegelési jogkörbe tartozó ügyek lehetőleg maradjanak a települési jegyzőnél, ahol viszont az adott ügyben az államnak van egyértelműen feladata, szerepe, ott a járási hivatal tudjon majd hatékonyabban intézkedni.

3.7.2. A Szekszárdi kistérség közigazgatási szerepének megszűnése a járási rendszer bevezetésével

A kistérség földrajzilag összefüggő, elsősorban területfejlesztési és statisztikai célokat szolgáló területi egység Magyarországon.

Bár területének nagyságát tekintve a kistérség közel áll a járáshoz, de nem tekinthető az utódjának, mivel nem a megye kihelyezett közigazgatási szerveinek illetékességi területét határozza meg. **2013-tól a statisztikai-területfejlesztési kistérségek mellett államigazgatási (közigazgatási) területi egységként járásokat is kialakítottak, a két területi beosztás azonban nem esik egybe.** A kistérség a hozzá tartozó települések teljes területét magában foglalja, minden település csak egy bizonyos kistérséghez tartozhat, minden település része valamely kistérségnek és minden kistérséghez csak egy bizonyos megye települései tartoznak.

2013. január 1-jétől a kistérségek területfejlesztési és statisztikai területi egységek, közigazgatási szerepük megszűnt, egyidejűleg államigazgatási (közigazgatási) területi egységként létrejöttek a járások. A kistérségek területi beosztását (az egyes kistérségek nevét és a hozzájuk tartozó települések felsorolását) továbbra is törvény határozza meg, mivel azt mellékletként beillesztették a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvénybe.

3.8. A Szekszárdi kistérség nemzetközi kapcsolatai, projektjei

3.8.1. Nemzetközi kapcsolatok, testvér- és partnervárosok

Nemzetközi kapcsolatok

Tolna megyében a gazdasági, közigazgatási, környezeti együttműködés feltételei jelentősen megváltoztak az EU-hoz történt csatlakozás után, Tolna megye kapcsolatai jelentős mértékben kibővültek.

A schengeni határok áthelyezése kismértékben bővítette a megye mozgásterét, kapcsolatrendszerét.

A már évtizedek óta létező **Alpok-Adria munkaközösség** mellett megszerveződött az **Alpok-Adria-Pannónia Euroregionális együttműködés**, illetve a **Rhone-Alpok régióval való kapcsolat**.

A megye a Nyugat-Európa felé kinyílt határok következtében kapcsolódni tud a multiregionális együttműködéshez, amelyet a Duna mellett az M6-os autópálya kiépülése is nagymértékben elősegített.

Testvér- és partnervárosok

„A **testvérvárosok** (általánosabban: **testvértelepülések**) alapötlete szerint egy-egy politikailag és/vagy földrajzilag távol eső kis- vagy nagyváros partneri viszonyt alakít ki egymással, hogy az emberek közötti és a kulturális kapcsolatokat erősítsék. Magyarországon ezeket a város-párokat testvérvárosoknak, Európa más részein ikervárosoknak („twin towns”) vagy barátság-városoknak („friendship towns”), német nyelvterületen partnervárosoknak („Partnerstädte”), Észak-Amerikában és Ausztrál-Ázsiában nővér-városoknak („sister cities”).”

⁵⁷**Szekszárd Megyei Jogú város testvérvárosai** és hivatalos együttműködési kezdetei a következők: Bezons (Franciaország, 1967), Óbecse (Szerbia és Montenegró, 1975), Tornio (Finnország, 1986), Bietigheim-Bissingen (Németország, 1989), Lugos (Románia, 1989).

Szekszárd Megyei Jogú város partnervárosai és hivatalos együttműködési kezdetei a következők: Waregem (Belgium, 1993), Ravenna megye (Olaszország, 1996), Facsád (Románia, 1998).

Tolna testvérvárosai: Stutensee (Németország), Uzon (Románia).

Bátaszék testvérvárosai: Besigheim (Németország), Gyergyóditró (Románia), Nagysalló (Szlovákia).

⁵⁷ http://www.szekszard.hu/_szekszard/testvervarosok

3.8.2. Nemzetközi projektek

A Szekszárdi kistérség vonatkozásában a 2007-2013-as időszakban egy területi együttműködési projektet érdemes kiemelni, mely a **Vis Nova** projekt.

A Megyei Önkormányzatnak lehetősége nyílt arra, hogy csatlakozzon a CENTRAL EUROPE program keretében megvalósuló "VIS NOVA" elnevezésű Európai Unió, több régiót felölelő projektben való részvételre. A pályázat megvalósítási szakasza 2011 és 2014 között zajlik, a projekt időtartama 42 hónap. Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának költségvetése 285 400 EUR, melynek 85%-a uniós forrásból, 10%-a automatikusan hazai társfinanszírozásból, 5% pedig saját forrásból kerül finanszírozásra. Az Önkormányzat a Szekszárdi Víz- és Csatornamű Kft. segítségével elkészítette saját pályázati koncepcióját. A koncepcióban Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata által létrehozandó Sport- és Szabadidő Centrum (meglévő és új létesítmények) fűtés, használati melegvíz biztosítás, illetve fürdő melegvíz ellátás energia szükségletét tervezik alternatív energiák felhasználásával lefedni.

A beépítésre kerülő alternatív megoldások:

- Geotermikus energia (mélyfuratú kutak + hőszivattyúk: meleg víz előállítására);
- Napenergia (napelemek – elektromos energia előállítására).

4. KIEMELT TERÜLETI FEJLESZTÉSI CSOMAGOK BEMUTATÁSA

A programcsomagok kialakításának módszertana

A város és térsége részprogram elkészítése során figyelemmel voltunk a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal és a Nemzetgazdasági Minisztérium által kiadott **„Megyei szintű tervezési folyamat keretében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához kapcsolódó iránymutatás”** című v2_2013_09_02 kódszámú iránymutatásban, valamint a Nemzetgazdasági Minisztérium által kiadott **Terület és Településfejlesztési Operatív Program Operatív Program Tervezés 2014-2020 3.0** számú tervezői változatban foglalt tartalmi követelményekre.

A projektek/programok feltárása vonatkozásában alkalmazott módszerek:

- Dokumentumelemzés;
- Statisztikai adatok elemzése;
- Interjúk készítése.

A város és térsége részprogramhoz tartozó programcsomagok kialakításának módszertanában általános, kiemelő elvárás, hogy alulról építkező programozás menjen végbe, amely a közvetlen, elsődleges feltárás alapjain nyugszik.

Egyrészt elkészültek a települések által megfogalmazott fejlesztési elképzelések, amelyek az elsődleges adathalmazt szolgáltatták. Ezt követően a további adatgyűjtést a program készítői személyes megkereséssel tették meg, azaz a kistérség településeinek vezetőivel lebonyolított interjú készítéssel valósult meg.

A módszer vezérlő elve az volt, hogy minden olyan projekt kerüljön nevesítésre, amelyeket a települések megfogalmaznak és a helyszíni interjú alapján megadott ismérvek mentén megvalósítható.

A helyszíni interjúk alapján tehát elkészültek a fejlesztési program kezdemények. Az összegyűjtött tekintélyes mennyiségű projekt első lépcsőként egy szelekciós eljárásen átvéve kataszterbe került feltöltésre, amelynek során a programkezdemények a TOP iránymutatásban megfogalmazott prioritásokhoz kerültek hozzárendelésre.

A kistérségben feltárt projektek Város és térsége fejlesztési részdokumentumon kívül, a TOP-ban megfogalmazott prioritásokhoz való illeszkedésük alapján részben a Tolna Megyei Gazdaságfejlesztési részdokumentumban, a méretük illetve tárgyuk alapján pedig részben az Ágazati Operatív Programhoz kapcsolódó részdokumentumban kerültek nevesítésre.

Nem minden projekt volt besorolható a TOP-ban meghatározott prioritások alapján, néhány ismérv, amelyek segítettek eldönteni, hogy egy projekt bekerülhet-e a projekt csomagba:

- Illeszkedik –e a TOP iránymutatásban megfogalmazott prioritások keretében kifejtett fő beavatkozási területek valamelyikéhez.
- A projektgazda által megvalósítható, nem ellenkezik jogszabályi rendelkezéssel (Pl.: Hulladék lerakó létesítésének előírásai).
- Nem áll ellentétben jelenleg ismert tendenciákkal (Pl.: Iskola létesítése kis településen nem gazdaságos).
- Nem kizárólag látvány beruházás, tehát város és térségére érezhető hatást eredményezhet.

Azon projektek, amelyek nem kerülhettek be a város és térsége részdokumentum projektcsomagjaiba, azonban valós települési igényeken alapulnak, külön kataszterben kerültek összefoglalásra, melyet jelen dokumentum 8. pontja tartalmaz „A projektkataszterbe nem besorolható, de igényként felmerült fejlesztések” címmel.

A 2. Prioritás: Befektetők és lakosság számára vonzó városi és várostérségi környezet fejlesztése, megújítása

A prioritástengely kialakításának elsődleges célja, hogy hozzájáruljon a települési környezeti minőség növekedéséhez és megfelelő eszközöket biztosítson a környezeti fejlesztések megvalósulásához.

A települések fejlődésének, a népesség megtartásának elengedhetetlen feltétele azok funkcióinak bővítése, az élhető és egészséges családbarát települési környezet kialakítása. Ennek keretében szükséges olyan települési környezet létrehozása, amely vonzó és biztonságos a kisgyermekek és fiatalok számára, javítja a kisgyermekeket nevelő családok kényelemérzetét közlekedési és környezet-egészségügyi szempontok alapján, valamint megfelelő rekreációs lehetőségeket kínál a szabadidő egészséges eltöltésére, a fizikai aktivitás kiszolgálására.

A környezeti szempontokhoz igazodóan különleges hangsúlyt kell fektetni az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek újbóli településszerkezetbe illesztésére és e területek funkcióváltásának elősegítésére, különös tekintettel a barnamezős területek rehabilitációjára. A környezeti fejlesztések keretében a települési rekreációs funkciók fejlesztése mellett az ökológiai hálózatok, települések körüli zöld gyűrűk, zöldfelületek kiterjesztése alapvető fontosságú.

Az ezen prioritásból megvalósuló beruházások, specifikus célok és ahhoz kapcsolódó intézkedések az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) valósulhatnak meg.

A környezeti fejlesztésnek jelen prioritási tengelye elsődlegesen a „Környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása” tematikus célkitűzés érvényesülését segíti elő.

A vonatkozó specifikus célok

Specifikus cél 1: A helyi közösségek fizikai és szellemi aktivitásának és egészségének erősítése

A társadalom egészségi állapotának javítása és a munkaerő újratermelődése fontos szempont. A célkitűzés alapvetően az élhető és egészséges családbarát települési környezet, a mozgás, a sport és az egészséges szabadidő-eltöltés lehetőségeinek megteremtése és fejlesztése révén az egészségesebbé váló társadalom kialakulását segíti elő, a kulturális és természeti értékek megóvása és fejlesztése révén.

Specifikus cél 2: Vonzó, biztonságos és funkciógazdag települési környezet létrehozása, ideértve a barnamezős területek többfunkciós hasznosítását

A népesség megtartásához járulhat hozzá a települési funkciók bővítése, az élhető és egészséges családbarát környezet kialakítása, a településbiztonság feltételeinek megteremtése. A cél a közterületek (elsősorban az alulhasznosított, vagy használaton kívüli területek) újbóli településszerkezetbe illesztése, funkcióváltásának elősegítése.

Specifikus cél 3: Települési környezeti állapot javítása

A környezeti állapot javítása hozzájárul a lakosság életminőségének emelkedéséhez, ezáltal a lakosság helyben tartásához. A cél a környezeti állapot javítása a települési környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése révén.

Beavatkozások, intézkedések

1. Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúra-fejlesztés a kulturális és természeti értékek megóvásával
2. A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása
3. Belterületen fekvő barnamezős területek rehabilitációja
4. Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések

A fejlesztések célcsoportja a kistérség lakossága.

A 3. Prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken

A globális és EU-s törekvések reagálnak napjaink környezeti problémáira (klímaváltozás, fosszilis energiahordozók szűkössége), így a széndioxid-kibocsátás csökkentésére irányuló fejlesztési stratégiák megvalósítása kiemelt jelentőséggel bír, akárcsak a környezettudatosságot szem előtt tartó kisléptékű közlekedésfejlesztések, amelyek segítik az energiafüggőség csökkentését.

Magyarországon az ÜHG teljes kibocsátás nagy része az energiaszektor tevékenységéből adódik, a mezőgazdaság, a hulladék szektor és az ipari tevékenységek kisebb mértékben járulnak hozzá az üvegházhatású gázok kibocsátásához. A közlekedési kibocsátások kapcsán várható tendencia szerint a gépjárművek meghajtás módjának várható átalakulása döntő lesz, ugyanakkor számolni kell azzal, hogy az elkövetkező időszakban a lakossági mobilitás és az áruszállítás növekedhet.

A KSH adatai alapján elmondható, hogy az üvegházhatású gázok magyarországi kibocsátásai harmadával alacsonyabbak, mint a Kiotói Jegyzőkönyvben országunk által választott bázis szint. A további csökkentési célokat nem lehet inkrementális, kisebb intézkedésekkel elérni, hanem átfogó stratégia követésével hosszútávon lehet elérni. A hosszabb távon való gondolkodás különösen igaz az infrastruktúrával kapcsolatos beruházásokra, mint az épületenergetikai fejlesztések, vagy a közlekedési infrastruktúra fejlesztése. A dekarbonizációs folyamatok általában magas beruházás költségekkel bírnak, ennek ellenére figyelembe kell venni, hogy ezek a folyamatok az energiaszűkösség leküzdését segíti, és további fejlődést generál, mind a munkaerőpiacon, mind az energiatermelésben, és az alternatív energiaforrások előállításában a mezőgazdasági növekedés is szerephez jut.

Beavatkozások, intézkedések

Alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó stratégiák támogatása megyei szinten nehézségekbe ütközik, hiszen a hosszú távú, hatékony stratégiák megvalósítása magas költségekkel jár, amelynek forrásai megyei szinten nem biztosíthatóak, azokat ágazati OP-k keretében szükséges megvalósítani. A szélerőművek, napelem parkok létrehozásának magasak az induló költségei, és törvényi szabályozásuk sem teljesen megoldott még.

A kisléptékű közlekedési fejlesztések Tolna megyében a három, illetve négy számjegyű utak felújítását jelentheti, illetve a kerékpár-úthálózat további bővítését, ugyanakkor a közösségi közlekedés fejlesztésére helyben, megyei térségfejlesztési szinten nincs lehetőség.

A települési önkormányzati infrastrukturális létesítményekben, önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézményekben és az önkormányzati bérlakásokban az

energiahatékonyság növelése és a megújuló energia felhasználás támogatására nagy igény mutatkozik. Szinte az összes települési önkormányzat jelezte, hogy megfelelő forrás megszerzése esetén elvégezné az épületeik hőszigetelését, nyílászáró cseréjét, illetve kialakítaná a megújuló energiaforrások felhasználását preferáló fűtésrendszerét.

Térségi és helyi léptékű energetikai potenciál kiaknázására épülő komplex fejlesztési programok megvalósítására mutatkozik érdeklődés, hiszen Tolna megye települései kedvező földrajzi fekvésűek a szél- és napenergia hasznosítás szempontjából, de a programok megvalósítására külön forrást kellene biztosítani.

A fejlesztések célcsoportjai:

- a kistérség lakossága,
- a kistérség intézményeinek üzemeltetői,
- a kistérség vállalkozói,
- a kistérségen áthaladó forgalomban részt vevők.

A 4. Prioritás: A társadalmi befogadás erősítése és a közösségi szolgáltatások helyi szintű fejlesztése

A prioritástengely keretében nyújtott támogatások **átfogó célja** a társadalmi integrációt elősegítő szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek megteremtése, a helyi szinten elérhető szolgáltatások fejlesztése és bővítése.

A prioritás **további célja** a döntően városi térségekben élő, foglalkoztatottsági és jövedelmi mutatók szerint alacsony státuszú családok, illetve a szegregációs folyamatoknak kitett városrészekben élők további elszigetelődésének megakadályozása heterogénebb, integrációra alkalmasabb, magasabb státuszú lakóközösség és társadalom ki-alakításával.

A **prioritástengely kialakítását** a közszolgáltatások színvonalának és elérhetőségének alacsony szintje, az ebben fennálló területi különbségek, valamint a Tolna megyei városok (hasonlóan a többi magyar városhoz) jelentős részében megtalálható számos leromlott, szegregálódó településrész indokolja. A megfelelő szintű szociális biztonság garantálására, valamint a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre vonatkozó követelmények az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikkelyében is megtalálhatók.

A prioritástengely alapvetően a (9) „a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem” tematikus célkitűzések érvényesülését segíti elő.

Összefoglalva a prioritás eszközrendszere: az önkormányzati egészségügyi és szociális (alap)szolgáltatások fejlesztése, esetlegesen kiterjedve a központi közigazgatási szolgáltatások fejlesztésére a helyi igények és önkormányzati döntések alapján. Szociális városrehabilitáció, városi szegregátumok kezelése

A **szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának** fejlesztése feltétele annak, hogy a társadalmi kirekesztéssel leginkább veszélyeztetett csoportok helyzetének javítására irányuló programok végrehajtásához biztosított legyen **a megfelelő szolgáltatási háttér**, másrészt a foglalkoztatottsági szint növeléséhez csökkenthetők legyenek a családi terhek, és az életminőséget javító **új szolgáltatások induljanak**.

Az **egészségügyi alapellátórendszer** infrastrukturális fejlesztése az intézmények szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítését, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérséklését célozza. Az **egészségügyi alapellátás** (házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogászati alapellátást és a védőnői hálózat) **fejlesztésének** fontosságát az adja, hogy ez a szint képes leginkább elvégezni az alapvető

szűrővizsgálatokat és egészségügyi állapotfelméréseket. Az egészségügyi infrastrukturális fejlesztések a lakosság egészségben eltöltött éveinek növekedését, a munkaképesség mielőbbi visszaállítását, valamint az erőforrások koncentrálásával a szolgáltatások költség-hatékonyságának és minőségének javítását segítik elő.

A helyi, önkormányzati közszolgáltatások és a közigazgatás infrastruktúrájának – épületeinek, eszközállományának – fejlesztése során alapelv, hogy a beavatkozások a szolgáltatások hozzáférhetőségének és azok minőségének javítását kell, hogy szolgálják.

A helyi szintű humán közszolgáltatások megújítása hozzájárul a lakosság foglalkoztathatóságának javításához, az életkörülményekben rejlő területi különbségek mérsékléséhez, illetve a társadalmi kohézió erősítéséhez.

A megvalósuló infrastrukturális fejlesztéseknek elő kell segíteniük, illetve alá kell támasztaniuk a **közszolgáltatások átfogó reformjára** vonatkozó tervek végrehajtását. Csakis olyan fejlesztések kivitelezése támogatható, amelyek révén lehetővé válik az adott ágazat szerkezeti, tartalmi vagy intézményi reformjára vonatkozó elképzelések egyidejű megvalósítása, összhangban a többi operatív program, elsősorban az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív program beavatkozásaival. Szintén előnyben kell részesíteni az infrastruktúra-fejlesztések során a **környezetbarát megoldásokat**, amelyek hosszú távon költségmegtakarítást is eredményeznek.

A **társadalmi integrációt** segíti a leromlott városi területeken, sok esetben szegregátumokban, telepszerű lakókörnyezetben élők társadalmi és gazdasági kirekesztettségének megszüntetése, a szegregált lakókörnyezet felszámolása, illetve az onnan kikerülő emberek életminőségének javítása, amely a lakhatási feltételek, a földrajzi mobilitás megoldásával együtt a munkaerő-piaci és a szociális helyzet javítását, valamint az egészségügyi, az oktatási, szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést is biztosítja.

A prioritási tengely kizárólag az **Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)** forrásaira támaszkodik, a beavatkozásokhoz szorosan kapcsolódó ESZA jellegű tevékenységek az Operatív Program 6. prioritásban találhatók.

A vonatkozó specifikus célok

1. A társadalmi befogadást és az esélyegyenlőséget, valamint az életminőséget segítő helyi szinten elérhető önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének javítása valamint a közigazgatási infrastruktúra fejlesztése.

Eredményindikátora: a jobb minőségű közszolgáltatásokat igénybe vevő lakosság száma (fő).

2. A leromlott városi területeken mélyszegénységben élő családok, romák valamint szegregált élethelyzetben élő marginalizált csoportok fenntartható társadalmi és területi integrációja, a biztonság és a társadalmi befogadás erősítése.

Eredményindikátora: szociális városrehabilitációs programmal érintett településen élőlakosok száma (fő).

Beavatkozások, intézkedések

1. Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése
2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése
3. Térségi és helyi közszolgáltatási és közigazgatási infrastruktúra-fejlesztés
4. Szegénység és szegregáció által sújtott leromlott városrészek rehabilitációja

A fejlesztések célcsoportjai:

- a kistérség lakossága
- a kistérség önkormányzatai
- a kistérség intézményeinek üzemeltetői.

Az 5. Prioritás: Községi szinten irányított várostérségi helyi fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések)

A 6. Prioritás: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, társadalmi befogadás és foglalkoztatás ösztönzés

A prioritástengely **elsődleges célja**, hogy hozzájáruljon az Európa 2020 - Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája által kiemelt foglalkoztatás, illetve szegénység és társadalmi kirekesztés területén megfogalmazott célkitűzések megvalósulásához. Mindezek alapján a cél az, hogy a 20-64 évesek körében elérjük a foglalkoztatottság 75%-os arányát. Fel kell azonban ismerni, hogy ennek eléréséhez elengedhetetlenek a helyi szerveződések, területi alapon szervezett programok lebonyolítása, ezek kulcsfontosságú tényezőkké kell, hogy váljanak a siker érdekében.

A humán erőforrás fejlesztés jelen prioritási tengelye stratégiai két tematikus célkitűzéshez járul hozzá:

- a foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása,
- a társadalmi befogadás segítése és a szegénység elleni küzdelem.

Az ezen prioritásból megvalósuló beruházások, specifikus célok és ahhoz kapcsolódó intézkedések az Európai Szociális Alapból (ESZA) valósulnak meg.

A prioritás létét több jelentős társadalmi probléma megléte indokolja. Első és legfontosabb az évek évtizedek óta jellemző tartós és egyre nagyobb ütemű népesség csökkenés. Ugyan vannak olyan potenciállal ellátott települések, melyek évről-évre gyarapodást tudnak felmutatni, mégis általánosságban sajnos kimutatható a népesség fogyása, a települések elnéptelenedése (az elmúlt évtizedben a Tamási kistérségben volt a legnagyobb mértékű a népességcsökkenés a megyében.). Ennek hátterében elsősorban a – mind belföldi, de egyre jelentősebb külföldi – elvándorlás áll, ami még inkább veszélyezteti a gazdaságilag gyengébb térségeket, és mivel elsősorban a magasabban kvalifikált lakosságot érinti, így tovább veszélyezteti ezáltal a helyben maradó lakosság pozícióit is. Ennek a folyamatnak a megállítása kardinális kérdés lesz az elkövetkező időszakot tekintve, és ezt a feladatot az adott helyi közösségeknek kell felvállalnia, mivel elemi érdekük ezt diktálja.

Következő jelentős társadalmi probléma a paksi kistérség egyes településeinél is az egyre elnéptelenedő falvak mellett a még ottmaradt lakosság gazdasági és társadalmi aktivitásának hiánya, a munkaképesség, minőség alacsony szintje, mely miatt nem csupán a munkalehetőségek beszűkülése okoz problémát, hanem a munkanélküliség tartós állapota, és az emiatt kialakult inaktív lakosság. Ebből az állapotból szükséges minél előbb a lakosságot kimozdítani, amit felzárkóztató programok alkalmazásával érhetünk el. Ezek a programok fogják elősegíteni a lakosság munkaerő alkalmazkodó képességének javítását és a foglalkoztathatóság növelését.

A felzárkóztató programokhoz kapcsolódóan szükségszerűen jelenik meg az egyik lehetséges alternatív megoldás a foglalkoztatás javítására: ösztönözni és támogatni kell az önfoglalkoztatást, önálló gazdálkodást, vállalkozóvá válást, melyek elősegítésére mentorálási folyamatot is szükséges mellérendelni.

Fontos foglalkozni a családok gazdasági helyzetének romlásával együtt jelentkező

folyamattal - a közösségi aktivitás, társadalmi felelősségvállalás csökkenésével. Ennek a jelenségnek köszönhetően a helyi közösségek működése is romlik, amelyben különösen veszélyeztetettek a gyermekek, fiatalok és a roma kisebbség tagjai. Mivel a gyermekek jelentik a helyi közösségek jövőjét, így szükséges –a megfelelő képzés, nevelés mellett – a hovatartozás érzés kialakulásának, a közösséghez való tartozás érzésének elősegítése, hogy a gyermek tudásával a közösség érdekeit, értékeit képviselve annak értékes tagja legyen.

Mindezen társadalmi problémák kezelésére hozott törekvések együttesen kell, hogy működjenek, egymással a szinergia hatások érvényre juttatásával valósuljanak meg.

Ezek az intézkedések lebonyolításában kiemelt jelentősége kell, hogy legyen a civil kezdeményezéseknek, amiknek a helyi erőket képviselve és a helyi viszonyokat leginkább ismerve kell a helyi közösség érdekeit érvényre juttatni és fejlődésüket elősegíteni.

Beavatkozások, intézkedések

A prioritás alapvető céljaként megfogalmazott elképzelések és törekvések feladata, hogy elősegítse a minél szélesebb körű munkaerő-piaci hozzáférést a munkakeresők és az inaktív személyek számára, és ezt többek között helyi foglalkoztatási kezdeményezések és a munkavállalói mobilitás ösztönzése révén érje el. A következő célok és ahhoz kapcsolódó intézkedések szükségesek mindezek elérésére:

1. *A foglalkoztatási szint javítása megyei, térségi és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával*
2. *A munkavállalók készségeinek és a helyi gazdaság potenciális igényeinek közelítése*
3. *A helyi identitás növelése – az egyének és a lakóhely közötti kapcsolat erősítése*
4. *Megyei és helyi speciális közösségfejlesztést és társadalmi befogadást támogató fejlesztési programok*
5. *A helyi szerveződések elősegítése (civil szervezetek) – a civil szervezetek és a település/térség közintézményei, valamint a helyi lakosok közötti kapcsolat erősítése*
6. *Helyi foglalkoztatást, munkába állást és családokat segítő programok és programalapú fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések)*

A fejlesztések célcsoportjai:

- a kistérség lakossága,
- a kistérség vállalkozói,
- a kistérség vállalkozói,
- a kistérség civil szereplői.

4.1. A projektcsomagok részletes bemutatása

4.1.1. Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúra-fejlesztés a kulturális és természeti értékek megóvásával

A 2. Prioritás: 1. Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúra-fejlesztés a kulturális és természeti értékek megóvásával

Közösségfejlesztő céllal, valamint az egészséges életmódra nevelés eszközeként fontos megszerettetni a sportolást és a kulturális lehetőségeket kiterjeszteni. A közösségi, kulturális és sportesemények elősegítik a helyi identitás erősödését, valamint az igények, szükségletek minőségi javulását, élhetőbb környezetet biztosítanak, teremtenek a településen, amely vonzó tényező lehet a fiatalok számára is. A fejlesztések között feltétlenül helyet kell kapnia minőségi, minden igényt kielégítő, megfelelő színvonalú sport- és aktív szabadidő közhasznú terek fejlesztésének. Felújításra szorulnak a sportlétesítmények és a kiszolgáló létesítmények. (szociális blokkok, öltözők, mosdók). További cél lehet a szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása.

Fontos megemlítenünk, hogy néhány kistelepülés nem rendelkezik egyáltalán fiatalok hasznos szabadidő eltöltését szolgáló közösségi térrel és ahol van a településen ilyen létesítmény annak állapota nem kielégítő, alacsony a felszereltsége és sok helyen a fűtés sem megoldott, finanszírozás hiányában nem biztosítja az önkormányzat. Több településen is tervezik fiatalok számára közösségi terek létrehozását.

Konkrét igények merültek fel Decs, Tolna, Szálka, Pörboly, Ócsény, Várdomb részéről sportlétesítmények rehabilitációjára.

Az életminőség javításához a lakókörnyezet fejlesztésének keretén belül a kulturális értékekhez való hozzáférhetőséget javító közösségi infrastruktúra fejlesztése is hozzájárul. Ennek részét képezi az új, magasabb minőséget nyújtó kulturális szolgáltatások fejlesztése (művelődési házak, kulturális létesítmények szolgáltatási színvonalának és infrastruktúrájának fejlesztése).

Konkrét igény merült fel a Művelődési Ház felújítására és a könyvtár kialakítása Bátaszék Város Önkormányzata részéről.

A közösségi infrastruktúra fejlesztése mellett az ökológiai hálózatok, a település körüli zöld gyűrűk, zöldfelületek kiterjesztése is hozzájárul a lakosság életminőségének, egészségi állapotának javításához.

Támogatható tevékenységei:

- Rekreációs célú parkok és egyéb zöldterületek, játszóterek, sportpályák létesítése, meglévők korszerűsítése;
- Kulturális létesítmények, művelődési házak szolgáltatási színvonalának és infrastruktúrájának fejlesztése,
- Települések belterületén lévő, a lakosság körében népszerű meglévő ligetek, kertek, fasorok védelme, és újak létrehozása, zöldterületek revitalizációja, új zöldterületek kialakítása, belterületi fásítás.

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Program specifikus eredményindikátorok az ERFA/KA kapcsán (beruházási prioritásonként, specifikus célonként):

Azonosító (specifikus cél)	Indikátor	Mérték- egység	Bázis érték	Bázis év	Célérték (2022)	Az adat forrás a	Jelentési gyakorisa g
A helyi közösségek fizikai és szellemi aktivitását és egészségét szolgáló közösségi infrastruktúra bővítése	A minőségi fejlesztésen átesett közösségi és szabadidős terek és létesítmények fejlesztése által érintett lakosok száma	fő	0	2013	forrás-leosztástól függően tervezhető	EMIR	évente

4.1.2. A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása

A 2. Prioritás: 2. A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása

Az **intézkedés célja** a települések tudatos fejlesztése, igényeinek, elképzeléseinek bővítése, élhető, vonzó környezet kialakítása. A településközpontok, funkcióhiányos településrészek megújítása a cél természet közeli megoldások alkalmazásával.

Fontos, hogy a települések közterületei valódi közösségi térként funkcionáljanak, legyenek népszerű találkozási helyek és biztosítsák a szabadidő sokszínű eltöltésének lehetőségét, megfelelő környezetet biztosítsanak a látóknak, vonzóknak, segítsék a turisták tájékozódását, és szolgálják kapcsolódásukat. Továbbá alkalmasak legyenek szabadterei, kulturális események megrendezésére.

Másrészt a megfogalmazott célokhoz igazodva a helyben lakók számára is fontos, hogy a felújított közterek hosszú távú használatát biztosító funkciók is megjelenjenek a közterületeken, úgymint a találkozási lehetőségek biztosítása, a szabadidő-eltöltési, kulturális lehetőségek bővítése.

A legtöbb igény a középületek rehabilitációjával kapcsolatban merült fel, azon belül is elsősorban a homlokzat felújítása, energetikai racionalizálása fogalmazódott meg igényként Alsónyék, Pörboly, Bába, Ócsény, Decs, Kistormás, Szedres, Sióagárd, Tengelic, Kéty, Zomba, Felsőháza, Alsóháza, Fadd, Kölesd településeken.

A települési környezet megújításánál fontos szempont a közbiztonság megteremtése. Egyre több településen merül fel az igény a biztonságtechnikai rendszerek, térfigyelő rendszerek kialakítására.

Támogatható tevékenységek:

Közcélú településfejlesztés

- Közterületek rehabilitációja (magán- és közcélú egyaránt)
- Településközpontok, városközpontok, egyéb városrészek (az ott levő épületek és közterületek külön és együttes módon történő) rehabilitációja,
- Település belterületi infokommunikációs infrastruktúra fejlesztése
- Vidéki terek funkcióinak megőrzése, fejlesztése
- Közvilágítás energiatakarékos korszerűsítése
- A tereken kisebb és nagyobb rendezvények megtartására, pihenésre, szórakozásra, művelődésre alkalmas felületek biztosítása
- Az állandó és az ideiglenes vendéglátó, kereskedelmi és egyéb funkciók elhelyezésére alkalmas területek kijelölése

Közlekedési fejlesztések

- A gépjármű-forgalom minimalizálása
- A gyalogos és kerékpáros forgalom célszerű, biztonságos és akadálymentes vezetése - akadálymentesítés
- Balesetmentes közlekedést szolgáló közútfejlesztések;
- Városrészt tehermentesítő, összekötő utak építése;
- Parkolóhelyek bővítése;
- Forgalmcsillapított közlekedési övezetek, gyalogoszónák építése;

Közbiztonság javításához kapcsolódó fejlesztések

- Biztonságtechnikai rendszerek, térfigyelő rendszerek kialakítása közterületeken,
- Helyi, térségi bűnmegelőzési stratégiák és cselekvési tervek elkészítése,

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

- Térségi kríziskezelő szolgáltató központok és információs rendszerek,
- Helyi polgári védelmi és egyéb önkéntes bűnmegelőzési szervezetek támogatása (pl. képzés).

4.1.3. Belterületen fekvő barnamezős területek rehabilitációja

A 2. Prioritás: 3. Belterületen fekvő barnamezős területek rehabilitációja

Általánosságban kijelenthető, hogy a Szekszárdi kistérség barnamezős területeinek száma nem jelentős, azok is nagyobb részt mezőgazdasági majorok. A vizsgált térség alapján véve mezőgazdasági hasznosításra alkalmas területe az országnak. Ipari múlttal csak meghatározó, nagyobb települései rendelkeznek, azok többsége is inkább a mezőgazdasághoz, élelmiszeriparhoz kapcsolódó iparágakkal rendelkezik. A mezőgazdasági tevékenységek újragondolásával ezeket a meglévő ipari komplexumokat is át lehet alakítani az új hasznosítási célnak és az uniós elvárásoknak megfelelően.

A környezeti problémák megoldása

A barnamezős területek korábbi működéséből származó környezeti károk enyhítése, megszüntetése az elsődleges cél. A területeken nem ismertek az esetleges környezeti károk keletkezésének körülményei, felelősei, a szennyezés mértéke és megszüntetésének lehetséges módjai. Gyakori, hogy a helyzetet előidéző szervezetek már megszűntek illetve nem beazonosíthatóak. A fejlesztési program első lépéseként így a barnaövek épített és természeti környezetének állapotát kell feltárni. Azonosítani kell a megszüntetendő környezeti károkat, a megszüntetés érdekében a szükséges terveket el kell készíteni és hatósági engedélyezési eljárásokat le kell folytatni. A szükséges hatósági engedélyek birtokában kell elindítani a település rendezési terveibe illeszkedő, a település illetve térség gazdasági, társadalmi fejlődését is szolgáló rehabilitációs programokat.

A helyi gazdaság fejlesztése

A barnamezős területek hasznosításának egyik lehetséges módja gazdaságfejlesztési programok indítása a helyszíneken, illetve a területek bekapcsolása a térség gazdasági folyamataiba. A barnamezős területek elsősorban új telephelyek létesítésekor, illetve közlekedésfejlesztési és turisztikai beruházások helyszíneként kerülhetnek számításba.

A városi környezet fejlesztése, élhető települési környezet kialakítása

A barnaövek csak egy része hasznosítható gazdaságfejlesztési programok keretében. A kisebb jelentőségű területek, illetve a helyi gazdaság alacsony teljesítőképessége miatt nem hasznosítható területek a kármentesítést követően olyan programok célterületévé válhatnak, melyek fő célja a település összképének javítása illetve a közösség életminőségét javító programok megalapozása. A települések épített környezetének minőségét javító programok megvalósulását főleg a településkép szempontjából meghatározó vagy építészeti értékek miatt számottevő, épített objektumok rehabilitációja szolgálja. Az épített környezet felújítása akkor válik sikeressé, ha a megújuló barnamezős területnek sikerül új, a település vagy térség érdekeit, igényeit szolgáló funkciókat találni. Az új, jellemzően közösségi funkciók javítják a településen és környezetében élők életminőségét.

Támogatható tevékenységek köre:

- Vállalkozások betelepítésére alkalmas barnamezős területek fejlesztése,
- városokon kívüli területeken a barnamezős területek komplex rehabilitációja,
- a közvetlenül kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztések,
- a szennyezett területek kármentesítése,
- az iparterület működését biztosító és a befektetéseket szervező, menedzselő szolgáltatások fejlesztése.

4.1.4. Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések

A 2. Prioritás: 4. Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések

A települések fejlődésének, a népesség megtartásának elengedhetetlen feltétele azon funkcióinak bővítése, az élhető és egészséges családbarát települési környezet kialakítása. Az intézkedés célja, hogy hozzájáruljon a település környezeti minőségének növekedéséhez a települési infrastruktúra környezettudatos felújításával.

Csapadékvíz

A térség környezeti állapotának javítása, a környezetbiztonság növelése érdekében alapvető cél a felszíni vizeink minőségének biztosítása, a térség településeit veszélyeztető csapadékvíz okozta káresemények kockázatának mérséklése, a további környezeti káresemények megelőzése. Ennek érdekében cél az árvíz és belvíz által okozott helyi vízkár veszélyeztetettségének csökkentése a belterületi csapadékvíz elvezető árokrendszer kiépítésével, belterületi csapadékvíz befogadók építésével, rekonstrukciójával, belterületekre veszélyes víz- és hordalékelöntések megakadályozásához szükséges létesítmények, záportározók építésével, meglévő vízelvezető rendszerek már meglévő – akár külterületi – tározóhoz való csatlakoztatásával.

A Szekszárdi kistérség legtöbb településén nem megoldott a csapadékvíz elvezetése, sok helyen égető problémát jelent. A vízelvezetők felújítására, a rendszer fejlesztésére lenne szükség Decs, Alsónyék, Pörböly, Bogyiszló, Ócsény, Sárpilis, Kéty, Zomba, Alsónána, Murga, Kölesd, Kistormás, Harc, Medina településeken.

Támogatható tevékenységek köre:

- belterületeken kármegelőző felszíni vízelvezető rendszerek kiépítése,
- belterületekre veszélyes víz- és hordalékelöntések megakadályozásához szükséges létesítmények, záportározók építése,
- meglévő vízelvezető rendszerek csatlakoztatása már meglévő – akár külterületi – tározóhoz,
- a belterületi csapadékvizek befogadójának építése, rekonstrukciója.

Szennyvízkezelés

Az elmúlt időszakban szennyvízkezelés terén végbement jelentős fejlődés ellenére továbbra is az egyik legfontosabb feladat a településeken keletkező szennyvíz kezelésének megoldása, az ivóvízbázisok védelme, a magas talajvíz a felszíni vízfolyások, és tavak védelme érdekében.

A Szekszárdi kistérségben a szennyvizek kezelése nem megoldott és komoly környezeti problémát okoz Murga, Kéty, Pörböly, Alsónyék településeken.

A már elavult rendszerek csőhálózatának cseréjére lenne szükség Decsen, a meglévő szennyvíztelep bővítésére Sióagárdon, a meglévő rendszer továbbfejlesztésére Szálkán.

A kistérség települései szennyvízkezelésének és elhelyezésének fejlesztése esetén szennyvízelvezető rendszerrel (közcsatornával) nem rendelkező területeken, illetve ahol ezek kiépítése nem gazdaságos, illetve nem jár környezeti előnyökkel, segíteni kell a

korszerű egyedi szennyvíztisztítási megoldásokat, elsősorban a szakszerű egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények elterjedése érdekében, valamint az alternatív – természet-közel – szennyvízkezelési megoldások bevezetését. Ezeken a területeken ösztönözni kell a szennyvizek helyben tartását és lokális kezelését.

Támogatható tevékenységek köre:

- Költség- és környezetkímélő (lehetőleg természet-közel, vagy energia mentesen ill. minimális energiával üzemeltethető telepek pl. „élőgépes”, faültetvényes-, tavas-, vízinövényes-, vagy fix beépítésű kontakt elemes, biofilmes-, illetve ezek kombinációból álló és az eleveniszapos) szennyvíztisztítási technológiák kiépítése.
- Közcsatornázást nem igénylő szakszerű egyedi szennyvíz-elhelyezési kislétesítmények alkalmazásával megvalósuló szennyvíztisztítási és -elhelyezési fejlesztések, települési folyékony hulladékok egyedi kezelése.
- Települési szennyvíz összegyűjtése és elszállítása, vagy elvezetése már meglévő, fogadóképes, megfelelő szabad kapacitással rendelkező szennyvíztisztító telepére.

Hulladékgazdálkodás

A lakosság egészségvédelme érdekében az országban mindenütt közel azonos színvonalú, de a helyi adottságoknak megfelelően, technológiájában differenciált hulladékgazdálkodási feltételeket kell megteremteni összhangban a hatályos jogszabályok előírásaival.

A korszerű, logisztikai alapon szervezett, a szelektív hulladékkezelésre alapozott hulladékgazdálkodási rendszereken keresztül lehetséges a hulladékgazdálkodási prioritások érvényre juttatása (megelőzés, hasznosítás, környezetkímélő ártalmatlanítás).

Az elmúlt években számos hulladékgazdálkodási rendszer továbbfejlesztése, bővítése megtörtént, illetve folyamatban van. A hatékony, térségi szintű hulladékgazdálkodási rendszerek kialakításával biztosítani lehet az uniós előírások által meghatározott országos célkitűzések elérését.

A legfontosabb cél a hulladékmennyiség csökkentése mellett a komplex hulladékgazdálkodási rendszerek kialakítása. A hangsúly az újrahasznosításra helyeződik át, illetve további fontos szempont, hogy a rendszerek biztosítsák a hasznosítható hulladék begyűjtését a lakosságtól.

Konkrét igény Szedresen merült fel a felhagyott hulladéklerakó rekultivációjára. A szelektív hulladékgyűjtő kapacitás növelése minden településen aktuális.

Támogatható tevékenységek köre:

- Szelektív hulladékgyűjtő kapacitás fejlesztése (edényzet, járművek beszerzése, gyűjtőszigetek, hulladékudvarok létesítése, stb.),
- begyűjtött hulladék előkezelése (válogatás, mechanikai, illetve mechanikai-biológiai előkezelés, komposztálás, stb.),
- lerakó-kapacitás kihasználtságának növelése,
- megelőzés, szemléletformálás.

Levegőtisztaság védelem

A levegőminőség állapotával kapcsolatban összességében megállapítható, hogy a légszennyezettségi eredmények a kén-dioxid esetében alacsony, az üledő por vonatkozásában megfelelő, a nitrogén-dioxid vonatkozásában pedig elfogadható mértékű terhelést mutatnak. Paksi kistérség környezeti levegője olyan állapotú, mely a kén-dioxid esetében jelentős, a nitrogén-dioxid és az üledő por vonatkozásában némileg mérsékeltebb terhelést bír el. Jelentősebb légszennyezések egyrészt a közlekedésből

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

eredő szálló por következtében jelentkeznek, különösképpen a 6-os, az 55-ös és a 56-os utak által érintett településeken. Emellett a fűtési szezonban fordulnak elő számottevő szennyezések azokon a településeken, ahol a vezetékes gáz kiépítése még nem történt meg.

Más kistérségekhez hasonlóan egyre nagyobb gondot jelent a pollenszennyezettség. Extrém magas pollenkoncentrációk elsősorban a nyár második felében és az ősz elején alakultak ki. Parlagfű mentesítés vonatkozásában kell minél nagyobb szerepet vállalni a helyi önkormányzatoknak és a civil szervezeteknek ezzel ösztönözve a lakosságot.

Összességében elmondható, hogy a Szekszárdi kistérség környezeti levegőminősége megfelelő.

Talaj- és földvédelem

A kistérség jó termőterületekkel rendelkezik, legnagyobb problémát az erózió okoz, mellyel nagy területek érintettek. Emellett a mezőgazdaságra jellemző monokultúrás szántóföldi növénytermesztés, a túlzott mértékű műtrágyázás és vegyszerezés hosszabb távon jelentős mértékben károsítja a termőföldek állapotát, illetve másodlagosan szennyezheti a felszín alatti vizeket is.

A talaj megújuló képessége nagymértékben az emberi tevékenységtől függ, így a jelenben és a jövőben a következőkre kell figyelmet fordítani:

- a föld racionális hasznosítására (ésszerű és fenntartható használatára),
- a talaj védelmére,
- a talaj minőségének (állagának) megóvására,
- sokoldalú funkcióképességének fenntartására.

Program specifikus eredményindikátorok az ERFA/KA kapcsán (beruházási prioritásonként, specifikus célonként):

Azonosító (specifikus cél)	Indikátor	Mérték- egység	Bázis érték	Bázis év	Célérték (2022)	Az adat forrása	Jelentési gyakorisá g
Vonzó, biztonságos és funkciógazdag települési környezet létrehozása, ideértve a barnamezős területek többfunkciós hasznosítását	A támogatott új közszolgáltatások igénybe vevő lakosok száma a fejlesztett / megújított településrészekben	fő	0	2013	forrás-leosztástól függően tervezhető	EMIR	évente
Települési környezeti állapot javítása	A támogatott létesítmények fejlesztése által érintett lakosok száma	fő	0	2013	forrás-leosztástól függően tervezhető	EMIR	évente

4.1.5. Települési energiahatékonyság növelése

A 3. Prioritás: 1. Települési energiahatékonyság növelése

Az alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés, mint törekvés az infrastrukturális létesítményekben, így a középületekben, és a lakásépítési ágazatban is meg kell jelennie, ezért támogatni kell a közösségi épületek energiahatékonyságának növelését és a megújuló energia felhasználásának növekedését.

Ezért a 3. prioritás tengely keretében is cél az önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézmények, önkormányzati tulajdonú lakóépületek, középületek energiahatékonyságának javítása, az önkormányzatok rezsiköltségeinek csökkentése. További cél a térségi és helyi léptékű energetikai potenciál kiaknázására épülő komplex fejlesztési programok megvalósítása.

Az épületek dekarbonizációjának elérése szükségessé teszi, hogy az épületek hőigényét visszaszorítsát, ugyanakkor figyelembe kell venni az egyre nagyobb energiaigénnyel jelentkező a nyári hűtési igényt is, amelyeket az épületek szigetelése, és a hatékony árnyékolástechnika oldhat meg. Az épületek termális és elektromos-energiaigényét alternatív megoldások alkalmazásával is ki lehet szolgálni.

A Szekszárdi kistérségi fejlesztési igények között számos épületfejlesztési igény merül fel. Nagy részüknél szerepel a tervekben az önkormányzati infrastrukturális létesítmények, önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézmények szigetelése, nyílászáró cseréje, amely az energiahatékonyság növelését célozza. Emellett számos önkormányzat cserélné le fűtés rendszerét egy megújuló energiaforrásokra építkező (pelet, energiafűz, geotermikus, stb.) rendszerre. További fejlesztési igény az épületek napelemmel, napkollektorral történő felszerelése is.

A Szekszárdi kistérség számos településén megvalósítanának, megfelelő forrás mellett alternatív energiatermelést is:

- szélérőmű,
- napelem park.

3. Prioritás: 1. Program specifikus eredményindikátorok az ERFA/KA kapcsán (beruházási prioritásonként, specifikus célonként):

Azonosító (specifikus cél)	Indikátor	Mértéke gység	Bázis érték	Bázi s év	Célérték⁵⁸ (2022)	Az adat forrása	Jelentési gyakorisá g
Települési energiahat ékonyság növelése	Üvegházhatású gázok becsült csökkenése CO2 egyenértéken	tonna CO2- egyenérté k	0	2013	forrásleoszt ástól függően tervezhető	EMIR	évente

⁵⁸ Az ERFA és Kohéziós Alap esetében a célértékek kvalitatív és kvantitatív típusúak is lehetnek.

4.1.6. Környezetbarát közlekedési rendszerek bevezetése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése, továbbá a szén-dioxid kibocsátás csökkentése

A 3. Prioritás: 2. Környezetbarát közlekedési rendszerek bevezetése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése, továbbá a szén-dioxid kibocsátás csökkentése

A megye közlekedésfejlesztésnek figyelembe kell venni a gazdasági hatékonyságot, és a társadalmi igényeket, mindezt oly módon, hogy hosszútávon fenntartható, a környezetet kevésbé terhelő közlekedési rendszert alakítson ki.

Tolna megyében a széndioxid-kibocsátás csökkentésére irányuló kisléptékű közlekedésfejlesztéseknek és a közösségi közlekedés fejlesztésének szűkösek a lehetőségei.

A Szekszárdi kistérség földrajzi adottságai és hálós települési térszerkezete sok helyen indokolttá teszi azt az igényt, hogy egymással szilárd útburkolattal nem összekötött, de földrajzi elhelyezkedésük révén egymással szomszédos települések szorgalmazzák a közös összekötő utak megépülését, illetve a meglévők felújítását. Ezen beruházások indokoltságát jól alátámasztja, hogy az eddigi mind távolságban, mind időben hosszabb közlekedési utak lerövidülnének, így a települések közötti fenntartható mobilitás kisebb energia befektetést kívánnának. Ezek a fejlesztések kedvezően hatnának az üvegházhatás csökkentése szempontjából, hiszen a rövidülő távolságok kevesebb üzemanyag felhasználást, és egyúttal CO₂ kibocsátás csökkentést eredményeznének.

A települések közötti megfelelő minőségű összekötő utak kialakításának konkrét igényei a Szekszárdi kistérségben:

- **Paks-Kölesd összekötő út (6233 sz. út),**
- **Szálka-Grábóc összekötő út.**

A kisléptékű közlekedésfejlesztés része a kerékpár-úthálózat további fejlesztése a Szekszárdi kistérségben. Ennek jelentősége, hogy a településeket összekötve egybefüggő úthálózat alakul ki, amely környezetbarát módon és egyben a közúti közlekedés biztonságát növelve teszi lehetővé, hogy a helyiek mobilitása növekedjen.

Konkrét fejlesztési igény merült fel:

- **Hivatásforgalmú kerékpárút fejlesztése Tolna-Bogyiszló,**
- **Hivatásforgalmú kerékpárút fejlesztése Tolna-Fadd,**
- **Hivatásforgalmú kerékpárút fejlesztése Tolna-Szekszárd,**
- **Hivatásforgalmú kerékpárút fejlesztése Szálka-Szekszárd,**
- **Hivatásforgalmú kerékpárút fejlesztése Kölesd- Kistormás.**

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

**3. Prioritás: 2. Program specifikus eredményindikátorok az ERFA/KA kapcsán
(beruházási prioritásonként, specifikus célonként):**

Azonosító (specifikus cél)	Indikátor	Mérték - egység	Bázis érték	Bázi s év	Célérték⁵⁹ (2022)	Az adat forrása	Jelentés i gyakoris ág
Környezetbar át közlekedési rendszerek bevezetése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése, továbbá a szén-dioxid kibocsátás csökkentése	Üvegházhatás ú gázok becsült csökkenése CO ₂ egyenértéken	tonna CO ₂ - egyenér ték	0	2013	forrásleoszt ástól függően tervezhető	EMIR	évente
Környezetbar át közlekedési rendszerek bevezetése és a fenntartható közösségi mobilitás elősegítése, továbbá a szén-dioxid kibocsátás csökkentése	Megtakarított utazási idő a városi és elővárosi nem kötőtpályás közlekedés fejlesztett szakaszaihoz kapcsolódóan	ezer utasóra / év	0	2013	forrásleoszt ástól függően tervezhető	EMIR	évente

⁵⁹ Az ERFA és Kohéziós Alap esetében a célértékek kvalitatív és kvantitatív típusúak is lehetnek.

4.1.7. Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése

A 4. Prioritás: 1. Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése

Az uniós tagállamok között, illetve azokon belül óriási eltérések mutatkoznak az egészségi állapotot illetően, sőt, vannak arra utaló jelek, hogy ezek az eltérések még markánsabbá válhatnak. A korábbi évtizedekből örökölt tendenciákon nem sikerült módosítani, Magyarország helyzete az egészségi állapot alapján lényegesen rosszabb, mint a hasonló gazdasági fejlettségű országoké, (és ami a legsúlyosabb probléma) az ország gazdasági fejlettsége alapján várható egészség-teljesítmény is tovább romlott, a „gazdagság-egészség diszkrepancia” tovább növekedett.

Az egészségügy hazai reformjának célja, hogy megteremtődjön a betegek számára egyenlőbb, igazságosabb, színvonalasabb egészségügyi szolgáltatást nyújtó és az állam teherbíró képességéhez igazodó, hosszú távon is fenntartható egészségügyi ellátórendszer.

A reform egyik fő elemét az ellátó kapacitások racionális átszervezése jelenti, amelynek keretében a kórház-központú rendszer helyét átvevő magasabb színvonalú alap- és szakellátás intézmények kerülnek támogatásra, élve a korszerű technológiák adta lehetőségekkel is. Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréssel, a betegségmegelőzés és az egészség-elősegítő rendszerek javításával minden valószínűség szerint csökkenthetők egyes, az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségek.

A népesség egészségi állapotának javítását, illetve ennek érdekében az ellátórendszer szerkezetének átalakítását a PM és az OP-k összetett eszközrendszerrel támogatja. Az egészségügy infrastruktúrájának fejlesztését támogató intézkedések részben az EFOP-ban, részben pedig a TOP-ban kaptak helyet.

A **Terület és Településfejlesztési Operatív Program** kompetenciáját képezik a helyi felelősség körébe tartozó fejlesztések, amelyek a helyi önkormányzatok által ellátandó feladatokhoz kapcsolódnak. Ennek megfelelően a TOP által támogatott intézkedés alapvető célja az **egészségügyi alapellátási és járóbeteg intézmények modernizációjának támogatása** az infrastruktúra és eszközfejlesztés célirányos támogatásával, annak érdekében, hogy az egyes kistérségekben minden lakos számára hozzáférhetővé váljanak a megfelelő infrastrukturális ellátottsággal rendelkező egészségügyi intézmények szolgáltatásai.

A programot indokolja, hogy az egészségügyi rendszer infrastruktúrája területileg kiegyenlítetlen, nagyszámú a rossz állapotú háziorvosi rendelő, a hiányos vagy elavult eszközökkel rendelkező és leromlott állapotú járóbeteg-szakellátó intézmény, amely különösen a hátrányos helyzetű térségeket érinti.

Az intézkedés lehetőséget nyújt egyrészt a helyi önkormányzatok egyes főbb alapellátási szolgálatainak helyet adó épületeinek, másrészt a járóbeteg-intézmények épületeinek korszerűsítésére infrastruktúra-fejlesztés és eszközbeszerzés által.

Cél a szolgáltatások színvonalának és a munkafeltételek minőségének javítása korszerű infrastruktúra-fejlesztéssel és eszközbeszerzéssel, figyelembe véve a környezettudatos gondolkodásmódot, a környezetbarát technológiák és anyagok alkalmazását, a megújuló energiaforrások használatát.

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Az alapellátási szolgálatok fejlesztésének keretében a háziorvosi szolgálatnak – felnőtt gyermek, vegyes praxis –, fogorvosi szolgálatnak, központi alapellátási ügyeletnek helyt adó épületek fejlesztésére lesz lehetőség.

Az intézkedés az önkormányzati feladatok közé tartozó kötelező alapellátás fejlesztésén túl, az önkormányzati fenntartású járóbeteg-szakellátási intézmények fejlesztésére is lehetőséget biztosít a meglévő járóbeteg-szakrendelők bővítésével, átépítésével, felújításával és eszközbeszerzéssel a magas szintű közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elvét követve.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- meglévő orvosi rendelők infrastruktúra fejlesztése, akadálymentesítése;
- eddig más célra használt ingatlan orvosi rendelővé/egészségházzá vagy központosított alap-ellátási ügyeletté való kialakítása, indokolt esetben új építése;
- meglévő járóbeteg-szakrendelő bővítése, átépítése, felújítása a jogszabályi és a szakmai minimum feltételeknek megfelelően, és az akadálymentesítés szempontjainak figyelembevételével;
- szakmai felszereltség korszerűsítése a minimumfeltételeknek megfelelően;
- emelt szintű definitív ellátás végzéséhez szükséges gépek-eszközök fejlesztése.

Főbb célcsoportok: az egyes egészségügyi közszolgáltatási funkciók igénybevételével érintett lakosság.

Konkrét fejlesztési igény merült fel:

- **Egészségház és ügyelet kialakítása Bátaszéken.**

4.1.8. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése

A 4. Prioritás: 2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése

Az önkormányzatok teljes körűen kötelesek a gyermekjóléti szolgáltatást és a gyermekek napközbeni ellátását, ezen túl az étkeztetést és házi segítségnyújtást, valamint az egyéb szociális szolgáltatásokhoz, különösen a családsegítéshez való hozzáférést biztosítani.

A jogszabályok településnagysághoz kötötten írják elő a többi ellátási forma biztosítását: a települések 2.000 fő fölött családsegítést, 3.000 felett családsegítést és idősek nappali ellátását, 10.000 fő felett a fentieken túl egyéb nappali ellátást, valamint bölcsődét kötelesek működtetni. A 20.000 főnél nagyobb települések kötelesek gyermekek átmeneti otthonát, 30.000 fő felettiek családok átmeneti otthonát, illetve átmeneti ellátást nyújtó egyéb bentlakásos szociális intézményeket, 40.000 fő felettiek gyermekjóléti központokat, 50.000 fő felettiek utcai szociális munkát is biztosítani. Utóbbi két kategória Tolna megyében nem releváns.

A megyei jogú városok és megyei önkormányzatok kötelesek minden más, alapvetően tartós bentlakást nyújtó szociális szolgáltatás biztosítására. A szociális törvény nevesít mindezekén túl további szociális alapszolgáltatásokat is, mint például a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások és a támogató szolgáltatás.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- a települési és kistérségi szintű szolgáltatások kialakítását,
- az időskorúakról, szenvedélybetegekről, és hajléktalan emberekről gondoskodó szociális nappali ellátásokat,
- egyéb szociális alapellátásokhoz kapcsolódó szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek fejlesztését.

Főbb célcsoportok: az egyes szociális közszolgáltatási funkciók igénybevételével érintett lakosság.

4.1.9. Térségi és helyi közszolgáltatási és közigazgatási infrastruktúra-fejlesztés

A 4. Prioritás: 3. Térségi és helyi közszolgáltatási és közigazgatási infrastruktúra-fejlesztés

A helyi közigazgatási rendszerek, közszolgáltatások integrált (összehangolt igazgatási és ellátási rendszerek), minőségi fejlesztése (pl. közösségi célú szolgáltatási pontok működtetéséhez szükséges fejlesztések), megújítása, valamint a közigazgatási és közszolgáltatási rendszerek egyéb infrastrukturális fejlesztése elengedhetetlen az ügyfélbarát szolgáltatások nyújtásához és a belső munkafolyamatok hatékonyabb működtetéséhez.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- helyi önkormányzati döntés esetén, indokolt esetben a TOP-ból támogatott fejlesztési csomagok részét képezhetik a központi közigazgatás területi infrastrukturális fejlesztései (amennyiben egyértelműen hozzájárul a társadalmi befogadás céljához),
- a meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása.

Főbb célcsoportok: a közszolgáltatásokat igénybe vevő lakosság.

Program specifikus eredményindikátorok az ERFA/KA kapcsán (beruházási prioritásonként, specifikus célonként), 1-3. intézkedés:

Azonosító (specifikus cél)	Indikátor	Mértékegység	Bázis érték	Bázis év	Célérték ⁶⁰ (2022)	Az adatforrás	Jelentés i gyakoriság
A társadalmi befogadást és az esélyegyenlőséget, valamint az életminőséget segítő helyi szinten elérhető önkormányzati közszolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének javítása és a közigazgatási infrastruktúra fejlesztése	A jobb minőségű közszolgáltatásokat igénybe vevő lakosság száma	fő	0	2013	forráselosztástól függően tervezhető	EMIR	évente

⁶⁰ Az ERFA és Kohéziós Alap esetében a célértékek kvalitatív és kvantitatív típusúak is lehetnek.

4.1.10. Szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott városrészek rehabilitációja

A 4. Prioritás: 4. Szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott városrészek rehabilitációja

Az **intézkedés célja** városi válság területeken és/vagy leszakadással fenyegetett városrészekon koncentráltan megnyilvánuló társadalmi-fizikai-gazdasági problémák komplex módon való kezelése, az érintett városrészek meglévő funkcióinak figyelembevételével, újabb gazdasági, szociális és közösségi funkciók kialakításával. Az integrált szociális típusú rehabilitáció azokon a városrészekon valósítandó meg elsősorban, ahol a kedvezőtlen demográfiai helyzet, alacsony iskolázottság, alacsony gazdasági aktivitás, a tartós munkanélküliség magas szintje, a szegénység és kirekesztettség magas szintje, a nagyfokú kriminalitás és az erősen leromlott környezet ezt indokolja.

Az intézkedés kiterjed az érintett szegénység és szegregáció által sújtott, leromlott városrészek lakófunkcióinak bővítésére, komfortfokozatának emelésére, lakások kiváltására, szociális bérlakások vásárlására és építésére, eredetileg más funkciójú önkormányzati tulajdonú épületek átalakítására, valamint életveszélyes lakhatási körülmények megszüntetésére.

A városrehabilitáció kiemelt területe, a közösségformálást erősítő terek, létesítmények fejlesztése az érintett lakosság szociális kohéziójának erősítése érdekében. Így a közművelődést szolgáló létesítmények (könyvtárak, közösségi házak, kulturális központok), szabadidős létesítmények, közösségépítést szolgáló egyházi tulajdonú épületek infrastruktúrájának átalakítása, megújítása, továbbfejlesztése és újabbak kialakítása szintén az intézkedés részét képezik. Az élhető város(rész) központi részét képező közterek, közparkok, közterületi játszóterek, szabadtéri közösségi terek, városi zöldfelületek, gyalogos zónák, mind-mind a közösségépítés fontos helyszínei. Az intézkedés ezért magában foglalja ezek infrastrukturális fejlesztését és megújítását.

Az intézkedés részét képezik, az ún. közösségi bérházprogramok, melyek megfelelő teret biztosítanak a közösségépítéshez, valamint a lakók közötti szolidaritás kialakításához. Az intézkedés egy olyan kísérleti programot tartalmaz, ami egy speciális bérház és közösség kialakítását célozza. A lakások egy részét segítségre szoruló társadalmi csoportok (volt hajléktalan, állami gondozásban lévő, fogyatékkal élő emberek, pszichiátriai kezelés alatt álló betegek, stb.) tagjai bérelhetik, míg a lakások másik része olyanok számára lesz fenntartva, akik ilyen jellegű problémával nem küzdenek. A program egyik legfontosabb eleme a lakók közötti szolidaritás kialakítása, a közösség megtartó és segítő erejének a kiaknázása. Ehhez szükséges többek között az is, hogy az épületben kialakításra kerüljenek olyan közösségi terek, amelyek találkozás lehetőségét biztosítják a lakóközösség tagjai számára. A kísérleti projektek végeztével, a konklúziók levonása után olyan szakmai ajánlás kialakítása szükséges, amely a későbbiekben a hasonló jellegű fejlesztések kivitelezéséhez nyújt segítséget. Az intézkedés ezért magában foglalja ezek infrastrukturális fejlesztését és megújítását.

Az intézkedés kiemelten kezeli a Fecskeház Program támogatását, mely a népesedési és a lakhatási helyzet javítása érdekében, támogatja az olyan önálló ingatlanal nem rendelkező, 35 év alatti fiatalokat, akik lakáscélú előtakarékosságot vállalnak, és 5 év után saját erőből kívánják megoldani a lakhatásukat. A Fecskeház Programot több európai uniós államban alkalmazzák már, köztük olyan projektekben is, amelyek célja az elvándorolt, tehetséges fiatalok visszatérésének ösztönzése. Magyarországon 2007-2013

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

között is számos nagyváros, több község is igyekezett ezzel a módszerrel lehetőséget biztosítani a fiataloknak az otthonteremtésre. A Program újdonsága a jelenlegi programozási időszakban, hogy az előregedő falvakra, valamint a fecskéházak hálózatszerű kialakítására, működtetésére helyezik a hangsúlyt.

Az intézkedés kiterjed a közszféra szolgáltatásainak elérhetőségére és a városbiztonság megteremtésének biztosítására is, amely segíti az érintett válságterületeken koncentráltan jelentkező deviáns viselkedési formák megakadályozását és továbbterjedését, ezáltal növelve az ott élők komfort- és biztonságérzetét. Az intézkedés keretében városi biztonság megőrzéséhez kapcsolódó feladatokat ellátó állami és civil szervezetek épületei, valamint a mentőszolgálat és tűzoltóság kiszolgáló infrastruktúrája kerülhet megújításra, fejlesztésre.

Az intézkedés hatékony és sikeres megvalósítása érdekében a TOP 6-os prioritásával összhangban került kidolgozásra, amely tartalmazza az integrált városrehabilitációt támogató társadalmi felzárkóztatást szolgáló programokat, mint például a helyi identitást, közösségformálást, szabadidő hasznos eltöltését segítő szolgáltatásokat, tanfolyamokat, képzési programok kialakítását, hátrányos helyzetű gyermekek iskolai felzárkózását elősegítő tevékenységeket, elsősorban az érintett területek lakossága és azok közvetlen szomszédságában élők számára.

Főbb célcsoportok: városi, szegregációval fenyegetett területek lakosai; alacsony társadalmi státuszú lakosság; jellemzően alacsony jövedelmű, és alacsony iskolai végzettségű társadalmi csoportok.

Specifikus célterületek: a városi települések és környező térségük leromlott, vagy leszakadással fenyegetett területei (pl.: lakótelepek, városszövetbe ágyazott leromlott területek, városban illetve várostérségben lévő, teleszerű területek).

Program specifikus eredményindikátorok az ERFA/KA kapcsán (beruházási prioritásonként, specifikus célonként):

Azonosító (specifikus cél)	Indikátor	Mérték- egység	Bázis érték	Bázis év	Célérték ⁶¹ (2022)	Az adat forrása	Jelentési gyakoriság
A leromlott városi területeken mélyszegénységben élő családok, romák valamint szegregált élethelyzetben élő marginalizált csoportok fenntartható társadalmi és területi integrációja, a biztonság és a társadalmi befogadás erősítése	Szociális városrehabilitációs programmal érintett településen élő lakosok száma	fő	0	2013	forrásleostástól függően tervezhető	EMIR	évente

⁶¹ Az ERFA és Kohéziós Alap esetében a célértékek kvalitatív és kvantitatív típusúak is lehetnek.

4.1.11. A foglalkoztatási szint javítása megyei, térségi és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával

A 6. Prioritás: 1. A foglalkoztatási szint javítása megyei, térségi és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával

Ez az intézkedés egyedi foglalkoztatási célú támogatással hivatott biztosítani a megfelelő mennyiségű és minőségű munkaerő meglétét, kiegészítve ezzel azon megyei és helyi beruházásokat, melyek jelentős foglalkoztatási potenciállal bírnak. Célja hogy adott beruházással érintett térségben koncentráltan eredményezze a foglalkoztatottságot befolyásoló hatását.

Az intézkedés célja a munkanélküli inaktív helyi lakosság munkaerőpiacra való beléptetése, valamint olyan programok indítása, mellyel a foglalkoztathatóság növelhető, az önfoglalkoztatás elősegíthető. Mindezt úgy, hogy a helyi - tolna megyei, paksi kistérségi, járási - adottságokat szigorúan szem előtt tartva, a helyi valós igényeket felmérve alakuljanak meg ezek a vállalkozások, valósuljanak meg a programok, melyek során képzések, kompetenciák elsajátítása, valamint az atipikus foglalkoztatási formákat támogató programok kapnak támogatást, akár helyi önkormányzat, akár civil szervezet vagy KKV akarja megvalósítani.

A programok során támogatásra kerülnek az olyan atipikus foglalkoztatási formák, mint a részmunka, a távmunka, a női foglalkoztatás, a családi gazdálkodás. A képzések kapcsán pedig a megyére jellemző iparágakban jelentkező szakemberhiányra kell reagálnia a programoknak. Ilyen például az építőipar, az élelmiszeripar valamint a könnyűipar. Ezek a megyére jellemző erősségek, melyekre alapozva, a gazdasági fejlesztésekhez kapcsolódva kell minél több szakképzett munkaerőt „kitermelni”.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- atipikus foglalkoztatási formák támogatása (részmunkaidős foglalkoztatás, távmunka, megosztott munkaidő, stb.),
- hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának javítására irányuló komplex program-kiemelten romák számára (képzési költség támogatása, a munkaadónak bértámogatás, foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás, vállalkozóvá válás támogatása).

Konkrét fejlesztési igény merült fel:

- **szociális gazdálkodás formájú foglalkoztatás Decsen, Sárpilisen, Kölesden, Kistormáson,**
- **szakképzettséggel nem rendelkező inaktívak képzési programja majd a programban résztvevők továbbfoglalkoztatása Decsen,**
- **gyógynövény, fűszernövény termesztéshez kapcsolódó képzés és későbbi foglalkoztatás Sárpilisen.**

4.1.12. A munkavállalók készségeinek és a helyi gazdaság potenciális igényeinek közelítése

A 6. Prioritás: 2. A munkavállalók készségeinek és a helyi gazdaság potenciális igényeinek közelítése

Az intézkedés célja nagy részben megegyezik az előző pontban kifejtettekkel, itt azonban az oktatás és a képzés kapja a nagyobb hangsúlyt.

Az inaktív helyi lakosság számára fontos, hogy a lakóhelyén vagy annak közelében tudjon elhelyezkedni. A képzési programok támogatása során fontos tehát, hogy azokat a programokat részesítsük előnyben, mely a helyi igényekhez igazodik, az ott felmerült szakember hiányt segíti megoldani - kapcsolódva ezzel a gazdaságfejlesztési törekvésekhez, a támogatott iparágak fejlesztéséhez.

Mindezek elősegítéséhez fontos egy megyei szintű felnőttképzési központot létrehozása, mely abszolút a helyi, megyei igényekhez igazított képzési programokkal tudja elősegíteni a munkanélküli lakosság visszatalálását a munka világába. Ehhez a központhoz kapcsolódva lehet egy hálózati rendszerben kialakítani az oktatás modern változatát, mely lehetővé tenné mindenki számára a tudás elsajátítását akár elektronikusan is. Képzett szakemberek segítségével e-oktatási rendszerek, pontok felállítása segítené a társadalmilag hátrányosabb helyzetű rétegek fejlődését, kompetencia fejlesztését.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- multifunkcionális közösségi központok és területi közművelődési tanácsadó szolgálat infrastrukturális feltételeinek kialakítása megye székhelyen és kisebb településekkel együttesen hálózat kialakítása,
- kis- és mikro-térségi oktatási hálózatok és központjaik fejlesztése,
- szakképzések tárgyi feltételeinek fejlesztésére, beszerzésére irányuló beruházások képzési programok megvalósításához kapcsolódóan.

Konkrét fejlesztési igény merült fel:

- **megyeszékhelyű központtal ellátott képzési hálózat kialakítása a megyében (Szekszárd),**
- **működő IKSZT-k feladatainak bővítése, e-oktatási rendszerek kiépítése, képzési programok megvalósítása (központhoz kapcsolódó települések).**

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

4.1.13. A helyi identitás növelése – az egyének és a lakóhely közötti kapcsolat erősítése

A 6. Prioritás: 3. A helyi identitás növelése – az egyének és a lakóhely közötti kapcsolat erősítése

Az intézkedés célja a közösségi, helyi identitás erősítése, a kulturális és környezeti örökség megőrzése. Ezért elsősorban a helyi szintű esélyteremtő programok (ösztöndíjak, tehetségprogramok, helyismeret, stb.), a helyi gazdaságfejlesztés mentorálás, szakértői támogatás (jó gyakorlat feltárása, kísérleti fejlesztések kidolgozása, megvalósítása), tudatos helyi fogyasztás és vásárlásösztönzés kerülnek támogatásra (fesztiválok, értékesítési akciók) ezen intézkedés során.

Mindezen programok sikeres megvalósulása okán ezeket kiegészítendő szükséges – a képzésekhez visszautalva – egy közösségfejlesztő munkatárs szakirányú képzés elindításának ösztönzése is, mely biztosítja a településeken ezen célok megvalósulását speciális szakértelem irányítása alatt.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- tanulmányi és tehetséggondozó versenyek helyi és megyei szinten,
- Tolna megyei tehetségprogram,
- ösztöndíj programok meghirdetése helyi önkormányzati és megyei szinten (kulturális örökségvédelem, sport, hátrányos helyzetűek tanulmányait segítő).

Konkrét fejlesztési igény merült fel:

- népművészeti tevékenység támogatása Decsen,
- néprajzi gyűjtemények népszerűsítése Decsen.

Általános output indikátorok az 1-3 intézkedéshez:

Azonosító	Indikátor megnevezése	Mértékegység	Alap	Célérték ⁶² (2022)	Adatforrás	Jelentési gyakoriság
	A szociális partnerek vagy nem kormányzati szervezetek által végrehajtott projektek száma	db	ESZA	forrásleosztástól függően tervezhető	EMIR	évente
	A támogatott vállalkozások száma	db	ESZA	forrásleosztástól függően tervezhető	EMIR	évente
	A támogatott megyei és helyi kiemelt foglalkoztatási programok száma	db	ESZA	forrásleosztástól függően tervezhető	EMIR	évente

Ezen három intézkedés célja összefoglalóan a foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése.

⁶² Az ESZA esetében a lista tartalmazza azokat az általános output indikátorokat, amelyeknél célérték lett meghatározva.

4.1.14. Megyei és helyi speciális közösségfejlesztést és társadalmi befogadást támogató fejlesztési programok

A 6. Prioritás: 4. Megyei és helyi speciális közösségfejlesztést és társadalmi befogadást támogató fejlesztési programok

Az **intézkedés célja** a szegénység, a társadalmi és a munkaerő-piaci hátrányok felszámolása, az önálló jövedelemtermelés képességének kialakítása. Az ebben az intézkedési csomagban tett lépések hozzájárulnak a leghátrányosabb társadalmi rétegek támogatásához, munkaerő-piacra való visszajutásukhoz és tartós bent maradásukhoz. Ebben a pontban kiemelt figyelmet kapnak a roma lakosság tagjai, akiknél ezen problémák náluk jelentkeznek erőteljesebben – megyei, kistérségi szinten éppúgy mint országosan.

A programok során törekedni kell a romák a munkaerő-piaci reintegrációján kívül a társadalmi befogadás, a diszkriminációmentes társadalmi, gazdasági feltételek kialakítására is. Ezeket speciális ESZA típusú támogatásokkal valósíthatjuk meg, egyrészt esélyteremtő programok, fejlesztések, ösztöndíjprogramok elindításával a fiatalok számára, másrészt alternatív családi, közösségi, időseket támogató és életvezetési hálózatok és közösségfejlesztési akciók meghirdetésével a felnőttek számára. Mindezekre a helyi kezdeményezésekre és programokra épülve ki kell építeni egy megyei szintű programcsomagot, melyben különböző rendezvények, akciók kerülnek megrendezésre, melyeknek célja a szociokulturális hátrányok leküzdése.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- roma és hátrányos helyzetű rétegeknek tanoda típusú programok indítása,
- gyermekházakhoz kapcsolódó fejlesztési programok megvalósítása,
- esélyteremtő programok indítása (komplex fejlesztési (képzési, életvezetési, kompetenciafejlesztési) program hátrányos helyzetűeknek),
- integrált térségi programok a gyerekek és családjaik felzárkózási esélyeinek növelésére,
- gyerekesély program szakmai módszertani megalapozása,
- egészségre nevelő programsorozatok,
- építő közösség- közösségi programok lebonyolítása, közművelődési intézmények képzési programjai az élethosszig tartó tanulásért.

4.1.15. A helyi szerveződések elősegítése (civil szervezetek) – a civil szervezetek és a település / térség közigazgatásai, valamint a helyi lakosok közötti kapcsolat erősítése

A 6. Prioritás: 5. A helyi szerveződések elősegítése (civil szervezetek) – a civil szervezetek és a település / térség közigazgatásai, valamint a helyi lakosok közötti kapcsolat erősítése

Az **intézkedés célja** a civil szervezetek támogató szerepének erősítése helyi szinten, és a civil szervezetek mint a közigazgatásokat támogató szféra fejlesztése.

Fontos a kiemelt jelentőségű területeken működő – mint például településfejlesztés, örökségvédelem, egészséges életmód, fizikai aktivitás, társadalmi befogadás – civil szervezetek támogatása, mert helyi szinten ők nyújthatnak segítséget a megfogalmazott célok megvalósításához.

Elsősorban azon civilek által folytatott tevékenységek a támogatottak, melyek az előző célok megvalósításában vesznek részt. Így célcsoport az a civil szervezet, mely a szegénységgel érintett társadalmi rétegek munkaerő-piaci visszakapcsolását segíti elő, az e tekintetben hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozik.

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- munkaerő piaci szolgáltatást nyújtó civil szervezetek kapacitásának megerősítése, szolgáltatásnyújtásához szükséges fejlesztések,
- lakóközösségi programok, kezdeményezések támogatása civil szervezeteknek,
- elnéptelenedő települések romló társadalmi-gazdasági folyamatainak megfordítása,
- egészségre nevelő programsorozatok.

Konkrét fejlesztési igény merült fel:

- **települések sportlétesítményeinek fejlesztéséhez kapcsolódó programok, sportesemények lebonyolítása (Bogyiszló, Felsőnána, Pörböly, Ócsény, Szálka, Várdomb),**
- **néprajzi gyűjtemények védelme, hozzá kapcsolódó programok (Decs),**
- **civil szereplők által rendezett tematikus települési rendezvények (általános igény minden településen).**

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Általános output indikátorok a 4-5 intézkedésekhez:

Azonosító	Indikátor megnevezése	Mértékegység	Alap	Célérték⁶³ (2022)	Adatforrás	Jelentési gyakoriság
	A szociális partnerek vagy nem kormányzati szervezetek által végrehajtott projektek száma	db	ESZA	forrásleosztástól függően tervezhető	EMIR	évente
	A támogatott vállalkozások száma	db	ESZA	forrásleosztástól függően tervezhető	EMIR	évente
	A támogatott civil szervezetek száma	db	ESZA	forrásleosztástól függően tervezhető	EMIR	évente
	A támogatott közösségi célú programok száma	db	ESZA	forrásleosztástól függően tervezhető	EMIR	évente

Ezen két intézkedés célja összefoglalóan a társadalmi befogadás erősítése és a szegénység elleni megyei és helyi kezdeményezések támogatása.

⁶³ Az ESZA esetében a lista tartalmazza azokat az általános output indikátorokat, amelyeknél célérték lett meghatározva.

4.1.16. Helyi foglalkoztatást, munkába állást és családokat segítő programok és programalapú fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések)

A 6. Prioritás: 6. Helyi foglalkoztatást, munkába állást és családokat segítő programok és programalapú fejlesztések (CLLD típusú fejlesztések)

Ezen intézkedés **átfogó célja** a város – vidék együttműködésen alapuló és a városok közösségvezérelt fejlesztését szolgáló közszolgáltatás- és közösségfejlesztés, mivel az ország térségeinek többségében, így Tolna megyében is elmondható, hogy a helyi közösségek valamint a helyi gazdaság társadalmi feltételei is megerősítésre szorulnak. Ehhez azonban szükség van a meggyengült közösségi összetartó erő megerősítésére, ami a civil és a társadalmi felelősségvállalási kezdeményezések ösztönzésével lehetséges.

Az intézkedés célja, hogy elősegítse a helyi közösségek és civil kezdeményezések családi, közösségi programjainak megvalósulását, elősegítve ezáltal a források koordinált, helyi stratégián alapuló felhasználását, így segítve elő a helyi közösségek megerősödését. A civil kezdeményezéseknek be kell kapcsolódni az előzőekben már kifejtett képzési és oktatási programokba, melyek a lakosság munkaerő-piaci esélyeinek javításához járulnak hozzá. Előkészítő, lebonyolító feladatokat kell magukra vállalni a szervezeteknek, melynek során támogatást kapnak a fiatalok, pályakezdők, anyák, idősek, speciális csoportok munkavállalásának elősegítésére, helyi képzési, gyakornoki, ösztöndíjas programok indítására.

Ezek az ún. közösségi szinten irányított helyi fejlesztési stratégiák (CLLD) az elkövetkező időszakban még inkább kiemelt szerepet kapnak. A CLLD olyan konkrét eszköz, amely a régiók alatti szinten használható, és helyi szinten egészíti ki az egyéb fejlesztési támogatásokat. A CLLD képes mozgósítani és bevonni a helyi közösségeket, szervezeteket, hogy azok hozzájáruljanak az Európa 2020 stratégiában kitűzött intelligens, fenntartható és inkluzív fejlődéshez, a területi kohézió támogatásához és a konkrét szakpolitikai célkitűzések teljesüléséhez. Főbb összetevője egyrészt maga az akciócsoport, mely a helyi érdekeket képviselő személyekből, gazdasági szerepvállalókból áll, másrészt maga a helyi fejlesztési stratégia, mely összhangban áll a támogatást elosztó programokkal

Támogatható tevékenységek (vissza nem térítendő támogatás):

- horizontális célkitűzések megvalósulását elősegítő helyi közösségi kezdeményezések, programok támogatása,
- családi közösségi kezdeményezések és programok megerősítése,
- közösségi feladatokhoz kapcsolódó munkaerő-piaci programok támogatása,
- közösségi felzárkóztatás a mélyszegénységben élők integrációjáért.

Konkrét fejlesztési igény merült fel:

- **közösségi fejlesztések Bogyiszlón.**

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Általános output indikátor a 6. intézkedéshez:

Azonosító	Indikátor megnevezése	Mértékegység	Alap	Célérték⁶⁴ (2022)	Adatforrás	Jelentési gyakoriság
	A támogatott foglalkoztatási programok száma	db	ESZA	forrás-leosztástól függően tervezhető	EMIR	évente

⁶⁴ Az ESZA esetében a lista tartalmazza azokat az általános output indikátorokat, amelyeknél célérték lett meghatározva.

4.2 A projektcsomagok tervezett kedvezményezetti körének bemutatása

A 2. Prioritás: Befektetők és lakosság számára vonzó városi és várostérségi környezet fejlesztése, megújítása

A 2. számú prioritás keretében nyújtandó támogatások pályázói köre:

- Helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 1. § (1) bekezdése szerinti települési önkormányzatok, (KSH 321, 322)
- Települési önkormányzatok által létrehozott jogi személyiséggel rendelkező és jogi személyiség nélküli társulások (322, 326, 327, 328, 951)
- települési önkormányzatok együttműködései.
- magán- és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok
- Települési önkormányzatoknak - az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. tv. 5. § (2) bekezdése szerinti - tulajdonközösséget létrehozó együttműködése;
- A Magyar Állam (mint közműtulajdonos) felhatalmazása alapján, saját nevében eljáró szervezet és települési önkormányzat(ok) közösen (konzorcium);
- A Magyar Állam (mint közműtulajdonos) felhatalmazása alapján, saját nevében eljáró, az állam többségi tulajdonában lévő Zrt. (114);
- A Kormány által elvont projektek esetében jogszabályi kijelölés alapján
- a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. CXXXV. törvény szerinti önkormányzati társulások, (KSH 364)
- partnerként: területileg illetékes Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóságok.

A 3. Prioritás: Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken c. prioritás kedvezményezettei

A 3. számú prioritás keretében nyújtandó támogatások pályázói köre:

- Helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 1. § (1) bekezdése szerinti
 - települési önkormányzatok, (KSH 321, 322)
 - *Önkormányzati társulások esetén a pályázat benyújtója:*
 - Jogi személyiséggel rendelkező önkormányzati társulások esetén maga a társulás (KSH 327, 328);
 - Többcélú kistérségi társulás esetén maga a társulás (KSH 326);
 - Az 1997. évi CXXXV. tv. 8. §-a alapján létrejött, nem jogi személyiségű társulás esetén a társulási megállapodásban rögzített székhely szerinti önkormányzat (gesztor), az 1997. évi CXXXV. tv. 9. §-a alapján létrejött, nem jogi személyiségű társulás esetén a tanácsi határozatban a társulás nevében, a társulás tagjai közül a pályázat benyújtására kijelölt önkormányzat (KSH 321, 322);
 - Magyar Közút Nonprofit Zrt.;
 - Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ;
 - Központi költségvetési szervek és intézményeik;
 - Községi közlekedés feladatainak ellátására jogosult, közszolgáltatási szerződéssel rendelkező gazdasági társaságok;
 - egyházak (KSH 55);
 - alapítványok (KSH 56);
 - közhasznú társaságok (KSH 57);
 - egyesületek (KSH 52);
 - átalakulással, vagy alapítással 2007. július 1-je után létrejövő közhasznú non-profit gazdasági társaság (KSH 599).

A 4. prioritás: A társadalmi befogadás erősítése és a közösségi szolgáltatások helyi szintű fejlesztése

A 4. számú prioritás keretében nyújtandó támogatások pályázói köre:

- Helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 1. § (1) bekezdése szerinti települési önkormányzatok, (KSH 321, 322)
- Települési önkormányzatok által létrehozott jogi személyiséggel rendelkező és jogi személyiség nélküli társulások (322, 326, 327, 328, 951)
- települési önkormányzatok együttműködései.
- magán- és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok
- a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. CXXXV. törvény szerinti önkormányzati társulások, (KSH 364)
- Központi költségvetési szervek és intézményeik;
- egyházak (KSH 55);
- alapítványok (KSH 56);
- egyesületek (KSH 52);
- átalakulással, vagy alapítással 2007. július 1-je után létrejövő közhasznú non-profit gazdasági társaság (KSH 599).

A 6. Prioritás: „Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, társadalmi befogadás és foglalkoztatás ösztönzés c. prioritás kedvezményezettjei

A 6. számú prioritás keretében nyújtandó támogatások pályázói köre:

- Helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 1. § (1) bekezdése szerinti
 - települési önkormányzatok, (KSH 321, 322)
 - alapítványok (KSH 56);
 - közhasznú társaságok (KSH 57);
 - egyesületek (KSH 52);
 - intézményfenntartók
 - KKV-k
 - magánszemélyek, amennyiben vállalkozóvá kívánnak válni
 - egyéni vállalkozók
 - gazdálkodó szervek
 - felnőttképzési intézmények
 - non-profit szervezetek
 - érdekképviselői szervek
- közösségi szinten irányított helyi fejlesztési stratégiákat (CLLD) megvalósító helyi akciócsoportokban résztvevő, helyi akciócsoportok területén működő önkormányzatok és intézményeik, civil szervezetek.

5. PROJEKTKATASZTER

5.1. A települési környezet integrált és környezettudatos megújítása

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Középületek rehabilitációja (Polgármesteri hivatal)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Alsónyék Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2017	100
Középületek rehabilitációja (Polgármesteri hivatal, Kultúrház)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Pörboly Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2017	80
Középületek rehabilitációja (Egészségház, ravatalozó)	Egészségház, ravatalozó külső-belső felújítás	Báta Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	80
Középületek rehabilitációja (Gyermekorvosi rendelő, posta, gyermekjóléti szolgálat, védőnői szolgálat)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Őcsény Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	35
Középületek rehabilitációja (Polgármesteri hivatal, Egészségház, orvosi rendelő, ravatalozó)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Kéty Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2016	20
Középületek rehabilitációja (gyermekorvosi rendelő, körzeti orvosi rendelő, gyógyszertár)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Zomba Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	53
Középületek rehabilitációja (Művelődési Ház, Polgármesteri)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Felsőlána Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	20

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

hivatal, orvosi rendelő)						
Középületek rehabilitációja (Könyvtár, óvoda, Művelődési Ház, Nyugdíjas és ifjúsági Központ)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Alsónána Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2019	95
Középületek rehabilitációja (Művelődési ház, Tűzoltó szertár épülete, Polgármesteri Hivatal, Iskolák)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Fadd Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	250
Középületek rehabilitációja (Polgármesteri hivatal, Vármegye háza, kismegyeháza villamos ház, ravatalozó,)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Kölesd Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	90
Középületek rehabilitációja (faluház, óvoda)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Kistormás Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	70
Középületek rehabilitációja (Művelődési Ház, Polgármesteri hivatal, óvoda, Községi ház)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Szedres Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	120
Középületek rehabilitációja (Polgármesteri hivatal, Civilház)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Sióagárd Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	80
Középületek rehabilitációja (ravatalozó, orvosi rendelő, Általános iskola, Önkormányzat Tengelic- szőlőhegyi kirendeltségének felújítása)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Tengelic Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	60
Óvoda korszerűsítése – energetikai fejlesztése (szigetelése)	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Decs Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	20

5.2. Belterületen fekvő barnamezős területek rehabilitációja

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
-	-	-	-	-	-	-

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

5.3. Kis léptékű települési környezetvédelmi infrastruktúrafejlesztések

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Csapadékvíz elvezetés	Csapadékvíz elvezetés	Decs Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	178
Szennyvíz elvezetés fejlesztése	Kistelepülési szennyvíz csatorna fejlesztése	Alsónyék Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2017	300
Szennyvíz elvezetés fejlesztése	Kistelepülési szennyvíz csatorna fejlesztése	Pörboly Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	400
Csapadékvíz elvezetés	Csapadékvíz elvezetés	Bogyiszló Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	150
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Őcsény Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	120
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Sárpilis Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2020	350
Szennyvíz elvezetés fejlesztése	Kistelepülési szennyvíz csatorna fejlesztése	Kéty Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2016	300
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Kéty Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2016	20
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Zomba Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	250

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Alsónána Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	100
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Murga Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	100
Kistelepülések szennyvízkezelésének megoldása	Kistelepülési szennyvíz csatorna fejlesztése	Murga Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2016	160
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Kölesd Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	160
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Kistormás Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	110
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Harc Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	110
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Medina Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	180
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Szálka Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	100
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Várdomb Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	100
Csapadékvíz elvezetés fejlesztése	Csapadékvíz elvezetés	Fadd Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	100

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

5.4. Az aktív és egészséges élethez kapcsolódó közösségi infrastruktúrafejlesztés a kulturális és természeti értékek megóvásával

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Petőfi Sándor Művelődési Ház felújítása	Teljes felújítás, Könyvtári kialakítása	Bátaszék Város Önkormányzata	vissza nem térítendő	2016	2020	590
Sportlétesítmények rehabilitációja	Sportcentrum létrehozása (futballpálya és öltözőinek felújítása, kézilabda pálya építése)	Decs Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	80
Sportlétesítmények rehabilitációja	Természeti - sport és kulturális turizmus fejlesztés, szolgáltatásteremtés ösztönzés	Tolna Város Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	300
Sportlétesítmények rehabilitációja	Természeti - sport és kulturális turizmus fejlesztés, szolgáltatásteremtés ösztönzés	Vállalkozás - Szálka	vissza nem térítendő	2014	2020	50
Sportlétesítmények rehabilitációja (Sportpálya felújítás, futópálya kialakítása, kapuk beszerzése)	Természeti - sport és kulturális turizmus fejlesztés, szolgáltatásteremtés ösztönzés	Pörboly Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	12
Egészségügyi intézmények felújítása	Homlokzat felújítás, energetikai racionalizálás	Báta Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	80

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Sportlétesítmények rehabilitációja (Sportcsarnok és tornaterem építése, focipálya kiszolgáló helyiségek felújítása)	Sportcentrum létrehozása (futballpálya és öltözőinek felújítása, kézilabda pálya építése)	Őcsény Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	200
Sportlétesítmények rehabilitációja (tornacsarnok építése)	Sportcentrum létrehozása (futballpálya és öltözőinek felújítása, kézilabda pálya építése)	Várdomb Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	200
Játszóterek létesítése	Játszóterek fejlesztése	Decs Nagyközség Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	8
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Sárpilis Község Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Alsónána Község Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Kéty Község Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Szálla Község Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Pörboly Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Kölesd Község Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Kistormás Község	vissza nem	2014	2020	5

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

		Önkormányzata	térítendő			
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Sióagárd Község Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Harc Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	5
Játszótér létesítése	Játszótér létesítése	Bogyiszló Község Önkormányzat	vissza nem térítendő	2014	2020	5

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

5.5. A települési infrastrukturális létesítményekben – önkormányzati tulajdonú, közfeladatokat ellátó intézményekben és az önkormányzati bérlakásokban – az energiahatékonyság növelése és a megújuló energia felhasználás támogatása

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése	Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése - a Polgármesteri Hivatal és Óvoda nyílászáróinak cseréje és hőszigetelése (falak, födém).	Szálka Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	80
Polgármesteri Hivatal és környezetének felújítása	Polgármesteri Hivatal és környezetének felújítása.	Decs Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	50
Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése	Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése - 4 épület fűtéskorszerűsítése, régi kazánok cseréje: 1.közösségi tér/alsó iskola, 2.Bölcsi,óvoda,konyha, 3. Önkormányzat épülete,	Várdomb Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	110

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

	4.Művelődési ház. Az épületeket fel is kell újítani. (Homlokzat felújítás, nyílászárócsere, fűdémszigetelés, tetőjavítás, belső felújítás)					
Középületek rehabilitációja	Gyermekorvosi rendelő, posta, gyermekjóléti szolgálat épületek felújítása.	Őcsény Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	100
Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése	Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése - Polgármesteri hivatal, nyílászáró csere, hőszigetelés, Kultúrház esetében nyílászárócsere, hőszigetelés, tetőszerkezet felújítása.	Pörboly Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	50
Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése	Intézmények energetikai felújítása, fejlesztése - Megújuló energiaforrások hasznosításával épületenergetikai fejlesztés (fűtés, nyílászárók, stb.) az óvoda és a sportcsarnok épületében.	Madocsa Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2017	2020	80

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

5.6. Alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó stratégiák támogatása

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Megújuló energiahasznosítás	Megújuló energiák hasznosítása a település működési költségeinek csökkentése érdekében - Szennyvíztelep napenergia ellátása.	Decs Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	150

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

5.7. Kisléptékű közlekedési fejlesztések

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Kerékpárút létesítése	Hivatásforgalmú kerékpárút fejlesztése (Tolna-Szekszárd)	Tolna Város Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	220
Körforgalmi csomópont	Belterületi körforgalmi csomópont fejlesztése	Tolna Város Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	90
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése (Szálka-Szekszárd)	Szálka Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	160
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Kerékpárút építése (a falu és az erdészet illetve a vasútállomás között, kb. 1,5 km)	Pörboly Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	80
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Kerékpárút (Bogyiszló-Szekszárd)	Bogyiszló Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	120
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Kerékpárút (Őcsény-Keselyűs-Szekszárd)	Őcsény Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	120
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Kerékpárút építése (A Gépállomás lakótelep és a falu összekötése, Újberek és falu összekötése kerékpárúttal.)	Várdomb Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2020	80
Belterületi átkelési szakasz	Közlekedés biztonságát javító fejlesztés, közlekedés színvonalának	Zomba Község	vissza nem	2014	2015	15

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

fejlesztése	fejlesztése település belterületi szakaszán	Önkormányzata	térítendő			
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Tolna-Fadd kerékpárút kiépítése	Fadd Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	300
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Kölesd-Kistormás kerékpárút kiépítése	Kölesd Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	220
Belterületi önkormányzati utak fejlesztése	Önkormányzati utak fejlesztése belterületen (Az Önkormányzat tulajdonában és kezelésében lévő kritikusan rossz állapotban lévő belterületi utak - település több szakaszán- rekonstrukciója.)	Bátaszék Város Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	150
Belterületi önkormányzati utak fejlesztése	Önkormányzati utak fejlesztése belterületen (Az Önkormányzat tulajdonában és kezelésében lévő kritikusan rossz állapotban lévő belterületi utak - település több szakaszán- rekonstrukciója.)	Decs Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	150
Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Hivatásforgalmú kerékpárút fejlesztése (Decs-Szekszárd)	Decs Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	100
Belterületi önkormányzati utak fejlesztése	Fadd belterületi utak felújítása (Az Önkormányzat tulajdonában és kezelésében lévő kritikusan rossz állapotban lévő belterületi utak - település több szakaszán- rekonstrukciója.)	Fadd Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	100

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

Hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés fejlesztése	Kerékpárút (Fadd-Tolna)	Fadd Nagyközség Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2017	100
---	-------------------------	-------------------------------	----------------------	------	------	-----

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

5.8. Egészségügyi alapellátás és önkormányzati járóbeteg ellátás infrastrukturális fejlesztése

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Bátaszék egészségház	Egészségház és ügyelet kialakítása	Bátaszék Város Önkormányzata	vissza nem térítendő	2014	2016	250

5.9. A helyi szerveződések elősegítése (civil szervezetek) – a civil szervezetek és a település/térség közintézményei, valamint a helyi lakosok közötti kapcsolat erősítése

Projekt megnevezése	Projekt műszaki tartalmának leírása	Projektgazda	Támogatási forma	Projekt kezdete	Projekt vége	Beruházási költség (millió Ft)
Közösségi célú fejlesztések	Volt iskola épület átalakítása közösségi létesítményé	Bogyiszló Község Önkormányzata	vissza nem térítendő	2015	2016	30

6. A PROJEKTKATASZTERBE NEM BESOROLHATÓ, DE IGÉNYKÉNT FELMERÜLT FEJLESZTÉSEK

Ssz.	Projekt megnevezése	Indoklás	Projektgazda	Kistérség
1.	Járda felújítás	Nem célterület	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
2.	Közterületek felújítása, korszerűsítése	Falvakban nem célterület, CLLD lehet esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
3.	Műemlék jellegű épület(ek) megvásárlása, felújítása, közcélra történő hasznosítása	Ingatlan vásárlás nem támogatható	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
4.	Mezőgazdasági utak javítása (Szőlőhegyi út, Cserenci út)	Nem célterület	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
5.	Korszerű település központ kialakítása	Falvakban nem célterület, CLLD lehet esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
6.	Népművészeti tevékenységeket fejlesztő támogatások	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
7.	Decsi Konyha eszközparkjának fejlesztése	Nem célterület	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
8.	Térfigyelő kamerarendszer bővítése, korszerűsítése	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
9.	Népművészeti – Néprajzi gyűjtemények megőrzése, kiállítóhelyek kialakítása (régí hagyományok archiválása, foki gazdálkodás bemutatása)	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi

**A Szekszárdi kistérség fejlesztési programja
2014-2020**

10.	Hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása (általános iskola, középiskola, egyetem) – ösztöndíj program	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
11.	Az óvodai nevelési programokba illeszkedő szabadidős tevékenységek, kirándulások támogatása	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
12.	Testvér települési kapcsolatok ápolása, közös projektek, rendezvények szervezése	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
13.	Kisbusz vásárlása (civil szervezetek, programok, kirándulások)	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
14.	Fő utca – Ócsényi utca épületeinek műemlékvédelmi környezetének megóvására utcafronti homlokzatok felújítása	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
15.	Közösségi tereink felújítása, fejlesztése	Falvakban nem célterület, CLLD lehet esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
16.	Közösségteremtő törekvések, rendezvények támogatása	Nem célterület, CLLD esetleg	Decs Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
17.	Dombori üdülőterületi utak felújítása	Nem célterület	Fadd Nagyközség Önkormányzata	Szekszárdi
18.	Mezőgazdasági út	Nem célterület	Sárpilis Község Önkormányzat	Szekszárdi
19.	Út, járda	Nem célterület	Kéty Község Önkormányzat	Szekszárdi
20.	Út, járda	Nem célterület	Murga Község Önkormányzat	Szekszárdi
21.	Út, járda	Nem célterület	Zomba Község Önkormányzata	Szekszárdi

7. FÜGGELÉK

7.1. Forráslista

- A Bizottság Közleménye Európa 2020 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés Stratégiája,
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:HU:PDF>
- A szociális szövetkezetek és a támogatásukat célzó programok vizsgálata,
www.szocialigazdasag.hu
- Bátaszék Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája,
http://www.terport.hu/webfm_send/3645
- Dél-Dunántúl intelligens szakosodási stratégiája,
http://www.ddriu.hu/userfiles/File/DDRIS3_20130325.pdf
- Dr. Frey Mária-Szociális gazdaság Kézikönyv- Kiadta: Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Budapest, 2007.
- <http://civilszervezet.linkcenter.hu>
- http://www.szekszard.hu/_szekszard/testvervarosok
- Integrált Területi befektetés (Kohéziós Politika 2014 és 2020 között),
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_hu.pdf
- Magyar Statisztikai Évkönyv 2012 (2011 évi adatok)
- Megyei szintű tervezési folyamat keretében elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához kapcsolódó iránymutatás, v2_2013_09_02 kódszám
- Nemzeti fejlesztés 2020 Az Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió Társadalmi Egyeztetési Változata,
http://www.terport.hu/webfm_send/3838
- Szekszárd Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája,
http://www.terport.hu/webfm_send/3689
- Szekszárdi statisztikai kistérség gazdasági- és foglalkoztatási helyzetleírása,
http://www.klaszter.hu/doc_root/programok/67/Szekszardi_%20kistersegi_helyzetleiras.pdf
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, 3.0 tervezői változat Operatív Program Tervezés 2014-2020,
http://www.jnszm.hu/feltolt/File/tfi/Programozas/top_2013_09_30.pdf
- Tolna megye komplex fejlesztési programjának felülvizsgálata,
<http://www.tolnamegye.hu/index.php?mid=144&cid=1137>
- Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója,
http://www.tolnamegye.hu/teruletfejleszes_2013/Vegleges_koncepcio_elfogadas_elott.pdf
- Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója Helyzetfeltáró munkarészek,
http://www.tolnamegye.hu/teruletfejleszes_2013/terfej_koncepcio_felmunkveg.pdf

- Tolna Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája,
http://www.terport.hu/webfm_send/3663
- www.ksh.hu
- www.alsonana.hu
- www.alsonyek.hu
- www.bata.hu
- www.bataszek.hu
- www.bogyiszlo.hu
- www.decs.hu
- www.facankert.hu
- www.fadd.hu
- www.felsonana.hu
- www.harc.hu
- www.jaras.info.hu
- www.kety.hu
- www.kistormas.hu
- www.kolesd.hu
- www.medina.hu
- www.murga.hu
- www.ocseny.hu
- www.porboly.hu
- www.sarpilis.hu
- www.sioagard.hu
- www.szalka.hu
- www.szedres.hu
- www.szekszard.hu
- www.szocialigazdasag.hu
- www.tengelic.hu
- www.tolna.hu
- www.vardomb.hu
- www.zomba.hu